

Vilniaus universiteto
Filosofijos fakulteto

Azijos ir transkultūrinių studijų institutas
Šiuolaikinių Azijos studijų programos studentė

GINTARĖ SEREIKAITĖ

**Moters vaidmenų formavimas religiniame diskurse ISIS
ideologiniuose žurnaluose „Dabiq“ ir „Rumiyah“**

MAGISTRO DARBAS

Vadovas – dr. Konstantinas Andrijauskas

Vilnius 2019

Bakalauro/magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(gynimo komisijos sekretorės parašas)

Bakalauro/magistro darbo recenzentas:

.....

(v., pavardė)

Bakalauro/magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

201... m. mėn. d.

(gynimo data)

Gynimo komisijos pirmininkas:

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Sereikaitė, Gintarė

Moters vaidmenų formavimas religiniame diskurse ISIS ideologiniuose žurnaluose „Dabiq“ ir „Rumiyah“: magistro darbas / Gintarė Sereikaitė, Šiuolaikinių Azijos studijų programos studentė; mokslinis vadovas dr. K. Andrijauskas; Vilniaus universitetas. Azijos ir transkultūrinių studijų institutas. – Vilnius, 2019. – 90 lap. – Mašinr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 55 (45 pavad.).

ISIS, kalifatas, terorizmas, moters vaidmuo, verbavimas, Vakarų valstybės, džihadas, Dabiq, Rumiyah, konservatyvus islamas

ISIS yra pirmoji teroristinė organizacija, pritraukusi didelį moterų iš Vakarų valstybių skaičių į savo gretas. Įvairūs moksliniai tyrimai koncentruojasi į moterų, gyvenusių ISIS „kalifate“ patirtis, tačiau yra itin mažai tyrimų apie oficialią ISIS retoriką jų atžvilgiu savo valdose. Šio darbo tikslas yra ištirti, kokie moters vaidmenys formuojami ISIS ideologijoje religinio diskurso rėmuose.

Magistro darbo objektas – straipsniai, skirti moterims, iš ideologinių oficialių ISIS žurnalų „Dabiq“ (2014–2016 m.) ir „Rumiyah“ (2016–2017 m.). Darbe naudojama kritinės diskurso analizės metodologija pagal N. Fairclough (1993 m.). Darbe remiamasi D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson vaidmenų tapatybės teorija bei H. Tajfel ir J. C. Turner socialinės tapatybės teorija.

Teorinės darbo dalies uždaviniai yra šie: apžvelgti, kaip ISIS ideologija išnaudoja religinį diskursą, norint paskatinti moteris prisiiinti ir įgyvendinti tam tikrus vaidmenis; apžvelgti mokslinę literatūrą apie tradiciniame islame bei teroristinėse organizacijose vyraujančią požiūrį į moterų įsitraukimą į džihadą ir moterų vaidmenų kaitą jose. Tiriamosios dalies uždaviniai yra ištirti, kokie vaidmenys vyrauja ISIS žurnaluose „Dabiq“ ir „Rumiyah“ moterims skirtuose straipsniuose; išanalizuoti straipsniuose naudojamą retoriką, kuria siekiama žurnaluose aptariamais moters vaidmenims sukurti svarbą; išnagrinėti, kuo straipsniuose propaguojami moterų vaidmenys gali būti naudingi ISIS „kalifatui“ ir jo bendruomenei.

Tyrimas atskleidė, kad žurnaluose išlaikoma konservatyvių ir pasyvių moters vaidmenų tąsa, neskatinanti fizinio džihado. Taip pat moters vaidmenys formuojami ryšyje su aplinkiniais asmenimis, taip siekiant per jas manipuliuoti kitais ISIS „valstybės“ bendruomenės nariais.

Be akademijos tyrimas gali būti naudingas institucijoms, tiriančioms teroristinių organizacijų retoriką, skirtą verbuoti naujus narius.

Turinys

ĮVADAS	6
1. TEORINĖ PRIEIGA.....	11
1.1. Vaidmenų teorija	11
1.2. Socialinio identiteto teorija	13
2. LITERATŪROS APŽVALGA.....	15
2.1. Požiūrio į moters įsitraukimą į džihadistinį judėjimą kaita.....	15
2.2. Daugialypiai motyvai, skatinantys įsitraukti Vakarų moteris į ISIS „kalifatą“	19
2.3. Moters vaidmenų teroristinėse organizacijose evoliucija	23
3. METODOLOGINĖ PRIEIGA – kritinė diskurso analizė pagal N. Fairclough.....	26
4. TIRIAMOJI DALIS	28
4.1. „Dabiq“ žurnalo tyrimas.....	28
4.1.1. <i>Hidžra kaip islamiškos utopijos siekis</i>	28
4.1.2. <i>„Vergystė ar prostitutės“: islamiškos vergovės sampratos privalumai</i>	31
4.1.3. <i>Moters atsakomybė visuomenėje: islamiškų vertybių puoselėjimas</i>	32
4.1.4. <i>Poligamija: moters teisės ir pareigos įprasminantis islamiškos šeimos modelis</i>	34
4.1.5. <i>Vaidmenų atskyrimas islame kaip žmogaus prigimtis</i>	36
4.2. „Rumiyah“ žurnalo tyrimas.....	38
4.2.1. <i>Moters džihado išraiška – labdara</i>	38
4.2.2. <i>Tvirtybė kaip pagrindinė savybė, padedanti išpildyti vaidmenis „kalifate“</i>	38
4.2.3. <i>Religinė retorika, grindžianti moters judėjimo laisvės apribojimą</i>	39
4.2.4. <i>Šeimos institutas kaip ISIS „kalifatą“ auginanti jėga</i>	40
4.2.5. <i>ISIS ideologija – vienintelis teisingas islamiško gyvenimo pamatas</i>	42
4.2.6. <i>Asketizmas – moters teisingo islamiško gyvenimo siekiamybė</i>	44
4.2.7. <i>Moters vaidmenys – ISIS ideologijos sklaidos įrankis</i>	45
4.2.8. <i>Moters tradicinių vaidmenų kaita – kvietimas džihadui</i>	46
4.2.9. <i>„Moteris arčiausiai Dievo yra savo kambaryje“ – konservatyvus požiūris į moters buvimą viešojoje erdvėje</i>	48
IŠVADOS	50
LITERATŪROS SĄRAŠAS	55
Pirminiai šaltiniai	55

Antriniai šaltiniai.....	56
PRIEDAI.....	59
SUMMARY	90

IVADAS

2014 m. birželio 29 d. teroristinės organizacijos Islamo valstybė Irake ir Levanto regione (angl. *The Islamic State of Iraq and al-Sham*) – čia ir toliau darbe vadinama trumpiniu ISIS atstovas Abu Mohammed al-Adnani paskelbė atkuriamą kalifatą ir įvardijo Abu Bakr al-Baghdadi kaip naująjį ne tik ISIS, bet ir visos islamo tikinčiųjų idealios valstybės lyderį – kalifą (Furlow 2014, 3). ISIS tapo pirmaisiais, kurie paskelbė atkuriantys kalifatą po paskutiniojo Osmanų imperijos kalifato žlugimo pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui (Smith 2017, 6).

ISIS, lyginant su kitomis teroristinėmis organizacijomis, pasižymi kaip pirmoji, kuri sugebėjo pritraukti didžiausią moterų iš Vakarų valstybių skaičių į savo gretas. Tyrimai patvirtina, jog daugiau nei 550 musulmonių moterų ir merginų iš Vakarų valstybių emigravo į ISIS skelbiamą kalifatą (Peresin 2015, 21).

Moterų įsitraukimas į teroristines organizacijas nėra naujas šio amžiaus reiškinys. K. J. Cunningham, tyrinėjusi moterų terorizmo apraiškas JAV, Rusijoje ir Izraelyje, teigia, kad jau nuo 1980-ųjų moterys savižudės buvo naudojamos teroristiniuose Sirijos socialistų–nacionalistų partijos išpuoliuose; taip pat dvi trečiąsias Kurdų darbininkų partijos atakų įvykdė moterys (Cunningham 2007, 116).

Prisijungti prie teroristinių organizacijų skatinantys veiksniai yra gana skirtingi. Mokslininkai A. Peresin, M. Bloom, A. Spencer, J. Davis išskiria tokius faktorius, kaip santuokos su džihadistu¹ romantizavimas, naujos emancipacijos ir feminizmo sampratos vystymasis, noras prisidėti prie puolamojo džihado² bei nepasitenkinimas gyvenimu Vakarų valstybėse, kaip moteris paskatinusius veiksnius rinktis emigraciją į ISIS valdomas teritorijas. A. Spencer atliktas 72 moterų profilių tyrimas atskleidė, kad moterų vaidmenys ISIS paskelbtame „kalifate“³ yra nevienalyčiai ir įvairūs, kartais peržengiantys tradicinius vaidmenis, suskirstytus pagal lyčių normas ar patriarchalinę santvarką.

Vis dėlto, didžioji dauguma tyrimų koncentruojasi į realias moterų, prisijungusių prie ISIS, patirtis, kurių žinoma sąlyginai nedaug – apie 72 atvejai iš

¹ Džihadistas – džihadą atliekantis asmuo.

² Džihadas – verčiamas iš arabų k kaip „pastanga“. Džihadas turi skirtingas konotacijas, priklausančias nuo islamo išpažinėjų pažiūrų. Daugiau apie džihado sampratą galima skaityti šio darbo poskyryje: 2.1. Požiūrio apie moters įsitraukimą į džihadistinį judėjimą kaita.

³ Šiame tiriamajame darbe terminas ISIS „kalifatas“ bus rašomas kabutėse, kadangi ISIS grupuotė savavališkai pasiskelbė tampanti kalifatu bei savarankiškai paskyrė kalifą, kurio įgaliojimais ir apskritai viso „kalifato“ egzistavimu abejojo ir atmetė didžioji dalis musulmoniško pasaulio atstovų.

550. Be to, moksliniai darbai daugiausia tiria socialinius veiksnius ir asmenines patirtis, kaip pagrindinius dalykus, paskatinusius moterų norą prisidėti prie organizacijos. Itin mažai dėmesio yra skiriama oficialiai ISIS retorikai, skirtai moterų „kalifate“ klausimu. Šio baigiamojo magistro darbo tikslas yra ištirti, kokie moters vaidmenys formuojami ISIS ideologijoje religinio diskurso rėmuose, nagrinėjant du svarbiausius oficialius organizacijos leidinius: žurnalus „Dabiq“ ir „Rumiyah“. Šio darbo tyrimas pateiks naują perspektyvą moterų ISIS „kalifate“ klausimu ir atskleis naujų įžvalgų, kaip ideologiškai išnaudojamas religinis diskursas gali prisidėti prie moterų apsisprendimo jungtis prie šios organizacijos.

Oficialios ISIS retorikos, pateikiamos žurnaluose „Dabiq“ ir „Rumiyah“, tyrimas turėtų būti aktualus analizuojant kompleksinius veiksnius, lėmusius vakariečių moterų siekį prisijungti prie ISIS, atkreipti dėmesį į ISIS komunikacijos strategijos įtaką ir tirtinumo svarbą, bei padėti giliau suvokti didžiausio iki šiol moterų įsitraukimo į teroristinę organizaciją priežastis ir pasekmes.

Tyrimui pasirinktas kritinės diskurso analizės metodas pagal N. Fairclough (1993 m.). Ši metodologija naudoja išsamią teksto analizę, skirtą ištirti, kaip diskursyvūs procesai lingvistiškai veikia konkrečiuose tekstuose. Tiriamoji medžiaga – straipsniai, skirti Vakarų pasaulio moterims musulmonėms (iš skilčių: *To our sisters; From our sister; Two, three or four; For women*) iš ISIS žurnalo „Dabiq“ 2014 m. Nr. 7 – 2016 m. Nr. 15 (išskyrus Nr. 14, kuriame nebuvo straipsnio moterims) ir straipsniai vakarietėms moterims iš žurnalo „Rumiyah“ 2016 m. Nr. 1 – 2017 m. Nr. 12. (skilčių pavadinimai: *Articles; Sisters*).

Straipsnių analizė remsis N. Fairclough trijų dimensijų modeliu, kuris susideda iš: *diskursyvios praktikos*, tiriančios, kaip tekstas yra pateikiamas ir kaip jis vartojamas – kaip teksto autoriai atkreipia dėmesį į jau egzistuojančius diskursus ir žanrus sukurti tekstui, bei kaip teksto vartotojai pritaiko savo diskursą vartojant ir interpretuojant tekstą; *teksto analizės*, kuri koncentruojasi į formalias sritis kaip žodynas, sakinio struktūra ir pan., iš kurių diskursai ir žanrai yra realizuojami lingvistiškai; *socialinės praktikos*, tiriančios, kaip diskursyvios praktikos formuoja ir įtakoja tolesnes socialines praktikas, kas tyrimo metu leis atskleisti, kokių *idealių* pagal ISIS ideologiją socialinių praktikų tikimasi iš moterų.

Teorinės darbo dalies pirmasis uždavinys yra apžvelgti, kaip ISIS ideologija išnaudoja religinį diskursą, norint paskatinti moteris prisijungti ir įgyvendinti tam tikrus vaidmenis. Atsakyti į šį klausimą padės vaidmenų teorija. Moterims priskiriami

vaidmenys ISIS ideologijoje bus tiriami iš vaidmenų tapatybės perspektyvos teigiant, kad ISIS leidiniuose propaguojami vaidmenys vakarietėms moterims pateikiami religinio diskurso rėmuose, kas yra neatsiejama kultūrinės tapatybės dalis.

D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson žvelgia į vaidmenų teoriją per identiteto formavimo prizmę teigdami, kad norint suprasti organizacinius vaidmenis ir kaip jie įtakoja elgesį bei požiūrį, reikia ištirti vaidmens įtaką tapatybei, bei kaip kolektyvinė ar socialinė kategorija įtakoja savo suvokimą ir elgesį (Sluss, Dick, Thompson 2011, 2).

Sh. Stryker antrina, kad vaidmens pasirinkimas yra funkcija, nulemta asmens tapatybės tam tikroje situacijoje (Burke, Stets 2009, 45). Sh. Stryker mano, kad asmuo turi tapatybę kiekvienam vaidmeniui visuomenėje, kuriuos galima sugrupuoti į svarbos hierarchiją (Sluss, Dick, Thompson 2011, 6; 25). Kuo didesnis įsipareigojimas tapatybei, tuo didesnė tikimybė, kad asmuo panaudos vieną iš kelių savo tapatybių tam tikroje situacijoje (Burke, Stets 2009, 47).

D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson pabrėžia, kad kultūrinis veiksnys yra vienas svarbiausių aspektų, skatinančių įgyvendinti tam tikrus vaidmenis, kadangi bendra kultūra įtakoja individo emocijas, veiksmus ir vertybes (Sluss, Dick, Thompson 2011, 23). Ieškant bendrų taškų tarp ISIS ir Vakarų valstybėse gyvenančių musulmonų, religija ISIS retorikoje išnaudojama kaip pagrindinis vienijantis veiksnys.

Vaidmenų identiteto teoriją papildo H. Tajfel ir J. C. Turner socialinio identiteto teorija, teigianti, kad konfliktas tarp dviejų socialinių grupių skatina asmens apsisprendimą elgtis pagal grupės poziciją, o ne pagal savo individualius įsitikinimus (Tajfel, Turner 2004, 277). Todėl ISIS ir Vakarų kultūrinė ir ideologinė opozicija yra vienas iš aspektų, skatinančių moteris apsispręsti pasirinkti vieną socialinio identiteto grupę ir priiimti atitinkamus vaidmenis joje.

Kovos su terorizmu specialistė A. Peresin teigia, kad skatinančiais veiksniais vykti į „kalifatą“ gali tapti ISIS išnaudojamos identiteto problemos, kylančios dėl konservatyvių islamiškų šeimų ir liberalios Vakarų visuomenės susidūrimo, skatinant jaunas merginas prisijungti prie utopiško kalifato bendruomenės ir ištekėti už „šventųjų karių“. Tačiau J. Davis kritikuoja požiūrį, jog prie teroristinės organizacijos gali prisijungti tik naivios, seksualinių ir romantiškų troškimų vedinos, manipuluojamos vyrų moterys. Anaiptol, šios autorės teigimu, moteris taip elgtis skatina panašūs veiksniai kaip ir vyrus, kurie yra dažniausiai smurtinės prigimties. K.

Kneip pateikia naują emancipacijos sampratą, kuri, šios autorės teigimu, yra vyraujantis motyvas įsitraukti moteriai į teroristinę organizaciją. Galimybė laisvai ir be baimės išpažinti savo religiją ir vadovautis šarijos teise kiek paradoksaliai tampa moters „išsilaisvinimu“ iš sekuliarios Vakarų kultūros.

Antrasis teorinės dalies uždavinys yra apžvelgti mokslinę literatūrą apie tradiciniame islame bei teroristinėse organizacijose vyraujančią požiūrį į moterų įsitraukimą į džihadą bei moterų vaidmenų kaitą jose.

Aptariant moterų vaidmenų teroristinėse organizacijose istorinę raidą ir kaitą bus remiamasi E. Račiaus tyrimais apie džihado konceptą islame bei D. Cook tyrimais, kurie atskleidžia kontraversišką požiūrį islamo religijoje į moterų dalyvavimą džihade. Tačiau, K. J. Cunningham ir K. Von Knop teigia, jog požiūris į moters vaidmenis teroristinėse organizacijose kinta ir įtraukia vis daugiau aktyvių vaidmenų, kaip, pavyzdžiui, savižudė sprogdintoja. Galiausiai, M. Bloom bei K. J. Cunningham pateikia įvairias perspektyvas, kaip tradicinės moters aprangos privalumai, mažesnė apieškojimo tikimybė, visuomenės požiūris į moterį kaip švelnią ir neagresyvią veikėją bei sumenkinamą jos potencialą kovinėse užduotyse tapo veiksniais, lėmusiais vis aktyvesnį jų įtraukimą į teroristines operacijas.

Artimųjų Rytų ir islamiško terorizmo tyrinėtoja A. N. Spencer teigia, kad moters vaidmenys teroristinėse organizacijose evoliucionuoja iš tradicinių konservatyvių į pastarųjų tikslams parankius ir daugiau naudos atnešančius vaidmenis. M. Bloom išskiria, kad vienas svarbiausių moters vaidmenų Al-Qaedaje buvo verbuotojos, kuris ir leido joms bendrauti su viso pasaulio žmonėmis ir kartu išlaikė konservatyvios visuomenės vertybes, pagal kurias moterys yra apribotos namų erdve. Galiausiai, A. Peresin ir J. Davis, ištyrusios moterų pasisakymus viešojoje erdvėje apie jų įsitraukimą į teroristinę veiklą, kelia klausimą, kiek realu, kad moters kaip savižudės vaidmuo gali būti legitimizuotas teroristinėse organizacijose.

Tiriamosios dalies pirmasis uždavinys yra ištirti, kokie vaidmenys vyrauja ISIS žurnaluose „Dabiq“ ir „Rumiyah“ moterims skirtuose straipsniuose. Išskirti vaidmenys padės atskleisti, ar ISIS ideologijoje vyksta moters padėties kaita, apie kurią bylotų jų skatinimas dalyvauti fiziniame džihade bei džihadistės vaidmens įteisinimas.

Tiriamosios dalies antrasis uždavinys skirtas išanalizuoti straipsniuose naudojamą retoriką, kuria siekiama žurnaluose aptariamoms moters vaidmenims

sukurti svarbą. Bus tiriama, kaip ISIS išnaudoja religinius pavyzdžius pagrįsti nevienareikšmių ir kontraversiškų tiek Vakarų, tiek islamiškame pasaulyje vaidmenų reikšmingumui bei reikalingumui ir taip paskatinti moteris juos pasirinkti.

Tiriamosios dalies trečiasis uždavinys yra išnagrinėti, kuo straipsniuose propaguojami moterų vaidmenys gali būti naudingi ISIS „kalifatui“ ir jo bendruomenei. Tyrimo metu išskirti vaidmenys bus aptariami socialinių praktikų kontekste atskleidžiant, kokių veiksmų iš moterų tikimasi ISIS „kalifate“.

1. TEORINĖ PRIEIGA

1.1. Vaidmenų teorija

Teroristinė organizacija yra viena iš tokių organizacijos formų, kurios paremtos bendruomenės tarpusavio ryšiais ir interakcija. Kad būtų užtikrintas jos veiksmingumas ir tikslų išpildymas, kiekvienas asmuo organizacijoje gauna tam tikrą vaidmenį, kuris išreiškiamas per atitinkamas pareigas ir elgesio normas.

Daugeliui tyrėjų klausimų sukelia tai, kodėl moterys apskritai linkusios prisijungti prie teroristinių organizacijų ir prisiimti joms suteikiamus vaidmenis, todėl tyrimai koncentruojasi į tai, kokia buvo ISIS sėkmės paslaptis pritraukiant didžiausią iki tol moterų iš Vakarų valstybių skaičių. Įvairios hipotezės ir analizės šiais klausimais bus pateikiamos literatūros apžvalgoje. Šiame tiriamajame darbe bus žvelgiama į moterims priskiriamus roles iš vaidmenų tapatybės perspektyvos teigiant, kad ISIS leidiniuose propaguojamos funkcijos moterims pirmiausia remiasi religine perspektyva, kuri yra neatsiejama kultūrinio identiteto dalis.

Vaidmenų teorijos pirmtakai G. Simmel ir R. Linton atkreipė dėmesį į idėją, kad visuomenė gali būti konceptualizuota kaip pozicijų struktūra, o pozicijos talpina savyje tam tikro elgesio lūkesčius, arba kitaip – vaidmenis (Burke, Stets 2009, 45). Vaidmenų teorija apima vieną iš svarbiausių socialinio elgesio charakteristikų – faktą, kad žmonės elgiasi skirtingai, tačiau nuspėjamai, priklausomai nuo jų socialinės tapatybės ir padėties (Biddle 1986, 68).

Nei individai, nei organizacijos negali funkcionuoti be vaidmenų, kadangi vaidmenys organizuoja tarpusavio priklausomybę ir sukuria tarpusavyje susijusių užduočių ir atsakomybių tinklą (Sluss, Dick, Thompson 2011, 1). Vaidmenys gali būti atliekami arba atskirai, arba keli vaidmenys gali būti atliekami tuo pat metu (ten pat). Pavyzdžiui, moteris teroristinėje organizacijoje gali turėti tiek mažiau aktyvias funkcijas, kaip mama, žmona, vaikų ugdytoja, tiek aktyvesnes – verbuotoja, dalyvė išpuoliuose, savižudė sprogdintoja.

D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson žvelgia į vaidmenų teoriją per identiteto formavimo prizmę, kadangi šių autorių manymu, norint suprasti organizacinius vaidmenis ir kaip jie įtakoja elgesį bei požiūrį, reikia ištirti vaidmens įtaką tapatybei, bei kaip kolektyvinė ar socialinė kategorija įtakoja savo suvokimą ir atitinkamai elgesį (Sluss, Dick, Thompson 2011, 2).

Vaidmenų teorija integruoja keletą aspektų: struktūrinį funkcionalizmą, kuris telkia dėmesį į tai, kaip socialinės struktūros institucionalizuoja stabilius elgesio lūkesčius įvairiose situacijose, ir, priklausomai nuo funkcijos, hierarchijos ir statuso, kaip ši pozicija veikia savęs suvokimą (Sluss, Dick, Thompson 2011, 3).

D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson apibūdina vaidmens tapatybę kaip elgesio lūkesčius, kurie apibrėžia vaidmens reikšmę ir pobūdį (ten pat). Vaidmenų tapatybės yra susijusios su kitų vaidmenų tapatybėmis – vienas vaidmuo niekada negali egzistuoti kaip atskiras dalykas, vaidmuo priklauso nuo santykių su kitais tam, kad jam būtų suteikiama prasmė ir turinys (ten pat, 8). Pavyzdžiui, vienas moterų vaidmenų teroristinėse organizacijose yra buvimas žmona, o viena iš vaidmens funkcijų yra numatomas moralinis vyro palaikymas tam, kad šis galėtų įgyvendinti jam organizacijoje skirtus vaidmenis.

Amerikiečių sociologas, vienas iš tapatybės teorijos pradininkų Sh. Stryker, kaip vieną svarbiausių vaidmens tapatybės teorijos tikslų išskyrė klausimą, kodėl individai atlieka vienus ar kitus su vaidmeniu susijusius elgesio pasirinkimus (ten pat, 5).

Sh. Stryker mano, kad asmuo turi tapatybę kiekvienam vaidmeniui visuomenėje (Burke, Stets 2009, 25). Jo teigimu, žmonės visuomenėje įvardija vienas kitą jų užimamomis pozicijomis ar kitaip – vaidmenimis, o per įvardijimą remiasi bendromis reikšmėmis ir lūkesčiais, susijusiais su to asmens, kaip kažkurio vaidmens turėtojo, elgesiu (ten pat, 26). Tuo tarpu ir patys žmonės, naudodamiesi refleksyviu aspektu, save įvardija kaip kažkokio vaidmens turėtoją, taigi vaidmenys, su jais susiję lūkesčiai ir reikšmės tampa inkorporuotos kaip tapatybės dalys (ten pat).

Kiekvieną vaidmens tapatybę galima tirti pagal svarbos hierarchiją – kai vaidmens svarba yra aukštoje pozicijoje, tai padidina galimybes įgyvendinti vaidmens tapatybę. Svarbą lemia du veiksniai – vaidmenų santykių, susietų su tuo vaidmeniu, skaičius ir santykinis ryšių ir vaidmenų santykių stiprumas ir intensyvumas. Vadinas, kuo didesnis susietų vaidmenų santykių skaičius ir kuo stipresnis tų vaidmenų santykinis ryšys, tuo aukštesnėje pozicijoje atsiduria vaidmens identiteto svarba, kas ir įtakoja vaidmens elgesio pasirinkimą, kada asmuo pasirenka veikti pagal vieną vaidmenį, tačiau ne pagal kitą (Sluss, Dick, Thompson 2011, 6).

D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson teigia, kad kadangi santykiniai (gylis, plotis, identifikavimas) ir struktūriniai (prieinamumas ir tinkamumas) faktoriai skatina

vaidmens tapatybės svarbą, vaidmenų identifikacija stiprina ryšius tarp vaidmens tapatybės svarbos ir vaidmenų įtakoto elgesio (Sluss, Dick, Thompson 2011, 15).

Sh. Stryker teigimu, žmonių vaidmens pasirinkimas yra funkcija, nulemta žmogaus tapatybės tam tikroje situacijoje. Tapatybė yra asmens vidinis vaidmenų lūkestis, kai individas prisiima šiuos lūkesčius kaip savus, kaip dalį to, kas jie yra (ten pat). Sh. Stryker teigia, kad kai žmogus turi skirtingus vaidmenis, jų identitetai turi būti organizuojami tam tikru būdu – svarbos hierarchija (Burke, Stets 2009, 45 – 46).

Sh. Stryker papildo, kad kuo didesnis įsipareigojimas tapatybei, tuo aukštesnėje pozicijoje tapatybė atsiduria svarbos hierarchijoje – kadangi žmonės gyvena apsupti socialinių santykių, įsipareigojimas susistemina visus šiuos ryšius ir paaiškina, kurią tapatybę žmogus panaudos vienoje ar kitoje situacijoje (ten pat, 47).

Sh. Stryker ir R. T. Serpe atliktas tyrimas apie religinio vaidmens identitetą patvirtino ryšį tarp įsipareigojimo, tapatybės svarbos ir elgesio, kuris atitinka tapatybių svarbą. Religinės tapatybės svarba buvo matuojama prašant respondentų išrikiuoti religinius vaidmenis ryšyje su kitais vaidmenimis, o pagrindinis elgesio matas buvo laikas, praleistas religiniame vaidmenyje. Sh. Stryker ir R. T. Serpe tyrimas atskleidė, kad asmenys, turintys daug santykių/ryšių, paremtų religija, religinę tapatybę laiko svarbesne (ten pat, 47 – 48).

D. M. Sluss, R. van Dick ir B. Thompson kultūrinį veiksnį laiko itin svarbiu aspektu, skatinančiu prisiimti vaidmenis, kadangi jis įtakoja individo emocijas, veiksmus ir vertybes (Sluss, Dick, Thompson 2011, 23). Komunikacijos dažnumas, santykinė identifikacija ir socialinės integracijos tempas auga, kuomet suvokiamas panašumas dažniausiai dėl pasitikėjimo suvokimo ir asociacijų tarp panašių individų (ten pat). Šio tiriamojo darbo atveju itin svarbiu kultūriniu veiksniu tapo islamo religija, kurios pavyzdžiais yra grindžiamas įvairių moterims priskiriamų vaidmenų ISIS organizacijoje legitimumas, reikalingumas ir svarba.

1.2. Socialinio identiteto teorija

Vaidmenų tapatybės svarbos hierarchijos supratimą papildo H. Tajfel ir J. C. Turner socialinės tapatybės teorija (Sluss, Dick, Thompson 2011, 10). Ši teorija teigia nuasmenintą narystę grupėje, kai pagrindine motyvacija tampa grupės gerovė (ten pat, 14). H. Tajfel ir J. C. Turner teigimu, pagrindinis empirinis klausimas yra susijęs su sąlygomis, kurios lemia socialinio elgesio formų priėmimą, priartėjant prie vieno ar

kito kraštutinumo, ir kaip atsakymas pateikiamas konfliktas tarp grupių (Tajfel, Turner 2004, 277). H. Tajfel ir J. C. Turner tvirtina, kad kuo intensyvesnis konfliktas tarp socialinių grupių, tuo labiau tikėtina, kad individai, priklausantys tam tikrai grupei ir oponuojantys kitai, elgsis su kitos grupės nariais ne pagal savo individualius įsitikinimus ar ryšius, bet pagal atitinkamą grupės narių poziciją (ten pat).

Taip pat, individai siekia įgyti ar išlaikyti pozityvų socialinį identitetą, kuris gali būti įgytas per lyginimą su kitomis, mažiau pozityviomis grupėmis, tačiau jei socialinio identiteto grupė ar socialinis individo identitetas yra nepatenkinamas, asmuo bus linkęs palikti grupę ir prisijungti prie pozityvesnės grupės (ten pat, 284). Tokiu atveju individas gali rinktis individualaus mobilumo išeitį – savarankišką pasirinkimą palikti žemesnio statuso grupę ir prisijungti prie kitos (ten pat, 286).

Galima teigti, kad dviejų socialinių grupių išskyrimas ir supriešinimas gali duoti teigiamų rezultatų stengiantis pajungti žmogaus elgesį tam tikros socialinės grupės tikslams. Pavyzdžiui, nuolatinė Vakarų kritika ISIS ideologijoje galimai prisidėjo prie daugybės žmonių apsisprendimo palikti Vakarų valstybes ir migruoti į ISIS „kalifatą“ žemes. Taip pat, dalis ISIS propagandos yra nukreipta parodyti Vakarų visuomenes kaip netinkamas gyventi musulmonams apeliuojant pirmiausia į religinį identitetą. Pabrėžiama, kad musulmonai Vakarų valstybėse engiami, žeminami, išskiriami, priešpriešoje demonstruojant kalifatą kaip idealią ir pozityvią socialinio identiteto grupę. „Dabiq“ žurnale musulmonai vaizduojami kaip aukos per hegemoninės Vakarų priespaudos naratyvą (Furlow, Fleischer, Corman 2014, 7). O štai daugybėje užsienio kalbomis išleistų vaizdo įrašų „broliai“, priklausantys ISIS, yra filmuojami gerai leidžiantys laiką parkuose, o jų veiduose atsispindi ramybė (Winter 2015, 27).

Tačiau ISIS organizacija Vakarų visuomenėse taip pat linksniuojama neigiamame kontekste. H. Tajfel ir J. C. Turner teigia, kad grupės nariai gali siekti teigiamo išskirtinumo grupei, iš naujo apibrėžiant arba keičiant lyginamosios situacijos elementus – pavyzdžiui, lyginti dvi grupes pasitelkiant naują aspektą (Tajfel, Turner 2004, 287). Vienas iš ISIS naujų aspektų gali būti religinės laisvės sampratos transformacija Vakaruose vyraujančią sekuliarizmą prilyginant religijos išpažinimo apribojimui. Sekuliarioje visuomenėje vienas pagrindinių siekių yra neišskirti nei vienos religijos atskiriant ją nuo viešosios erdvės. Pavyzdžiui, Prancūzijoje mokiniams buvo uždrausta dėvėti musulmoniškus galvos apdangalus, kadangi tai laikoma iššaukiančiu religiniu simboliu (Taylor 2010, 28). Šį faktą galima apžvelgti tiek iš religinės laisvės užtikrinimo, tiek ribojimo perspektyvų.

Taip pat, socialinės grupės poslinkis į teigiamą vertinimą gali būti pasiekiamas keičiant atributų, susijusių su grupe, reikšmes, kai anksčiau svokiami kaip neigiami aspektai, būtų pradėti suvokti kaip teigiami (Tajfel, Turner 2004, 287). Pavyzdžiui, ISIS ideologijoje moterų emancipacija įgauna visiškai naują atspalvį. Nors Vakarų visuomenėse vis dar gajus požiūris, kad islamo religija sukuria moterims priespaudą apribodama jų vaidmenis namais ir šeima, ISIS į šį aspektą pažvelgia iš kitos pusės – moters vaidmenis, kurie Vakarų visuomenėje laikomi jos priespauda, pateikiant kaip natūralios prigimties išlaisvinimą.

Socialinė tapatybė, socialinių grupių konfliktas, taip pat kultūrinis veiksnys, yra vieni iš dalykų, kurie formuoja vaidmens tapatybę ir atitinkama, paties asmens tapatybę, skatindamos įgyvendinti vaidmenį tam tikroje situacijoje. Tyrimo metu bus apžvelgiami moterų vaidmenys ISIS ideologijoje ir jų susietumas su minėtais veiksniais, kurie skatina rinktis bei įgyvendinti vaidmenis.

2. LITERATŪROS APŽVALGA

2.1. Požiūrio į moters įsitraukimą į džihadistinį judėjimą kaita

Moterų įtraukimas ir padėtis kariniuose konfliktuose visada buvo ginčytinas klausimas islamiškame kontekste. Nors egzistuoja ne vienas pavyzdys klasikiniuose ir šiuolaikiniuose raštuose apie pranašo Mahometo kompaniones moteris, kurios kovojo mūšio lauke (Cook 2005, 376), vis dėlto reikėtų pabrėžti, kad džihado konceptas islame nėra vienalytis, todėl kalbant apie moterų įsitraukimą į džihadą ir džihadą apskritai, visada reikalingas patikslinimas.

Džihadas, išvertus iš arabų kalbos, reiškia pastangą. Klasikinis džihado konceptas formavosi iš dviejų šaltinių: Korano, kuriame jis reiškė pastangą einant Dievo keliu arba kovą prieš ankstyvosios musulmoniškos bendruomenės priešus, ir pranašo Mahometo sunos, kurioje džihadas buvo naudojamas apibūdinti ginkluotam veiksmui (Knapp 2003, 83). Dauguma islamo teologų bei teisininkų klasikiniu laikotarpiu džihadą interpretavo pirmiausia karine prasme (ten pat).

Tačiau tiek pranašo Mahometo pasisakymuose, tiek Korane galima rasti ne vieną atvejį, kai „džihadas“ buvo pavartotas kaip vidinė pastanga, nesusijusi su karine veikla. Pavyzdžiui, viename iš Pranašo hadisų⁴ teigiama, kad verčiausia kova yra

⁴ Hadisas - trumpi pasakojimai, susidedantys iš tradiciškai Mahometui priskiriamų posakių ir liudijimų apie jo poelgius. Iš: <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Hadisai>

kalbėti teisingus žodžius prieš neteisingą suvereną; asmens kova prieš save ar savo asmenybę tarnaujant savo tėvams yra džihadas; geriausias džihadas yra piligriminė kelionė į Meką (Aydin 2012, 7).

E. Račiaus teigimu, musulmonų teisininkai pasiūlė beveik visuotinai priimtą džihado skirstymą į keturias kategorijas: „sielos“, kada tikintysis ar tikinčioji turi visomis išgalėmis gryninti savyje tikrą ir nuoširdų tikėjimą ir atsidavimą Dievui, vykdyti pamatines prievoles; „liežuvio“, t.y. misionieriška veikla, kada islamas skleidžiamas žodžiu; „rankos“ džihadas, kuris yra taip pat misionieriškos veiklos forma, kada savo gyvenimo būdu musulmonai demonstruoja islamo pranašumą prieš kitas religijas; „kardo“ džihadas kaip prieštarigiausiai vertinama džihado forma (Račius 2016, 54). Šiuo atveju moterų įsitraukimas į džihadą, ypač sielos, liežuvio ir rankos, yra įprasta religinė praktika.

Bet kalbant apie kardo džihadą atsiranda lyties skirtumai, kai moterų pageidaujama nevykdyti tokio tipo kovos. D. Cook pabrėžia, kad klasikinio islamo šaltiniai gana negatyviai vertina moters dalyvavimą džihade kovojant, kas atsispindi konservatyvioje islamo teisėje (Cook 2005, 383).

Plačiai pripažinta koncepcija apie džihadą yra laikoma pasiūlytoji M. K. Haykal, kuri išskiria dvi džihado šakas – *fard kifaya*, kada pareiga džihadui yra skiriama tik daliai musulmonų visuomenės, ir *fard ‘ayn*, kada džihadas yra prievolė kiekvienam musulmoniškos bendruomenės nariui (Kneip 2016, 91). Tik tada, kai islamo žemės būna netikėtai užpuolamos, visi musulmonai turi dalyvauti džihade ginantis nuo priešų (Knapp 2003, 83). Taigi, moterų įsitraukimas į karinius veiksmus teoriniu požiūriu gali būti grįstas nebent *fard ‘ayn* atveju, kada reikalinga visos musulmonų bendruomenės pagalba ginantis nuo puolancio priešo.

Šiuolaikinio džihadizmo ištakos ėmė rasti apie 1980 m. su Sovietų Sąjungos ir Afganistano karu, kuomet, prasidėjęs kaip ginamasis džihadas, jis netruko išaugti į karą, prie kurio skubėjo jungtis musulmonų kovotojai iš viso pasaulio (de Leede 2018, 3). Galiausiai, po džihado bangos Afganistane, taip pat įtakojamas tokių lyderių kaip Osama bin Ladenas ir Abdula Azzamas, modernusis džihadizmas peraugo į transnacionalinę ideologiją su tvirtu antivakarietišku požiūriu (ten pat).

E. Račius papildoma, kad XX a. paskutinis dešimtmetis pasižymėjo kaip džihado ideologijos evoliucinis tarpsnis, kada suklestėjo globali džihado kultūra (Račius 2016, 95). Globalaus džihadizmo ideologinį pagrindą XX a. 9 deš. padėjo Abdula Azzamas, kuris teigė „džihado prieš netikėlius būtinybę“. A. Azzamas savo rašiniuose pateisino

puolamąjį džihadą bei džihadą prieš atsimetėliais paskelbtus musulmonus (Račius 2016, 95). A. Azzamo mintis plačiai pritaikė Osama bin Ladenas teroristinėje Al-Qaeda grupuotėje.

Tačiau K. J. Cunningham, tyrinėjusi moterų terorizmo apraiškas JAV, Rusijoje ir Izraelyje, atkreipia dėmesį, kad jau nuo 1980-tųjų moterys savižudės buvo naudojamos teroristiniuose Sirijos socialistų-nacionalistų partijos išpuoliuose, o net dvi trečiąsias Kurdų darbininkų partijos atakų įvykdė moterys (Cunningham 2007, 116). Taigi matoma, kad puolamojo džihado, į kurį buvo plačiai įtrauktos moterys, apraiškos egzistavo dar prieš A. Azzamo puolamojo džihado koncepto plėtrą.

Žvelgiant toliau, moterų dalyvavimo teroristinėje veikloje ryškus momentas yra Antrasis Čėčėnijos karas. Čėčėnai, tiek nacionalistai, tiek radikalūs musulmonai, buvo vieni pirmųjų daugiausiai parengusių moterų savižudžių, o Antrojo Čėčėnijos karo, prasidėjusio 1999 m., metu buvo pastebimas moterų kovojimas karo lauke (Cook 2005, 380). Tačiau įdomu tai, kad oficiali radikalių musulmonų Čėčėnijoje nuostata dėl moterų kovos džihade buvo priešinga. Fundamentalaus islamo šalininkų tinklalapyje, propagavusiame Čėčėnijos karą kaip džihadą, publikuotame straipsnyje „Sister’s Role in Jihad“ buvo skleidžiama žinia, kad moteris turėtų vykdyti palaikančią rolę ir neprisidėti prie džihado kovojant kare (ten pat, 379).

Net jei klasikinis islamas bei konservatyvus islamo šalininkai pateikia moters kovojimą kaip nepageidautiną dalyką, tampa aišku, kad radikalaus islamo atstovai stengiasi legitimizuoti aktyvią moters džihado pusę (Von Knop 2007, 412). Pavyzdžiui, Al-Qaedos 2004 m. spausdintame „Al-Khansaa“ žurnale pasirodė idėja, jog džihadas yra moters pareiga ir joms nereikia prašyti niekieno leidimo (tėvų ar vyro) jame dalyvauti, taip pat, išnaudojant moterų tradicinius vaidmenis visuomenėje skatinamas platesnis moterų įsitraukimas į džihadą (ten pat, 407).

Teroristinės grupuotės Hamas dvasinis lyderis šeichas Ahmed Yassin pavadino pirmosios moters savižudės ataką evoliucija ir nauja pradžia (Cunningham 2007, 117-118). K. J. Cunningham tirtu atveju Izraelyje, pirmosios moters savižudės sėkmė pasiuntė žinutę, kad moterys yra geresnis taktinis pasirinkimas atakoms nei vyrai dėl įvairiausių priežasčių, pavyzdžiui, moterys gali prieiti arčiau prie savo taikinių (ten pat), kadangi jos vaidmuo visuomenėje dažniausiai atspindi švelnumą, pasitikėjimą, neagresyvumą.

Sirijos rašytojas Nawal al-Takruri savo veikalo „Kankinio gyvenimo operacijos teisinėje įtakoje“ („*Martyrdom Operations in the Legal Balance*“) ketvirtame leidime

aptarė teisinį moterų vaidmenį savižudiškose atakose. Al-Takruri cituoja 6 fatvas⁵, kurios leidžia moteriai dalyvauti savižudiškose operacijose, tačiau D. Cook pastebi, kad konservatyvesnių islamo atšakų lyderių iš Sirijos, Jordanijos ar Saudo Arabijos šiame sąraše nėra, todėl daro išvadą, kad moterų įtraukimas į savižudiškas atakas islamo pasaulyje pirmiausia prasidėjo Egipte ir Palestinoje – palyginti progresyvioje musulmoniško pasaulio dalyje (Cook 2005, 380).

Toliau, tiek D. Cook, tiek K. von Knop atkreipia dėmesį į faktą, kad tiek Čėčėnija, tiek Palestina, kuriose didelė moterų dalis dalyvavo savižudiškose operacijose, buvo vienos labiausiai sekuliarių ir išsilavinusių šalių islamo pasaulyje (Cook 2005, 383; Von Knop 2007, 399). Taigi, moterų įtraukimą į kardo džihadą galima sieti su daugiau progresyvaus islamo šalininkais ir mažiau su klasikinio islamo sekėjais. K. J. Cunningham papildė, kad moterų sėkmė teroristinėse atakose galimai paskatino ilgalaikį poveikį išplečiant jų vaidmenį teroristinėse organizacijose (Cunningham 2007, 117).

Nepaisant egzistavusio konservatyvaus požiūrio į moters dalyvavimą kardo džihade, šaltiniai patvirtina, kad jų įsitraukimas į teroristines operacijas tampa vis žymesniu reiškiniu. R. Islam teigia, kad moterų įtraukimas į teroristines organizacijas yra strateginis sprendimas, kadangi jos gauna daugiau žiniasklaidos dėmesio, yra mažiau matomos ir išskiriamos bendruomenėje bei kai kuriose visuomenėse nenorima joms taikyti nuodugnią apiešką (Islam 2015, 71).

Iš tiesų egzistuoja daugybė privalumų, kuo moteris gali būti naudinga teroristinių operacijų metu. Štai M. Bloom teigia, kad moteris teroristinėje organizacijoje yra laikoma puikia priedanga dėl kultūrinių normų konservatyviose visuomenėse, kurioms nepriimtinas grubus moters apieškojimas ir kitoks lietimasis; taip pat, moteris yra tinkamiausias įrankis norint įvykdyti teroristinę ataką ir nužudyti daugiau civilių, kadangi moteris asocijuojasi su įprasta civile, taigi gali laisvai ir be įtarimų lankytis įvairiose viešose vietose, kaip turgus, restoranai; tradiciniai platūs islamiški apdarai leidžia nesunkiai paslėpti liemenę su sprogmenimis, imituojant vėlyvą moters neštumą, kas stabdo nuo kruopščios moters patikros (Bloom 2011, 2-3).

K. J. Cunningham išskiria įdomų moterų teroristinėse organizacijose privalumą, kuris demonstruoja jų vaidmenų ir požiūrio į jas visuomenėje niuansus – kadangi

⁵ Fatva - oficialus muftijaus sprendimas, susijęs su islamo teisės taikymu, skelbiamas muftijaus religijos ir teisės reikaluose. Iš: <https://www.lietuviuzodinas.lt/terminai/Fatva>

moterų potencialas yra neigiamas, ignoruojamas ir sumenkinamas, jos dėl nepakankamo įvertinimo tampa itin efektyvios (Cunningham 2007, 122). R. Islam papildo, kad tradiciškai manoma, jog moteris rečiau dalyvaus teroristinėje veikloje ar įsitrauks į teroristines organizacijas dėl ilgalaikių stereotipų, susijusių su lyčių samprata ir galios struktūra visuomenėje, sukuriant neagresyvios, taikios ir linkusios likti namuose moters vaidmenį, kuomet visuomenės galios struktūros teigia, jog vyrai bus imlesni radikalizacijai ir įsitraukimui į smurtinius veiksmus (Islam 2015, 70).

Taigi, moterų teroristiniai veiksmai yra linkę būti nuvertinami. Tiek čečėnų išpuolių Rusijoje, tiek palestiniečių išpuolių Izraelyje atvejais žiniasklaidos bei mokslo tyrėjų dėmesys į moteris sprogdintojas buvo kaip į našles, kurios yra naivios ir nereikšmingos, kurių buvimas ir veiksmai teroristiniuose išpuoliuose nereikalauja jokio papildomo supratimo ar paaiškinimo (Cunningham 2007, 119).

Keletą pastarųjų metų daugiausia žiniasklaidos ir taip pat mokslo atstovų dėmesio sulaukia teroristinė organizacija ISIS, pasižymėjusi kaip pirmoji, sugebėjusi pritraukti didelį moterų iš Vakarų valstybių skaičių į savo gretas. J. Davis mano, kad šiuo atveju dideliu ISIS privalumu tapo keli faktoriai – virtualių platformų išnaudojimas propagandos tikslais, bei plataus konteksto, apeliuojant į viso pasaulio musulmonus, įvedimas, kas ir paaiškina šį moterų įsitraukimo fenomeną (Davis 2018, 2). Kitame skyriuje bus plačiau aptariami veiksniai, paskatinę moterų siekį migruoti į ISIS „kalifato“ valdomas žemes ir prisidėti prie teroristinės organizacijos.

2.2. Daugialypiai motyvai, skatinantys įsitraukti Vakarų moteris į ISIS „kalifatą“

Moters įsitraukimas į teroristines organizacijas neabejotinai yra daugiasluoksnis ir įkvėptas skirtingų lygmenų ir stimulų, tiek asmeninių, tiek politinių ar religinių. M. Bloom kaip vienas pagrindinių priežasčių, kodėl moterys apskritai įsitraukia į teroristines organizacijas, išskyrė keršto troškimą dėl artimų asmenų žūties, kas, pavyzdžiui, sutinkama Palestinos ir Čečėnijos karinių konfliktų atvejais (Bloom 2011, 11).

Religinis stimulus taip pat yra galingas faktorius. Susisprogdinimas gali būti traktuojamas kaip praeities nuodėmių atpirkimas, aukojant save ir tampant kankine (ten pat). Ne tik savižudybę įvykdęs kankinys užsitarnauja vietą prie Dievo, bet ir visa jo šeima užsitarnauja vietą rojuje; kai vyrams yra žadama 72 nekaltos mergelės,

moterims žadama, kad šios sėdės pranašo Mahometo pašonėje kartu su 70 artimiausių savo giminių, bus apdovanotos grožiu ir idealiu vyru (Bloom 2011, 13).

M. Bloom manymu, visuomenėse, kuriose buvimas moterimi ne taip vertinamas kaip buvimas vyru, noras daryti kažką svarbaus su savo gyvenimu, pasiekti šlovę ir žinomumą, yra galingas stimulus tiek moterims, tiek vyrams (ten pat, 14). Štai savižudžio ar savižudės nuotraukos, atsidūrusios plakatuose, išpuošia gatves ir įkvepia kitus bei tampa sektinu pavyzdžiu (Bloom 2011, 13).

Vis dėlto, šie M. Bloom išskirti faktoriai koncentruojasi daugiau į vietinę Artimųjų Rytų auditoriją, kaip Palestina, ar kitas musulmoniškas šalis, kaip Čėčėnija. Tačiau, ISIS fenomenaliu reiškiniu tapo tai, kad moterys ėmė migruoti į „kalifatą“ iš Vakarų valstybių. Jos nebūtinai buvo paskatintos realios patirties, kaip noro keršyti. Taigi, kalbant apie globalios moterų auditorijos pritraukimo veiksnius, reikalinga išsamesnė analizė.

Tyrimai patvirtina, jog keliauti į „kalifatą“ moterys ir merginos pradėdavo nuo 14 metų ir dar jaunesnės, o tokių jaunų merginų verbavimui ISIS išnaudodavo identiteto problemas, kylančias dėl itin tradicinių konservatyvių šeimų ir liberalių draugų Vakarų visuomenėje susidūrimo; tuo tarpu ISIS siūlo stabilumą, priklausymą grupei, taip pat jausmą, kad prisidedama prie reikšmingo tikslo (Peresin 2015, 24-25). Tokio jauno amžiaus merginoms asmeniniai išgyvenimai iš tiesų gali tapti stimulu palikti dabartinį gyvenimą ir prisijungti prie kažko naujo, nepažinto ir didingo. ISIS skleidžiama propaganda taip pat prisideda prie idiliško „kalifato“ gyvenimo formavimo, kuris skatina neapsisprendusius, ieškančius žmones išbandyti ISIS „islamo valstybę“ kaip alternatyvą.

A. Peresin ir A. Cervone teigia, kad moterų iš Vakarų valstybių siekis prisijungti prie ISIS yra paveiktas romantiškos idėjos dalyvauti džihade ir ištekti už „šventųjų karių“, taip pat susižavėjimo ISIS propaguojama idealios vietos gyventi musulmonams idėja ar mažų mažiausiai - patirti nuotykių (Peresin Cervone 2015, 500-501). Daugybei paauglių dalyvavimas džihade skamba romantiškai, kaip ir romantiškai atrodo gyvenimas ištekęs už „šventojo kario“ idiliškame „musulmonų disneilende“, tačiau A. Peresin manymu, tokia motyvacija yra pakankamai stipri, kad įtikintų paauglę prisidėti prie išpuolių (Peresin 2015, 25).

Tačiau J. Davis kritikuoja idėjas, kad prisijungti prie ISIS moteris skatinantys veiksniai yra tik asmeninis siekis. J. Davis kritikuoja ir žiniasklaidoje įsivyravusį ir skleidžiamą požiūrį, kad moterys prisijungia prie ISIS vedinos tik seksualinių ir

romantiškų troškimų tapti džihadisto nuotaka (angl. „*jihadi bride*“), autorė taip pat nepalankiai vertina stereotipinį požiūrį į moterį kaip smurto auką ir teiginius, kad prie teroristinės organizacijos gali prisijungti tik nusivylusios, naivios ir manipuliuojamos vyrų moterys. J. Davis teigia, jog moteris skatinantis veiksnys prisijungti prie ISIS yra toks pat ar bent labai panašus kaip ir vyrų, ir yra dažniausiai smurtinės prigimties (Davis 2018, 5).

Nepaisant konservatyvios, hierarchiškos „kalifato“ struktūros, daugelis į ISIS „valstybę“ vykusių moterų tikėjo, kad jų vaidmuo neapsiribos tik žmona – klaidinanti propaganda emigrančių bloguose pasakojo apie kovojančias moteris, paveikslėliai vaizdavo ginkluotas moteris, todėl į kalifatą migravusios moterys tikėjosi daugiau karinio vaidmens „kalifate“ (Peresin, Cervone 2015, 502). Vis dėlto, tyrimai teigia, kad nors moterys keliavusios į ISIS valdomas žemes tikėjosi prisidėti prie kardo džihado ir kovoti, realybėje jos nebuvo prileidžiamos prie bet kokių kovinių veiksmų dėl griežtų islamo teisės interpretacijos normų (Islam 2015, 72).

R. Islam iškelia dar vieną veiksni, skatinusį moteris prisijungti prie ISIS. Pasak jo, viena pagrindinių priežasčių buvo propaganda, teigianti, kad islamiškas pasaulis yra nuolat sistemiškai engiamas bei persekiojimas Vakarų ir vakarietiškos ideologijos (ten pat). A. Peresin ir A. Cervone papildė, kad išaugusi ksenofobija Vakarų valstybėse prisideda prie musulmonų siekio gyventi geresnėje aplinkoje, tokioje kaip ISIS, ir praktikuoti savo religiją alternatyvioje visuomenėje, kurioje moterys, kaip rašo Umm Ubaydah, viena ISIS verbuotojų, veikiančių Twitter socialiniame tinklapyje: „bando sukurti Islamo valstybę, kuri gyvena ir laikosi Dievo įstatymų“ (Persin, Cervone 2015, 500). Šie du veiksniai tapo ir „traukiančiu“, ir kartu „stumiančiu“ faktoriais, skatinusiais pažvelgti į Vakarų visuomenę kaip į netinkamą vietą gyventi musulmonams ir kartu pasiūlydami išeitį – islamišką valstybę, kurioje bus galima saugiai propaguoti išpažįstamą religiją.

Kalbant apie socialinius vaidmenis, grįstus lytimi, Vakarų ir ISIS požiūriai šiuo klausimu plėtoja visiškai skirtingas idėjas. Kol Vakaruose stengiamasi užtikrinti lyčių lygybę suteikiant galimybes tiek vyrams, tiek moterims rinktis socialinius vaidmenis, nepriklausančius nuo jų lyties, ISIS palaiko lyčių atskyrimo ir socialinių vaidmenų pagal lytis atribojimo principus. ISIS kaltina Vakarų valstybes, kad šios sugriovė visuomenės pamatą sumaišius lyčių vaidmenis ir užkirto kelią moterims siekti savo aukščiausių dorybių skatinant jas prisiimti vyrų vaidmenis visuomenėje, todėl kaip išeitį žiauriam Vakarų feminizmui ISIS siūlo prisijungti prie „kalifato“ (Spencer 2016,

80-81), kuriame vyrauja vaidmenų atskyrimas pagal lytį, kas suprantama kaip prigimtinis, natūralus ir teisingas dalykas. Vakarų feminizmas yra pateikiamas kaip imperialistinis ir naudingas tik baltųjų rasės moterims, nepaliekant vietos musulmonių propaguojamoms vertybėms, todėl ISIS siūlo moterų įgalinimą islamo kontekste (de Leede 2018, 9).

Bet žvelgiant iš kitos pusės, toks lyčių atskyrimas gali turėti priešingų pasekmių, kada moterys gali bandyti keisti savo tradicinį vaidmenį visuomenėje, vedinos jau aptartų priežasčių, kaip garbės įgijimas, savo vertės demonstravimas, buvimas nepriklausoma. K. Von Knop pastebi, kad nors moters prisidėjimą prie teroristinės veiklos skatina panašūs veiksniai kaip ir vyrus, tačiau moteriškos lyties spauda visuomenėje sukuria papildomą motyvaciją – įsitraukimas į teroristinę organizaciją suteikia moteriai galią veikti ir patekti į viešąją sferą, taip pat vykdant teroristinius išpuolius ir taip įeinant į tradicinę vyrų rolę suteikiama galimybė įgyti garbę visuomenėje, kurioje jos gyvena (Von Knop 2007, 399).

K. Kneip žengia dar giliau teigdama, kad vyraujantis motyvas įsitraukti moteriai į teroristinę organizaciją yra būtent emancipacijos siekis. Ji išskiria moters norą kontroliuoti savo gyvenimą per keletą aspektų: priešintis savo tėvams prisidedant prie naujos bendruomenės; priešintis Vakaruose vyraujančiam suvokimui apie musulmones, kaip religijos aukas; troškimą įgauti galią šeimoje per tapimą motina; pagarbos įgijimą visuomenėje tampant moterimi džihadiste. K. Kneip daro išvadą, kad moterų siekis keliauti į ISIS „kalifatą“, rinktis gyvenimą pagal šarijos teisę, išsilaivinti nuo vyro, kaip sekuliariose valstybėse, ir būti pilnai pavaldžiai Dievui gali būti laikomi naujos emancipacijos formos sudėtiniais elementais (Kneip 2016, 93; 98).

R. Islam tokį moterų būdą emancipuotis per prisidėjimą prie ISIS „kalifato“ vadina „*wrapped feminism*“ – suvyniotu feminizmu, kuris skatina siekti aukštesnio tikslo gyvenime prisidedant prie utopiško „kalifato“ plėtros (Islam 2015, 73). Jis mano, kad tokia suvynioto feminizmo idėja neatsiejama nuo idėjos gyventi aukštesnio tikslo vardan romantizavimo, kuomet moterims sukuriamą galios bendruomenėje iliuzija, jog ir jos yra svarbios utopiškos visuomenės kūrėjos (ten pat). Tačiau tenka pripažinti, kad svarbus moters kaip „kalifato“ kūrėjos vaidmuo dažnai slepia tuos pačius konservatyvius, apribotus vaidmenis visuomenėje – „kalifato“ kūrėjos vaidmuo neapsieis be naujos džihadistų kartos kūrimo, vadinasi, vaikų gimdymo ir ugdymo,

naujų narių verbavimo internete ar džihadisto vyro moralės palaikymo, kas vėlgi apriboja moters vaidmenis namų erdvėje buvimu žmona ir mama.

Vis dėlto K. Von Knop mano, kad per moters tradicinio vaidmens nepateisinančių funkcijų prisiėmimą ir prisidėjimą prie teroristinės veiklos, jos išreiškia savo siekį emancipuotis ir tapti laisvomis (Von Knop 2007, 400). Tačiau moters prisidėjimas prie teroristinės veiklos gali įtraukti daugybę vaidmenų ir nebūtinai tų, kuriuos siekiant įgyti jos nusprendė prisijungti prie teroristinių organizacijų. Kitame skyriuje bus išskiriami daugialypiai moters vaidmenys teroristinėse organizacijose.

2.3. Moters vaidmenų teroristinėse organizacijose evoliucija

M. Bloom ir K. Von Knop teigimu, nuo pat ankstyvosios anarchistinio terorizmo pradžios, terorizmas buvo vyrų dominuojama sritis, ir kai tik moteris būdavo įtraukiama į konfliktą, ji paprastai vaidindavo periferinę rolę, suteikiant paramą ir pagalbą vyrui, gimdant ir ideologiškai auklėjant vaikus (Bloom 2011, 5; Von Knop 2007, 397).

Vis dėlto, žvelgiant istoriškai į moterų vaidmenis teroristinėse organizacijose, jie neabejotinai evoliucionuoja, įtraukiant jas vykdyti grupuotės politinius ir ideologinius tikslus, ir ISIS šiuo požiūriu nėra išimtis. A. Spencer atliktas 72 moterų profilių, kurie buvo surinkti iš antrinių šaltinių, tyrimas atskleidžia, kad moterų vaidmenys ISIS „kalifate“ yra įvairūs ir kartais peržengia tradicinius, lytimi išskirstytus vaidmenis. Tyrimo išvados teigia, kad pirminis moterų vaidmuo nėra aktyvus – dažniausias yra verbuotojos internetinėje platformoje, o antras ir trečias pagal dažnumą – žmonos bei mamos (Spencer 2016, 78; 90 - 92).

Kaip vienas svarbesnių moters vaidmens teroristinėse organizacijose evoliucijos požymių gali būti laikomas verbuotojos internetinėse platformose vaidmens atsiradimas. Naujųjų technologijų dėka buvo įgalinta moterų komunikacija su viso pasaulio auditorija leidžiant išlaikyti tradicines konservatyvios visuomenės vertybes, kaip moters judėjimo laisvės ribojimas namų erdve.

M. Bloom teigimu, Al-Qaeda teroristinėje grupuotėje vienas svarbiausių moterų vaidmenų buvo verbuotojos – naudodamosi virtualiomis pokalbių platformomis, moteris verbuotojos ne tik įtakodavo kitas moteris, tačiau ir vyrus, kuriuos ragino

prisijungti prie pasaulinio džihado, naudojantis vyrų gėdinimo taktikomis (Bloom 2011, 2).

Kalbant apie ISIS teroristinę organizaciją, moterys čia taip pat aktyviai veikia internetinėse platformose. Internetas yra pagrindinis moterų komunikavimo, propagandos ir informacijos įrankis; daugybė moterų atvykusios į ISIS „kalifatą“ būna itin aktyvios virtualiose platformose (Musial 2016-2017, 56). Tyrimai patvirtino, kad moterys retai radikalizuojasi ir imasi veiksmų pačios savaime, todėl efektyvia paskata tampa būtent socialiniai tinklai, kurie yra daug produktyvesni jas radikalizuojant nei fizinis socialinis tinklas (Davis 2018, 1).

Galiausiai, moterų džihado propaganda yra pavojinga, kadangi dauguma nelinkę vertinti tokio moters siekio kaip validaus (Kneip 2016, 89), o A. Spencer papildė, kad kovos su terorizmu atstovai yra linkę sumenkinti moterų įtaką ekstremistinėse grupėse (Spencer 2016, 74). Galima teigti, kad aktyvus įsitraukimas kovojant vis dar yra laikomas pagrindine teroristinių grupuočių grėsme. Tačiau moterų indėlis verbuojant naujus narius, skatinant vyrus ar auklėjant vaikus yra aspektai, kurie tiesiogiai įtakoja realių teroristinių atakų buvimą arba nebuvimą ir jų mastą.

Al-Qaeda's „emyro“ Yussuf al-Ayiri išleistame dokumente „Moters vaidmuo džihade prieš priešus“ („*The Role of Women in the Jihad Against Enemies*“) buvo rašoma, kad tai moterys valdo vyrus, kadangi jei moteris yra kažkuo įsitikinusi, ji yra didžiausias vyro džihadisto stiprybės šaltinis, tačiau jei ji kam nors prieštarauja, moteris tampa didžiausia kliūtimi (Persin, Cervone 2015, 498). Vadovaujantis tokiu požiūriu, vaidmenų visuomenėje atskyrimo negalima laikyti moters ribojimo forma, o veikiau atvirkščiai – vyrų manipuliavimo įrankiu, kada moterų vaidmenys visuomenėje demonstruojami kaip įtakingesni nei vyrų.

Lyčių stereotipų ir moterų dalyvavimo džihade temų išryškinimas gali būti išnaudojamas siekiant skatinti vyrus aktyviau įsitraukti į kovos veiksmus. Manipuliavimas tradicinėmis lyčių rolėmis turi didelį poveikį vyrų jausmams, individualaus įsipareigojimo supratimui, pavyzdžiui mintis, kad vyras slepiasi už moters sijono, visiškai rezonuoja su vyrų dominuojama visuomene, todėl M. Bloom daro išvadą, kad moterų teroristų įtraukimas pirmiausia silpnina vyrus ir vėliau meta šiems iššūkį tapti aktyvesniais kovotojais (Bloom 2011, 7).

Dar vienas, vis dažniau aptariamas tiek žiniasklaidoje, tiek mokslinėje literatūroje, moterų vaidmuo teroristinėse organizacijose yra savižudės sprogdintojos. A. Persin ir A. Cervone teigia, kad pirmoji moters ataka įvyko 1985 m., kurią įvykdė

sekuliarios Sirijos partijos atstovė Sana'a Meheidli, po kurios sekė dar daug sėkmingų moterų įvykdytų atakų, ypač palestiniečių ir čečėnių, o nuo 1985 m. iki 2010 m. moterys įvykdė net ketvirtadalį visų įgyvendintų savižudžių atakų (Persin, Cervone 2015, 498).

Žvelgiant į ISIS grupuotę, pasak interviu, atliktų D. Thomson su iš ISIS grįžusiomis moterimis, visos moterys „kalifate“ norėjo tapti kovotojomis. Iš tiesų, žiniasklaidoje nuolat pasirodo informacija, tvirtinanti apie moterų įtraukimą į aktyvią teroristinę veiklą. Pavyzdžiui, žiniasklaidoje pranešama, kad ISIS rengė moteris tapti sprogdintojomis savižudėmis al-Zawra mokykloje. Taip pat buvo aprašytas ISIS propagandisto ir verbuotojo S. Jones žmonos atvejis, kada ji pati ėmėsi apmokyti vakarietiškas moteris taktikų, įtraukiančių savižudiškas misijas. Irako spaudoje 2016 m. spalio pabaigoje buvo pasirodęs straipsnis apie neaiškiomis aplinkybėmis dingusią moterį, kuri ISIS buvo atsakinga už merginų verbavimą tapti savižudėmis sprogdintojomis (Davis 2018, 11 – 12).

Galima teigti, kad moters vaidmuo teroristinėse organizacijose ėmė keistis įtraukiant moters, kaip aktyvios kovotojos vaidmenį, kurio neskaitino klasikinio islamo ideologija. Tačiau, ar su kintančiu moters vaidmeniu pasikeitė ir požiūris į jį? Ar moters dalyvavimas teroristinėse operacijose tapo skatintinas, pateisinamas ir sveikintinas?

Vis dėlto, pačios ISIS organizacijos viduje vyrauja prieštaringos nuomonės apie reikalingumą moteriai įsijungti į kovą. ISIS verbuotojomis internetinėse platformose laikomos moterys, tarp jų Umm Layth, Zehra Duman, Amatullah, teigė, kad vienas dažniausių klausimų yra ar moterims ISIS „kalifate“ leidžiama kovoti. Į tokį klausimą Umm Layth atsako, jog sesėms nėra visiškai jokio tikslo kovoti ir kad moterys, kurias galima pamatyti internete dalyvaujančias operacijose, yra tik propaganda; Zehra Duman teigia, kad šiuo metu moterims tokios galimybės nėra, tačiau tikisi, kad greitai bus, o Amatullah teigia, kad ne taip, kaip kitos armijos, ISIS neniekina vyrų priimdami kovoti moteris (Persin 2015, 30). Iš šių ISIS verbuotojų pasisakymų galima teigti, kad nepaisant moterų vykdomų atakų, požiūris į aktyvų jų vaidmenį kovose vis dar išlieka konservatyvus.

J. Davis kelia klausimą, ar galėjo egzistuoti atšaka ISIS grupuotėje, kuriai priklausė tik moterys, ruošiamos tapti savižudėmis sprogdintojomis, ar visgi įvairūs pranešimai, apie moterų džihadisčių būrius, buvo tik fikcija, skirta skatinti moterų verbavimą (Davis 2018, 13). Tuo tarpu S. de Leede mano, jog tradicinės lyčių

vaidmenų normos dominuoja tiek džihadistinėje ideologijoje, tiek konservatyviose visuomenėse, todėl moterų įtraukimas į kovines operacijas gali pakenkti teroristinių grupuočių populiarumui (de Leede 2018, 5). Vadovaujantis tokiu požiūriu galima daryti išvadą, kad nepaisant moterų vaidmenų išplėtimo teikiamos naudos, oficiali ideologinė pozicija stengiasi perteikti tradicinį supratimą apie moters ir vyro vaidmenų visuomenėje atskyrimą, ir išlaikyti klasikinį islamo požiūrį.

Tolesniame skyriuje atliktas tyrimas padės išsiaiškinti, kokia buvo oficiali ISIS skleidžiama žinia 2014–2017 metais „Dabiq“ ir „Rumiyah“ žurnaluose moters vaidmenų „kalifate“ klausimu – ar skiriamas dėmesys moterims, dalyvaujančioms išpuoliuose, ar moterys skatinamos įsitraukti į aktyvius kovos veiksmus, o galbūt propaguojami tradiciniai moters islamiškoje visuomenėje vaidmenys?

3. METODOLOGINĖ PRIEIGA – kritinė diskurso analizė pagal N. Fairclough

Šio darbo tiriamoji medžiaga yra straipsniai, iš žurnalų „Dabiq“ (leistas 2014 m. – 2016 m.) ir „Rumiyah“ (leistas 2016 m. – 2017 m.). Žurnalai buvo leisti virtualioje erdvėje anglų kalba, kas rodo, jog jie buvo skirti anglakalbei Vakarų auditorijai.

„Dabiq“ ir „Rumiyah“ buvo pasirinkti siekiant ištirti oficialiai propaguojamą ir ISIS patvirtintą grupuotės požiūrį ir retoriką apie moters vaidmenis ISIS „kalifate“, kadangi daugelis juos tiriančių mokslinių darbų telkia dėmesį į moterų, buvusių ar esančių ISIS „kalifate“ pasisakymus viešojoje erdvėje. Tai daugiausia pasisakymai socialinio tinklo Facebook, Twitter paskyroje, taip pat tiriamosios žurnalistikos straipsniai ir interviu su moterimis žiniasklaidos platformose, kaip *The Guardian*, BBC, *Al Jazeera*. Minėti šaltiniai nebūtinai atspindi oficialią ISIS retoriką moterų „kalifate“ atžvilgiu, todėl žurnalai buvo pasirinkti kaip pirminiai šaltiniai, leisti „oficialios“ ISIS valdomos žiniasklaidos institucijos.

Iš minėtų žurnalų buvo išrinkti straipsniai, kurių pavadinimai, turinys bei žurnalo skiltys nurodė, jog jie skirti moterų auditorijai. „Dabiq“ žurnale buvo randamos keturios tokios skiltys: *To our sisters; From our sister; Two, three or four; For women*, kurios buvo išsidėsčiusios žurnalų 7–15 numeriuose, išskyrus 14 nr., kuriame nebuvo atskiro straipsnio moterims. Žurnalo 7 – amė numeryje pateikiamas

interview, kurio pagrindinė herojė – moteris, vardu Umm Basir, atlikusi hidžrą⁶ į ISIS „kalifato“ žemes, tačiau, kas tiksliai kalbino moterį, nenurodoma. Žurnalo 8–12 numeriuose straipsniai turi autorę – Umm Sumayyah al-Muhājirah, kurios vardo paskutinis žodis *al-Muhājirah*, išvertus iš arabų kalbos nurodo, kad ji yra atlikusi hidžrą. Tolesniuose straipsniuose autorius neminimas.

Žurnale „Rumiyah“ buvo pasirinkti 12 straipsnių, iš visų dvylikos žurnalo numerių, randami skiltyse: *Articles* ir *Sisters*. Nei vienas straipsnis autoriaus neturi. Nei vienas žurnalų „Dabiq“ ir „Rumiyah“ numeris neįvardija ir žurnalo sudarytojo(-ų). Tiek „Rumiyah“, tiek „Dabiq“ žurnalai paimti iš internetinio akademinio tinklapio jihadology.net. Ši svetainė yra įkurta dr. Aaron Y. Zelin⁷, kurio tyrimo laukas apima sunitų⁸ arabų džihadžių grupuotes Šiaurės Afrikoje bei Sirijoje, virtualų džihadą ir džihadistinę valdymo sistemą.

Žurnalų straipsniams tirti pasirinktas kritinės diskurso analizės metodas. A. Telešienės teigimu, humanitariniuose ir socialiniuose moksluose egzistuoja keletas „diskurso“ apibrėžimo perspektyvų, pagal kurias diskursas suvokiamas kaip tam tikra subkultūra ar ypatingos interakcijos arena, kur socialiniai veikėjai įvairiomis formomis artikuliuoja savo idėjas, vertybes, požiūrius; arba kaip tai, kas yra pasakyta ar parašyta socialinio veikėjo, kada kalbėjimas yra kaip priemonė socialiniam žmonių gyvenimui įprasminti (Telešienė 2005, 1-2).

A. Telešienė išskiria, jog: „diskursuose kalbos pagalba įvairūs veikėjai pateikia socialiai sukonstruotas pasaulėžiūras, vertybes, idėjas, požiūrius, nuomones; diskurso proceso metu įprasmina situacijas, socialinius vaidmenis, tapatybes, tarpasmeninius santykius“ (ten pat, 4). Šiame tiriamajame darbe bus remiamasi Norman Fairclough (1993 m.) kritinė diskurso analizės metodu, kuris, pasak A. Telešienės, gali būti taikomas socialinių pokyčių analizei, kai jie yra nagrinėjami per diskursyvios praktikos pokyčius (ten pat).

N. Fairclough kritinis diskurso analizės metodas yra į tekstą orientuota diskurso analizės forma, kai naudojama išsami teksto analizė, kad būtų sužinoma, kaip diskursyvūs procesai lingvistiškai veikia konkrečiuose tekstuose (Jorgensen, Phillips

⁶ Hidža - Mahometo bei jo pasekėjų išėjimas, emigracija iš Mekos į Mediną 622 m. ISIS kontekste, hidža vadinama musulmonų emigracija iš viso pasaulio valstybių į ISIS skelbiamas kalifato žemes.

⁷ Daugiau apie autorių - jo svetainėje, kurioje patalpinti ir „Dabiq“ bei „Rumiyah“ žurnalai - <https://jihadology.net/about/about-me/>

⁸ Sunitai – sunizmą išpažįstantys tikintieji. Sunizmas - ortodoksinė islamo kryptis, kurie religiniais šaltiniais pripažįsta Koraną bei pranašo Mahometo suną.

2002, 66). N. Fairclough sudarė trijų dimensijų modelį, susidedantį iš diskursyvios praktikos, teksto ir socialinės praktikos (ten pat, 68).

Pirmoji trijų dimensijų modelio atšaka – diskurso praktikos analizė, kuri dėmesį telkia į tai, kaip tekstas yra pateikiamas ir kaip jis vartojamas – kaip teksto autoriai atkreipia dėmesį į jau egzistuojančius diskursus ir žanrus sukurti tekstui (ten pat, 69). Antroji diskurso praktikos analizės dalis aiškinasi, kaip teksto vartotojai pritaiko savo diskursą vartojant ir interpretuojant tekstą (Jorgensen, Phillips 2002, 69). Žurnalų tyrimo atveju, tekstų autoriai itin gausiai remiasi islamo religine retorika ir pavyzdžiais iš Korano bei Pranašo sunos – nekvestionuojamo autoritetingumo šaltinių islame. Tyrime bus atskleidžiama, kaip religiniai pavyzdžiai išnaudojami siekiant įprasminti ISIS propaguojamus moterų vaidmenis „kalifate“.

Antroji modelio dimensija – teksto analizė, kuri koncentruojasi į formalias sritis kaip žodynas, sakinio struktūra ir pan., iš kurių diskursai ir žanrai yra realizuojami lingvistiškai (ten pat). Tyrime bus išskiriamas pagrindinis vartojamas žodynas, frazės, kurios apibūdina moters vaidmenų kalifate reikalingumą ir svarbą.

Trečioji dimensija tiria santykį tarp teksto ir socialių praktikų, kuri skatina diskursyvios praktikos (ten pat). Tyrimo metu bus atskleidžiama, kokių „idealių“ (pagal ISIS ideologiją) socialinių praktikų tikimasi iš moterų ir kokias skatina tekste pateikiami vaidmenys ir diskursyvios praktikos pavyzdžiai.

4. TIRIAMOJI DALIS

4.1. „Dabiq“ žurnalo tyrimas

4.1.1. *Hidžra kaip islamiškos utopijos siekis*

„Dabiq“ žurnalas buvo pradėtas leisti 2014 m. liepą, tačiau tik septintajame vasario mėnesio žurnalo numeryje atsirado skiltis pavadinimu „To our sisters“ (mūsų seserims). Straipsnio pavadinimas skelbia, kad tai trumpas interviu su musulmonų emigranto Abu Basiro žmona Umm Basir. Straipsnyje vaizduojama Umm Basir vyro, vilkinčio tradiciniais islamiškais drabužiais, nuotrauka, šalia kurio stovi į sieną atremtas ginklas (1 pav.⁹).

⁹ Šiame darbe trumpiniu „pr.“ bus žymimi priedai iš žurnalų „Dabiq“ ir „Rumiyah“. Visas citatas originalo kalba galima rasti skiltyje „Priedai“ 54 psl.

Tai yra pirmas straipsnis nuo „Dabiq“ leidimo pradžios, kurio pagrindinė herojė būtų moteris. Interviu rašoma, jog Umm Basir davė interviu leidiniui atvykusi į „kalifato“ žemes, į kurias ją išsiuntė vyras, kuris pats pasiliko Paryžiuje norėdamas įvykdyti savižudišką operaciją, žurnale pavadinta– kankinyse.

Pašnekovė dalinasi savo patirtimi kelionės į ISIS „kalifatą“ metu, bei pateikia kitus moterų emigrančių pavyzdžius. Interviu metu išryškinama keletas aspektų, susijusių su emigracija į „kalifatą“. Pirmiausia, kad gyvenimas kalifate yra musulmono pareiga: „Gyventi žemėse, kuriose įgyvendinama Dievo teisė yra nuostabu. Dabar aš jaučiuosi laisvai įgyvendinusi šį įsipareigojimą“ (1 pr.¹⁰). Taip pat išreiškiamas nenumaldomas noras ir siekis kuo greičiau išvykti į kalifato žemes. Kalbėdama apie savo vyrą, kuriam moteris rodydavo ISIS išplatintus video, jis sakydavo: „„Nerodyk man to,“ nes kai tik jis pamatydavo tuos video, norėdavo nedelsdamas atlikti hidžrą į kalifato žemes, kas prieštarautų jo tikslui įvykdyti operaciją Prancūzijoje“ (2 pr.). Iš moters pasakojimo galima teigti, kad musulmono svarbiausi tikslai tuometiniame etape buvo arba hidžra į ISIS teritoriją, arba teroristinio pobūdžio atakų Vakarų valstybėse vykdymas.

Interviu metu Umm Basir paklausta, kokią žinią norėtų perduoti savo sesėms islame, pabrėžė, kad būtina savarankiškai studijuoti Koraną ir ypač pranašo Mahometo suną, bei ragino moteris išpildyti savo pareigas. Tarp pastarųjų buvo minima: „Studijuokite pranašo suną ir jo pasekėjų istorijas. Pastebėkite, koks buvo jų gyvenimo tikslas. <...> Mano sesės, tapkite savo vyrams, broliams, sūnums paramos ir saugumo pamatu. <...> Neapsunkinkite jiems reikalų. Palengvinkite jiems viską. <...> Nešvaistykite laiko ir jėgų <...> tam, kas jūsų neliečia. Mokykitės savo religijos“ (3 pr.).

Umm Basir klausia: „Kodėl žeminate save galvodamos, kad nesugebėsite suprasti Korano ir sunos ir manote, kad jums reikia šio imamo ar ano mokslininko supratimo? <...> Dievas mus aprūpino Korano ir sunos supratimu“ (4 pr.). Toks skatinimas skaityti Koraną ir Suną savarankiškai gali paskatinti tiesioginį teksto interpretavimą, kadangi, neturint religinio išsilavinimo, tiksliau, nesuprantant, kodėl vienoje ar kitoje Korano vietoje yra rašoma apie kovą prieš kitatikius, pažodinis teksto supratimas gali vesti į kraštutinumus, kaip atakos prieš visus ne musulmonus,

¹⁰ Šiame darbe trumpiniu „pr.“ bus žymimi priedai iš žurnalų „Dabiq“ ir „Rumiyah“. Visas citatas originalo kalba galima rasti skiltyje „Priedai“ 54 psl.

esančius pasaulyje. Tiesioginis šventų islamo raštų interpretavimas yra vienas iš teroristinių islamiškų organizacijų, taip pat ir ISIS, ideologijos pamatų.

„Dabiq“ žurnalo aštuntajame numeryje toliau plėtojama hidžros svarbos tema. Straipsnio pavadinimas „Antrosios emigrantų pusės“ referuoja į Mahometo hadisą, pateiktą jame toliau: „Pranašas pasakęs, kad moterys yra antroji vyrų pusė“ (6 pr.).

Dalyje straipsnio, besiremiant religiniais islamo tekstais, yra grindžiamas kuo skubesnio hidžros vykdymo reikalingumas: „Visi, kurie gyvena tarp stabmeldžių, nors gali atlikti hidžrą, bet negali įtvirtinti savo religijos ten, tuomet jis pats yra nusidėjęs ir daro nuodėmę“ (5 pr.).

Straipsnio autorė dalijasi savo prisiminimais kaip buvusi pirmoji moteris, kuri atliko hidžrą į ISIS „kalifatą“ (7 pr.). Ji savo pasakojimu bando griauti nusistovėjusį požiūrį visuomenėje, kad į kalifatą keliauja tik nepasiturinčios ar turinčios psichikos sutrikimų moterys: „Aš pamačiau kai ką priešingo! Mačiau seseris, susilaikiusias nuo prabangaus gyvenimo ir gausaus turto. Aš mačiau seseris, kurios apleido gražius namus ir prabangius automobilius, ir bėgo savo Dievo vardan“ (8 pr.). Taip bandoma pabrėžti, kad į „kalifatą“ emigruojama turint aiškų tikslą – dėl Dievo pašaukimo ir religinės pareigos, kuri yra svarbesnė nei materialūs turtai Vakarų valstybėse.

Šiame žurnalo numeryje išryškėja pirmosios temos, kurias galima laikyti užuominomis į moters emancipaciją per religinę perspektyvą. Straipsnio autorė teigia, kad jei moteris nori keliauti viena be palydos į „kalifato“ žemes, jai tai turi būti leidžiama. Autorė ironiškai pašiepia asmenis, kurie iš pasaulietiškos požiūrio musulmonų staiga tampa islamo žinovais, leidžiančiais sau spręsti, kas moteriai yra leistina ir kas ne: „bet kodėl jie nebijo dėl savo garbės, kai sesuo nori keliauti į Paryžių ar Londoną specializuotis kokiam nors pasaulietiniame moksle? <...> Tačiau jei kryptimi tampa Islamo valstybė, staiga jie visi tampa islamo religiniais teisininkais teigdami, kas leidžiama ir kas draudžiama“ (9 pr.). Keliavimas į „kalifatą“ yra pateisinamas moteriai neturint palydos, kas prieštarauja konservatyvaus islamo požiūriui, bet yra pateisinama religinės pareigos vardan.

ISIS kalifatas tampa siekiamybe – utopija, į kurią patekti yra ne tik tikinčiojo pareiga, tačiau ir asmeninis nenumaldomas troškimas. Šeštą mėnesį nėščia moteris atliekanti hidžrą paklausta, kodėl nepalaukė kol pagimdys, atsakė: „Mes nebegalėjome ilgiau laukti. Mes tirpome nuo ilgesio Islamo valstybei!“ (10 pr.). Straipsnį puošia paveikslėlis, kuriame vaizduojamas saulėlydis virš ISIS

kontroliuojamo Mosulo miesto, taip sukuriant jaukaus ir ramaus miesto atmosferą (2 pav.).

Kita istorija pasakoja apie moterį, kuri atkeliavusi į ISIS „kalifatą“ pagimdė negyvą kūdikį, kurio mirtį lėmė sunkios kelionės sąlygos. Nepaisant to, moteris teigia, kad geriau mirti Islamo valstybėje esant fitroje¹¹ nei mirti per tawāghīt¹² mokymo programą, kadangi kiek yra vertinga hidžra, tiek yra bevertė auka jos kelyje (11 pr.).

Tokie pavyzdžiai, galimai, yra pateikiami siekiant ne tik skatinti moteris keliauti į „kalifatą“ dėl religinės pareigos, bet ir sukelti realų norą, savarankiškai kylantį troškimą ir apsisprendimą išvykti. Hidžros metu patirti sunkumai nublinksta prieš tai, kas laukia kalifate – musulmonams skirta žemė ir bendruomenė, kur bus galima gyventi nebijant būti diskriminuojamam dėl savo religinių įsitikinimų ir kur visada lauks bendraminčių parama.

Straipsnyje toliau plėtojama mirties kaip siekiamybės tema, kurioje atlygis rojumi yra viena iš didžiausių paskatų manipuliuoti moters jausmais ir veiksmais, susijusiais su artimais žmonėmis. Pavyzdžiui, nors moteris neskatinamos dalyvauti mūšiuose, tačiau jos yra psichologiškai ruošiamos išleisti savo vaikus ir vyrus į mūšio lauką atvykus į „kalifatą“ ir susitaikyti su neišvengiamu – ankstesne ar vėlesne jų mirtimi. „Mačiau moteris <...> siunčiančias savo 15-mečius sūnus iš namų, sakančias „Dievas didis! Keliauk į rojų, kurio plotis yra toks kaip dangaus ir žemės!“ O Dieve, juk tai jų sūnūs! <...> Tačiau jie ne daugiau vertingi nei religija ir uma¹³!“ (12 pr.). O visoms, kurios neteko savo vyrų mūšio lauke garbės Valstybėje (angl. *State of honor*), autorė pataria išlikti kantrioms ir laukti savo atlygio (1436, 8: 37)¹⁴.

4.1.2. „Vergystė ar prostitutės“: islamiškos vergovės sampratos privalumai

Devintasis žurnalo numeris yra skiriamas aptarti vergių klausimą. Straipsnis vadinasi „Vergės ar prostitutės?“ referuojant į toliau jame pateikiamas mintis, kad Vakaruose paplitusi nuomonė, jog vergių vaidmuo islame yra ne kas kita kaip prostitutės atitikmuo. Pirmiausia yra pabrėžiama skirtis tarp vergių ir kitų musulmonių moterų. Pavyzdžiui, vienas iš pranašo Mahometo hadisų teigia, kad suartėjimas su bet

¹¹ Fitra – nekaltumo ir tyrumo būseną. Islame tikima, jog visi vaikai gimsta fitros būsenoje.

¹² Tawāghīt (vns. tǎghūt) – žmonės, garbinantys kitus, bet ne islamo Dievą. Terminas taip pat taikomas tirioniškoms šio pasaulio galioms.

¹³ Uma – musulmonų bendruomenė.

¹⁴ „Dabiq“ ir „Rumiyah“ žurnalų leidimo metai yra rašomi naudojant islamišką kalendorių, kuris pradedamas skaičiuoti nuo 622 m. kada pranašas Mahometas keliavo iš Mekos į Medinos miestą.

kokia vedusia moterimi yra laikomas ištvirkavimo nuodėmė, tačiau tai negalioja pavergtomis moterims (1436, 9: 44).

Nors vergių klausimas yra kontraversiškas šiuolaikiniame islamo kontekste, kadangi daugybė musulmonų daugumos šalių yra priėmusios Visuotinę žmogaus teisių konvenciją, kuri pabrėžia žmogaus laisvės principus, tačiau ISIS ideologijoje vergystė suprantama kaip teisinga tradicija, neturinti jokios priešpriešos žmogaus teisėms.

Moterų bei vaikų paėmimas į vergiją, taip pat moterų vergių pavertimas sugulovėmis aiškinamas kaip didi pranašo Mahometo tradicija, pateikiama sunoje priduriant, kad istorijoje beveik nėra Pranašo patikėtinių, kurie jos neapraktikavo (1436, 9: 45). Vergių paėmimas tekste yra pateisinamas ne tik kaip neginčijama Pranašo tradicija, bet kaip nauda pačiai moteriai per lyginimą su jų padėtimi Vakarų kultūroje.

„Išties, tapusios vergėmis moterys virsta darbščiomis, rūpestingomis žinių ieškotojomis po to, kai atranda islamą, kurio negalėjo atrasti anksčiau tarp bedievių, nepaisant „laisvės“ ir „lygybės“ šūkių. Išties, tai mūsų tyras islamas, kuris iškelia kiekvieną esantį žemiausiame lygyje ir užbaigia kiekvieną trūkumą“ (13 pr.).

Sunoje pateikiamos taisyklės, kaip elgtis su vergėmis, yra pristatomos kaip tikrosios lygybės apraiškos ir moterų teisių apsauga. „Taip, tai mūsų – kaip jie teigia – „laukinis“ islamas, kuris mums įsako netgi su vergėmis elgtis gerai. To reikalaujama net tada, jei vergė neatsiverčia į islamą“ (14 pr.).

Galiausiai, imama lyginti Vakarų prostitutę ir vergę islame per garbės aspektą pabrėžiant Vakarų valstybių moralės nuosmukį. Autorė klausia, kas geriau – vergės, kurios yra paaimamos džiaugsmingų karių pagal Dievo valią metu, ar prostitutės – blogis, kurio neatsisako Vakarai ir kurios atvirai vykdo ir demonstruoja savo nuodėmę bei parduoda savo garbę? (1436, 9: 48 – 49).

4.1.3. Moters atsakomybė visuomenėje: islamiškų vertybių puoselėjimas

Dešimtajame „Dabiq“ žurnalo numeryje, straipsnyje „Jie nėra vienas kitam teisėti sutuoktiniai“, moterys skatinamos religiją iškelti aukščiau islamiškų vertybių neatitinkančios šeimos, o tikėjimą – aukščiau vyro, nes vienintelis teisingas šeimos modelis gali būti tik tas, kuriame abu sutuoktiniai vadovaujami tiesiogine Pranašo sunos ir Korano interpretacija, kuria remiasi ir ISIS šeimos ideologija.

Straipsnis skirtas moterims, kurių vyrai priklauso sekuliarioms musulmonų grupuotėms, kovojančioms prieš ISIS ir palaiko demokratinį valdymą. Šeima pateikiama kaip musulmonų bendruomenės kertinis akmuo: „Ir būtent tie maži musulmonų namai yra musulmonų bendruomenės pamatas“ (15 pr.). O moteris – kaip moralinis šeimos, taigi kartu ir visos visuomenės pamatas, atsakingas tiek už savo, tiek už vyro ir vaikų islamiškų vertybių puoselėjimą: „tau nėra leidžiama jokių atvejų likti po vienu stogu su žmogumi, kuris nuėmė islamo kilpą nuo savo kaklo ir santuokos sutartis tapo nebegaliojančia, kai jis atsimetė nuo islamo religijos“ (16 pr.). Taigi, moteris pristatoma kaip atsakinga už islamiškų šeimos vertybių puoselėjimą ir išlaikymą. Jos atsakomybėje turi būti tik santykių, atitinkančių ISIS šeimos sampratą, puoselėjimas.

Straipsnio pabaigoje yra mažų ir jau kiek ūgtelėjusių vaikų nuotrauka (3 pav.). Joje vaikai vilki karines uniformas ir yra sudėję rankas maldai. Tokia nuotrauka atskleidžia, kad teisingai (pagal ISIS ideologiją) auklėjamas vaikas nuo ankstyvo amžiaus turi būti susipažinimas ne tik su maldomis, tačiau ir su džihadu konceptu.

Vienuoliktajame „Dabiq“ žurnalo numeryje, straipsnyje „Džihadas be kovos“, plėtojama moters vaidmens kaip moralinio visuomenės pamato idėja. Straipsnio viršelį puošia jauno berniuko profilio nuotrauka, kur jis vilki karinę uniformą, jo žvilgsnis nuožmus ir susikapęs (4 pav.).

Straipsnyje daugiausia akcentuojama moters moralinė vertybė yra kantrybė: „Jei ji išgirsta apie būsimą kovą, kurioje jis dalyvaus, ji supyksta. Jei ji mato jį dedantis karinius šarvus, ji nusimena“ (18 pr.). „O mano sese, kas suklaidino tave ir pasakė, kad gyvenimas džihade yra patogus ir lengvas? Tu atlieki džihadą, kai tu kantriai lauki sugrįžtančio vyro, laukdama Dievo atlygio <...>. Atlieki džihadą, kai lieki jam ištikima, kai jo nėra šalia. Atlieki džihadą, kai mokai jo vaikus apie skirtumą tarp tiesos ir melo, tarp teisybės ir neteisybės“ (19 pr.).

Taip pat minima, kad moterų vaidmenys yra ne ką mažiau svarbūs nei vyrų: „Nepaisant to, kad moterims nėra privaloma dalyvauti džihade – išskyrus gynybą, kai kas nors ją puola, – tai nepamina jos vaidmens kuriant musulmonų bendruomenę, gimdant vyrus ir siunčiant juos į nuožmiausius mūšius svarbos“ (17 pr.). „Jei vyro ginklas yra šaunamasis ginklas ar sprogstamasis diržas, žinok, kad moters ginklas yra geras elgesys ir žinios“ (21 pr.). Taigi, moters džihadas yra suvokiamas gana pasyviai, o ne aktyviai ISIS ideologijoje.

Toliau minima moters kaip lavintojos vaidmens svarba: „O liūtų jauniklių motina... ar žinai, kas ji tokia yra? Ji yra naujų kartų mokytoja ir vyrų gimdytoja. <...> Todėl ar supranti, mano musulmone sese, kokią milžinišką atsakomybę tu neši?“ (20 pr.). „Mano mylima sese, Dievas pagerbė tavo gyvenimu kalifato dirvožemyje. Taigi, naudokis tuo, kiek gali, suteik vaikams teisingą auklėjimą apie Dievą kaip nedalomą vienybę, teisingą tikėjimą <...> ir džihado teisę“ (22 pr.). Čia vėl pateikiama jaunų berniukų, vilkinčių karinę uniformą nuotrauka, kurioje jie meldžiasi (5 pav.) taip dar kartą akcentuojant pagrindines ISIS vertybes – religijos išpažinimą ir praktikavimą, džihadą prieš kitatikius; bei tikslus – naujos džihadistų kartos ruošimą.

Šioje vietoje moters vaidmuo yra pateikiamas per islamiškų vertybių puoselėjimą ir perdavimą kitai kartai. Islamiškų vertybių, kaip šeimos institutas bei naujos kartos auklėjimas, sukuria atsakomybės jausmą pirmiausia ne už save, o už musulmonų bendruomenę ir jos ateitį.

4.1.4. Poligamija: moters teisės ir pareigas įprasminantis islamiškos šeimos modelis

„Dabiq“ žurnalo dvyliktasis numeris yra skirtas aptarti poligamijos islame temai. Straipsnio pavadinime „Dvi, trys ar keturios“ panaudota Korano ištrauka, kurioje nurodoma, kiek musulmonas gali turėti žmonių. Straipsnio autorė ištrauką apie poligamiją apibūdina kategoriškai: „Ši eilutė aiški lyg saulė, kuriai nereikia išsamesnio paaiškinimo ar interpretacijos“ (24 pr.). Poligamija yra neatskiriama islamo teisės dalis, tačiau islamo pasaulyje vyrauja prieštaringos nuomonės šia tema, todėl svarbiausiu straipsnio tikslu tampa atskleisti poligamijos vertybes, teigiamas puses ir pabrėžti, kad tai Dievo teisė, kurios negalima kvestionuoti.

Pirmiausia poligamija pateisinama kaip savyje turinti daugybę išminties ir ne paminanti moterų teises, bet atvirkščiai – užtikrinanti joms teisę ištekti antrą kartą jau nesant skaisčioms, išvengti skyrybų nevaisingumo atveju, suteikti šansą ištekti visoms moterims dėl didesnio jų nei vyrų kiekio ir taip išvengti pavojaus, su kuriais moteris susidurtų gyvendama netekėjusi (1437, 12: 20). „Kiek daug kankinių paliko šį pasaulį, <...> gedinčias moteris ir našlaičius vaikus. Taigi kas kartu su Dievu pasirūpins jais?“ (27 pr.). Straipsnio autorė moralizuoja moteris, kurios nenori, kad vyras vestų dar kartą: „Tegul kiekviena sesuo atsiduria kankinio žmonos padėtyje ir paaukoja dalį savo savanaudiškumo, kuris yra mūsų prigimtyje!“ (28 pr.).

Straipsnyje skiriamas žodis ir vyrams. Jie skatinami praktikuoti poligamiją dėl galimybės tapti savotišku moters ir vaikų didvyriu: „Dėl šios priežasties neleiskite sau uždrausti padėti išsaugoti našlės garbę ar tapti našlaičių sergėtoju tik tam, kad patenkintumėte savo žmoną!“ (26 pr.). Taip demonstruojama, kad moteriai gyvenime reikalingas vyras, o kalbant apie našles, poligamija yra puiki išeitis ištekėti dar kartą jau turint vaikų ir nesant skaisčiai.

Moterų pavydas pateikiamas kaip pagrindinė priežastis, kodėl poligamija nėra plačiai įgyvendinama. Autorė siūlo moterims susilaikyti nuo pavydo, kuris yra ne kas kita, kaip šėtono bandymas išvesti jas iš doros kelio, o geriausias būdas – vadovautis šarijos teise, išlikti kantriai, pakančiai ir laukti Dievo atlygio (1437, 12: 21-22). Vėlgi, akcentuojama moters moralė ir žemiški jos trūkumai – pavydas, savanaudiškumas, kuris yra lyg kliūtis pačioms moterims išpildyti vaidmenis, susijusius su tradicinės islamiškos šeimos samprata.

Vyrų seksualiniai poreikiai tampa vienu iš motyvų pateisinti poligamiją. Jie pateikiami per moters vaidmenį ir pareigas. Tradiciniame islamiškame šeimos modelyje į moters kaip žmonos vaidmenį įeina vyro seksualinių poreikių išpildymas. Tačiau moteris gali nesugebėti įvykdyti šios pareigos dėl menstruacijų, vaiko gimimo ar kraujavimo po gimdymo, todėl dar viena ar kelios žmonos yra puiki išeitis apsaugoti vyro moralę, neleidžiant jam įvykdyti nuodėmės ir užsiimti nesantuokiniais seksualiniais santykiais (1437, 12: 20). Čia moters pareigos tampa tiesiogiai susijusios su kitu asmeniu – moteris turi išpildyti savo vedybinio gyvenimo vaidmenis dėl sutuoktinio, saugant vyro ir visos šeimos moralę.

Taip pat, pateikiamas lyginimas su vakarietiška kultūra ir joje vyraujančia priešprieša poligamijai: „Jie uždraudė tai, ką Jis leido, ir leido tai, ką Jis uždraudė, ir vienas iš paskelbtų dalykų, kurį jie sunaikino ir šmeižė moterų teisių vardan, kaip jie teigė, buvo poligamija“. (23 pr.) Tačiau kadangi poligamija vyravo ir pranašo Mahometo šeimoje, moterys skatinamos didžiuotis ir tęsti šią tradiciją: „Geriau būkite moterimis pagal pranašo šeimos pavyzdį“ (25 pr.).

Iš citatų galima pastebėti, kad dėmesys skiriamas poligamijos teikiamai naudai per moters vaidmenų išpildymą ir jų teisių užtikrinimą. Pabrėžiama nauda ne tiek vyrui, kiek moteriai – poligamija saugo moters moralę, puoselėja islamiškas vertybes, gerina moterų gyvenimą bei suteikia galimybę išpildyti savo vaidmenis tradicinėje islamiškoje visuomenėje kaip žmonos ir motinos.

Galiausiai, poligamijos pavyzdys tik dar kartą parodo santuokos svarbą, o tam tikros aplinkybės, kaip vyrų trūkumas, sukuria poligamijos reikalingumą visuomenėje. Tryliktojo „Dabiq“ žurnalo numeryje, straipsnyje „Patarimas gedėjimo laikotarpiui“ yra kalbama apie vienintelį – vyro gedėjimo – laikotarpį, kurio metu neskatinami moters seksualiniai santykiai su kitu vyru ar naujos šeimos kūrimas. Straipsnyje teigiama, kad moteris turi gedėti lygiai 4 mėnesius ir 10 dienų (1437, 13: 25), tuo metu ji negali dalyvauti vestuvėse, o vyrai negali pirštis moterims (1437, 13: 26). Tačiau pasibaigus gedėjimo laikotarpiui tikimasi, kad moteris tekės dar kartą, kadangi šeima – nesvarbu, ar ji poligaminė, ar tekama nebe pirmą kartą, – yra viena pagrindinių puoselėtinų vertybių „kalifate“.

4.1.5. Vaidmenų atskyrimas islame kaip žmogaus prigimtis

Paskutiniajame penkioliktajame „Dabiq“ numeryje, straipsnyje, pavadintame „Žmonijos prigimtis ir netolimas vakariečių moterų išnykimas“, plėtojama atskirų moters ir vyro vaidmenų kaip prigimtinių dalykų tema.

„Fitra yra įgimta žmogaus prigimtis, kurią jame įdiegė Dievas tam, kad padėtų žmogui atskirti gėrį nuo blogio“ (29 pr.). Tuo tarpu vakarietiškas straipsnyje pateikiamas kaip žmogaus prigimties nepaisymas ir griovimas: „Moteris nebeturi būti mama, žmona ar nekalta mergina, tačiau turi dirbti kaip vyras, valdyti kaip vyras ir santykiuoti kaip gyvulys, nesuvokdama, kad Dievas stebi ją ir jos šlykštų partnerį darant nusikaltimą“ (30 pr.). Kadangi moters vaidmenys pateikiami kaip įgimtas dalykas, vaidmenų nepaisymas ar keitimas gali būti traktuojami kaip priešara ne tik prigimčiai, bet ir pačiam Dievui, kuris tą prigimtį žmogui suteikė.

Fitra byloja apie moterų ir vyrų vaidmenų atskyrimą, kuomet abu sutuoktiniai turi pareigas ir teises vienas kito atžvilgiu bei teigia hierarchinę šeimos struktūrą: „Fitra reiškia moters skaistumą ir tyrumą. <...> Fitra yra, kai moteris neimituoja <...> ir nevaldo vyro. <...> Fitra yra tai, kad moteris nėra atsakingos už džihado vykdymą, tai vyrai yra teisiami dėl fizinio džihado apleidimo“ (32 pr.); „Fitra taip pat yra motinystė ir motinos gailestingumas vaikui“ (31 pr.). Į motinystės sampratą įeina vaiko žindymas iki dviejų metų būnant namuose, kol tėvas yra laikomas šeimos maitintoju, kuriam žmona turi paklusti, kadangi vyrai turi Dievo skirtą galią ne tik rūpintis, bet ir valdyti moterį (1438, 15: 23). Straipsnio pabaigoje įdedama jaunų mergaičių, apsirengusių tradiciniais uždarais drabužiais, nuotrauka (6 pav.).

Nuotraukoje viena mergaitė šypsosi kiek prisidengusi savo šypseną rankomis, kuriose ji nešasi gėlės žiedą. Straipsnio paantraštėje teigiama, kad drovumas yra moters prigimtinis aspektas, kurio trūksta vakarietėms moterims.

Vakaruose fitra demonstruojama kaip sparčiai nykstanti, kadangi moterys apleidžia motinystę, buvimą žmona, santūrumą, moteriškumą (ten pat, 25). Vakarų gyvenimo būdas iššaukia daugybę pavojų ir nukrypimų, keliančių grėsmę savo pačios sielai, taigi moteris tampa auka, kuri aukoja save amoraliai visuomenės „laisvei“ ir sekuliariam liberalizmui (ten pat): „Vakarietė yra skatinama varžytis su vyrais darbovietėse, demonstruoti savo kūną, kurio niekad nedemonstruoja vyrai, ir būti labiau pasileidusia nei bet kuri prostitutė kada nors buvo“ (33 pr.). Vienintelė išeitis vakarietei moteriai yra „ne kas kita, bet islamas, fitros religija“ (34 pr.).

Moters prigimtis straipsnyje pateikiama per vaidmenis visuomenėje ir šeimoje, kaip buvimas mama ar žmona, paklusimas vyrui. Iš vienos pusės ISIS naudoja įprastą retoriką, būdingą konservatyviam tradiciniam islamui. Tačiau, kaip tokia retorika gali paveikti skaitytoją, kuri, nors ir musulmonė, bet gyvena sekuliarioje Vakarų kultūroje?

Pirmiausia, visos temos ir moterų vaidmenys, aptarti „Dabiq“ žurnale, yra pateikiami iš teigiamos perspektyvos, kaip įgalinantys moteris visuomenėje ir puoselėjantys jų teises bei islamiškas vertybes. Taip pat, moters vaidmenys beveik visais atvejais buvo apibūdinami ryšyje su kitais asmenimis, lyg sukuriant moters atsakomybę už savo šeimos ir kartu visuomenės gerbūvį bei islamiškų vertybių išlaikymą.

Tuo tarpu vakarietiškos praktikos, kaip moters teisių suliginimas su vyrų teisėmis, sekuliarizmas, poligamijos neigimas, edukacijos sistema, pristatomos pabrėžiant neigiamas puses ir demonstruojant, kad šios praktikos naikina musulmonišką pasaulėžiūrą. Supriešinant vakarietišką ir islamišką kultūras pateikiamas labai dichotominis vertinimas – tarp Vakarų neteisingos ir islamo teisingos kultūrų.

Galiausiai, per dviejų kultūrų supriešinimą moterys yra skatinamos pasirinkti, ar jos nori toliau gyventi kultūriškai „svetimose“ Vakarų valstybėse, kurios naikina islamišką gyvenimo būdą, ar prisijungti prie ISIS, kuri laiko moteris musulmoniškos umos ir islamo vertybių sergėtojomis ir puoselėtojomis.

4.2. „Rumiyah“ žurnalo tyrimas

4.2.1. *Moters džihado išraiška – labdara*

Pirmajame „Rumiyah“ žurnalo numeryje, straipsnyje „O moterie, aukok“, gvildenama džihado rūšis, priderama moteriai – aukojimas. „Tikėk Dievu ir vykdyk džihadą Jo labui savo turtu ir siela <...> džihadas savo turtu yra minimas pirmiausia, nes turtas yra naudojamas ginklams ir kariuomenei paruošti ir todėl, kad fizinis džihadas turi keletą išimčių – tuos, kurie atleisti nuo šios kovos, tarp kurių yra ir moterys“ (35 pr.). Šia citata teigiama, kad kadangi ne visi asmenys, tarp jų ir moterys, privalo vykdyti fizinį džihadą, jie gali ir kitais būdais prisidėti prie kovos – aukojant kariniai amunicijai.

Toliau straipsnyje konstatuojama, kad „Yra žinoma, kad moterys – išskyrus tas, kurias Dievas apsaugojo, o jų yra tik keletas – dažnai užsiima nesąmonėmis, demonstruoja nedėkingumą savo vyrams, apkalbinėja ir vykdo kitas nuodėmes. Taigi pranašas vedė jas per tai, per ką jos galėjo išpirkti, ką padariusios šiame gyvenime. <...> O moterys, aukokite, nes man buvo parodyta, kad jūs sudarote didžiumą žmonių pragaro liepsnose“ (36 pr.). Akcentuojama, kad moteris iš prigimties yra žemos moralės bei pabrėžiama, kad dažna iš jų po mirties keliaus ne į rojų, bet pragarą. Taip sukurama paskata uoliau vykdyti islamiškus vaidmenis, kaip šiuo atveju džihadą aukojimu, ir taip apsaugoti savo sielą nuo pragaro liepsnų.

„Kai mes apmąstome kai kurių moterų padėtį šiandien, mes pastebime, kas jos gausiai leidžia pinigus pasaulietiniams trumpalaikiams dalykams, kaip drabužiai, papuošalai, šventės ir t. t. <...> Nejaugi musulmonių rankos atviros leisti pasaulietiniam gyvenimui, bet užsivėrusios leisti tam, kas joms duos naudos po mirties?“ (37 pr.). Vėlgi, apeliuojama į moters moralę, skatinant pinigus leisti ne savanaudiškiems tikslams, kurie įvardijami kaip pasaulietiški, kas prilygsta vakarietiškumui, tačiau umos ir ISIS „kalifato“ gerovei. Taip sukurama dviguba nauda – pildomas „kalifato“ biudžetas, reikalingas fiziniam džihadui, o moterims suteikiama galimybė vykdyti kitokią džihado formą, užtikrinančią atpildą po mirties.

4.2.2. *Tvirtybė kaip pagrindinė savybė, padedanti išpildyti vaidmenis „kalifate“*

Antrajame „Rumiyah“ žurnalo numeryje, straipsnyje „Istorijos apie tvirtybę. Iš moterų pasekėjų gyvenimo“, atsiskleidžia kartinės moters moralinės savybės – tvirtybės – svarba, nuo kurios priklauso tiek jos pačios, tiek aplinkinių (ypač vyro ir vaikų) vaidmenų vykdymo efektyvumas. „Ji turi atlikti pagrindinį vaidmenį išlaikant savo vyrą ir vaikus tvirtus“ (38 pr.).

Daugelis moters vaidmenų reikalauja, kad tvirtybė būtų natūrali jos būseną, kuri yra neatsiejama nuo aukojimosi ir kančių islamo religijos vardan. „Tokia yra musulmonės būseną, kuri tiki savo Viešpačiu ir mano apie jį tik geriausius dalykus, tikėdamasi būti kankinama vardan savo religijos“ (39 pr.).

Kaip vieną sudėtingiausių moters tvirtybės išbandymų galima laikyti sūnų skatinimą ir siuntimą kovoti fizinį džihadą žinant, kad kiekvieno džihadisto siekiamybė ir didžiausia garbė tiek jam, tiek jo šeimai yra kankinio mirtis. Al-Khansa keturi sūnūs žuvo mūšyje ir, kuomet ji apie tai sužinojo, tepasakė: „Visa garbė priklauso Dievui, kuris pagerbė mane per jų nužudymą“ (40 pr.) (1438, 2: 22). „Jos nesėdėjo ir neverkė, dejuodamos sunkią valandą ar dėl patiriamų vargų. Vietoje to, jos nešė religijos ir umos svorį ant savo pečių, padėdamos vyrui, ragindamos sūnų... Musulmonė turėtų vadovautis šiomis moterimis kaip pavyzdžiu“ (41 pr.).

Tvirtybės tema yra aktuali dėl moters vaidmenų visuomenėje, kurie išties reikalauja pasiryžimo. ISIS ideologijos skatinami vaidmenys ir jų išpildymo būdai (jau minėti paklusimas vyrui, sūnaus siuntimas į džihadą, pasaulietinio gyvenimo atsisakymas) reikalauja visiškai nepaisyti savo interesų, kurie nesutampa su ISIS požiūriu. Kančia minima kaip neatsiejamas aspektas šiame pasaulyje, tačiau išlikus tvirtai ir teisingai vykdant savo vaidmenis, laukia atpildas rojumi.

4.2.3. Religinė retorika, grindžianti moters judėjimo laisvės apribojimą

Trečiasis „Rumiyah“ numeris koncentruojasi į moters judėjimo laisvės taisykles. Straipsnyje „Likite savo namuose“ pateikiami patarimai, kodėl moterims derėtų apriboti savo judėjimo laisvę namų erdve.

Pirmiausia, apeliuojama į nekvestionuojamą (pagal ISIS ideologiją) islamo teisę: „Šarija yra pilna įrodymų, jog moteris turi likti namuose ir susilaikyti nuo nereikalingo išėjimo“ (42 pr.). Tačiau nėra minima, kad išėjimas iš namų yra draudžiamas moteriai. Anaipol, tai patarimas, vedantis į tyresnį, prasmingesnį gyvenimą pagal pranašo Mahometo šeimos modelį: „Jei jau taip Dievas įsakė pranašo

žmonoms, <...> tuomet kaip yra su moterimis, kurios yra žemesniame statuse?“ (43 pr.).

Galimo šių konservatyvių taisyklių kvestionavimo rizika sumažinama pateikus išeičių, kada moteriai dera palikti savo namus. „Nėra nieko blogo, jei musulmonės moterys lanko viena kitą, išlaiko šeimos ryšius, eina apsipirkti. Tačiau niekas neturėtų būti daroma per dažnai. <...> Tikinčioji savo kambaryje yra arčiausiai Dievo savo gyvenime“ (44 pr.). „Jei jos išeidinėjimai taps reguliariu įpročiu, kas neatitinka šarijos normų, tada moteris turėtų likti namuose“ (45 pr.). Taigi, moterims nėra draudžiamas išėjimas iš namų, tačiau jos skatinamos savarankiškai apsvarstyti savo veiksmus. Nėra minima ar tiksliai nurodoma, kas, pavyzdžiui, yra per dažnas išėjimas iš namų, kuris gali tapti nuodėme. Sudaroma iliuzija, kad moteris pati nusprendžia, kada jai dera išeiti iš namų apsvarstant islamo teisės nurodymus.

Straipsnis užbaigiamas islamo teisės ekspertų pasisakymais apie moteris, kurios išeina iš namų dviejų islamiškų švenčių proga: „Moterims leidžiama išeiti melstis švenčių metu. Tačiau šiandien man nepatinka, kad jos taip daro“ (46 pr.). Nors nėra aiškių nurodymų dėl moterų išėjimo iš namų, tačiau straipsnyje akcentuojama, kad reikia nuolat apmąstyti, ar išėjimas netaps nuodėme. Taip moteris yra skatinama jaustis nuolatinėje įtampoje dėl savo veiksmų, kurie gali užtraukti nuodėmę. Tokiu atveju, norint išsaugoti gerą savo ir savo šeimos moralę, moteris savarankiškai gali apriboti savo judėjimo laisvę iki maksimalaus lygio.

4.2.4. Šeimos institutas kaip ISIS „kalifatą“ auginanti jėga

„Rumiyah“ ketvirtajame numeryje, straipsnyje „Našlių vedimas yra nusistovėjęs paprotys“, iškeliamas moters kaip žmonos vaidmens svarba. Dėmesys skiriamas našlių ištekėjimo dar kartą reikalingumui, kadangi dėl nuolatinio džihado visada išlieka didelė tikimybė vyrui žūti kovojant už ISIS „kalifatą“.

„Jei vyras miršta ir moteris išteka dar kartą, ir jei kitas vyras irgi miršta ir ji vėl išteka, <...> net jei našlė teka ir šimtą kartų, tie, kas smerkia ir draudžia jai tai nerasdami pateisinimo šarijoje, bet pasiteisindami tik „gėdos“ motyvais, taip jie skelbia neteisingą gėdos supratimą <...> toks asmuo turėtų bijoti dėl savo nerimą keliančios būklės“ (47 pr.).

Straipsnyje paminimos ir Pranašo šeimos praktikos, lyg skatinimas vadovautis geriausiu modeliu: „Pranašo patikėtiniai lenktyniaudavo pasipiršti musulmonei, kurios vyras mirdavo ir pasirūpinti likusiu našlaičiu“ (48 pr.).

Našlės vedimas susiejamas su natūraliu prigimtiniu procesu, kai moteris yra suprantama kaip nuolat reikalinga vyro globos: „Ji turėtų pažvelgti į savo padėtį šiandien – jauna moteris su dviem, trim, keturiais ar daugiau našlaičių, o pasaulis yra džihado žemė su nuolatiniais pakilimais ir nuosmukiais. <...> Moteriai visada reikia sutuoktinio, kuris ją rūpintųsi, rūpintųsi jos reikalais, ir bet kuri moteris, kuri sako priešingai, prieštarauja savo fitrai, pagal kurią Dievas ją sukūrė“ (49 pr.). Moters buvimas santuokoje yra pateikiamas kaip natūrali prigimtis, vaidmuo, skirtas išlaikyti visuomenės balansą ir vykdyti kitą, su reprodukcija susijusį vaidmenį.

„Rymiyah“ penktojo numerio straipsnyje „Aš viršysiu kitas tautas skaičiumi per jus“, visas dėmesys skiriamas moters–motinos vaidmeniui. Straipsnio viršelį puošia nuotrauka, kurioje vaizduojamas jaunas berniukas, vilkintis karine uniforma ir šaunantis iš kulkosvaidžio, taip pat skaitanti mergaitė, o fone yra neryškios berniukų iliustracijos, vienas jų – nutaikęs ginklą priešais save (7 pav.). Nuotrauka perteikia ISIS ideologinę viziją ir siekiamybę kokia turėtų būti nauja „kalifato“ karta.

ISIS ideologija vadovaujasi požiūriu, kad kiekybė reiškia pergalę bet kokiame mūšyje prieš kitatikius, todėl moters reprodukcinis vaidmuo tampa itin svarbus. „Didinant musulmonų skaičių, bedieviai yra įbauginti ir religija vėl triumfuoja. <...> Mes išsiaiškinome, kad jų prioritetas kiekviename kare prieš islamą ir jo žmones yra taikytis į moteris ir vaikus tam, kad būtų sunaikinta „žemė“ ir jos „pasėliai“, kadangi moterys yra „ariama žemė“. Jos buvo vadinamos „tik vieta sėkloms sėti (Koranas – Karvė: 223), kadangi jos teikė palikuonis“ (50 pr.). Moteris yra įvardijama kaip reprodukcinė bazė. Nepaisant motinos vaidmens svarbos naujos būsimų džihadistų kartos kūrimo ir auklėjimo, ji vis tiek nustelbia paties „derliaus“ – vaikų kaip džihadistų – vaidmuo. Galima teigti, kad moteris ir jos žmonos bei motinos vaidmenys yra svarbūs tiek, kiek jie sugeba prisidėti prie džihadisto rolės išpildymo.

Šeimos planavimas yra pateikiamas kaip Vakaruose gimusi politika, skirta musulmoniškoms šeimoms naikinti: „Kalbant apie gimstamumo kontrolės politiką, tai yra liga, kuri priešų buvo įleista į mūsų vaisingąumą tam, kad sumažintų musulmonų populiaciją ir susilpnintų jos jėgą“ (51 pr.).

Toliau pabrėžiama ankstyvos santuokos svarba: „Nepraleisime progos įspėti kiekvieną sesę musulmonę apie kitą nedorą islamo priešą strategiją, kuri yra iki

vėlesnio amžiaus atidedama santuoka. Tai yra dalis bedievių plano nugręžti musulmonę nuo jos tikrojo vaidmens gyvenime, kuomet jos buvo sukurtos išpažinti Dievo vienybę, garbinti tik jį, <...> įtraukiant santuoką, vaikų gimdymą ir auginimą“ (52 pr.). Šioje citatoje aiškiai pabrėžiami moterų vaidmenys, kurių išpildymas prilygsta teisingam gyvenimui pagal ISIS islamo interpretaciją. Bet koks šių vaidmenų kvestionavimas, kaip šeimos planavimas ar neskubėjimas tekėti, interpretuojamas kaip Dievo valios nevykdymas.

„Taip pat vesti kieno nors dukrą jauname amžiuje yra laikoma baudžiamuoju nusikaltimu pagal stabmeldžių įstatymus ar taip vadinamų „islamiškų valstybių“ įstatymus“ (53 pr.). Toliau pateikiamas Mahometo žmonos Aišos pavyzdys, kai ji buvo ištekinga 9 metų amžiaus (1438, 5: 35). Požiūris, skatinantis tekėti jauname amžiuje yra suprantamas reprodukcijos kontekste – kuo jaunesnė moteris, tuo galimai ji sveikesnė ir galės išnešioti daugiau palikuonių, taigi moters kaip žmonos vaidmuo papildo ir skatina kitą – motinos – vaidmenį.

4.2.5. ISIS ideologija – vienintelis teisingas islamiško gyvenimo pamatas

Šeštojo „Rumiyah“ numerio straipsnyje „Ištikimybė ir neigimas, o moterie“ moterys raginamos atsiriboti nuo visų asmenų, kurie nepripažįsta ISIS, islamo vardan. „Galbūt savo telefono kontaktuose yra kas nors iš jūsų šeimos, giminių ar draugų, kurie keikia Islamo valstybę ir atvirai tvirtina savo priešišumą jos lyderiams“ (54 pr.). „Nepaisant to, jūs nesakote nė žodžio ir toliau rodote jiems savo meilę vietoje to, kad išreikštumėte jiems pyktį savo religijos ir tikėjimo vardan. Tačiau, jūs rodote pyktį – kiekvieną pykčio trupinėlį, – jei jūsų vyras neleidžia bendrauti su mylimais žmonėmis, nes jūsų nuomone jie tik draugai!“ (55 pr.). Tam, kad ISIS ideologija taptų nediskutuotinu dalyku, o ISIS propaguojamas gyvenimo modelis – geriausiu ir vieninteliu, – moterys skatinamos apriboti ar net nutraukti santykius su visais, kurie nepripažįsta ISIS konservatyvios retorikos.

Tačiau kategoriškumo iš pirmo žvilgsnio čia nėra. Moterys, kaip ir kituose aptartuose straipsniuose, skatinamos apsispręsti „savarankiškai“: „Apibendrinant, mes nekurstome tavęs, o Dievo verge, atsisakyti savo šeimos ir giminių, išskyrus tuos atvejus, kai jų atsimetimas nuo religijos tampa tau aiškus per jų pareiškimus ar veiklą“ (56 pr.). Visi, gyvenantys ne pagal ISIS propaguojamą modelį, tampa priskiriami

netikinčiųjų, atsimetėlių nuo islamo kategorijai. Išsivysto pasirinkimo galimybė – arba seki ISIS modelį, arba gali būti priskirta(s) atsimetėlių kategorijai.

ISIS pateikia savo ideologiją kaip vienintelę teisingą, kadangi ji paremta pranašo Mahometo valdymo modeliu, islame laikomu pačiu teisingiausiu įmanomu. Todėl ISIS tampa nesunku manipuluoti vertybine sistema, skatinant religinius interesus iškelti aukščiau asmeninių, įtraukti tikinčiuosius bei pasmerkti visus, kurie nusistatę prieš ISIS ideologiją kaip nepripažįstančius paties pranašo Mahometo pavyzdžio, kurį, esą, stengiasi atgaivinti ISIS.

Septintajame „Rumiyah“ numeryje, straipsnyje „Tavo sutuoktinio kūnas tau nuodingas“, akcentuojami tvirti šeimos santykiai, vengiant pagrindinių klaidų – skundimosi ir apkalbų: „Apkalbinėjimas yra liežuvio liga, kuri užtraukia pražūtį ir netektį“ (57 pr.).

Iš teiginių, randamų straipsnyje, galima susidaryti nuomonę, kad moterys yra gana žemos moralės, silpnavalės, pavydžios būtybės: „Kai kurios moterys, te Dievas jas pamoko, žino, kas yra apkalbinėjimas <...> ir jos žino, kad tai liežuvio liga <...>. Tačiau, jos vis tiek daro išimtį savo vyrams ir kitoms jų vyro žmonoms, darydamos prielaidą, kad jų mėsos valgymas yra leidžiamas ir kad jos yra apsaugotos Prisikėlimo dieną nuo atsiskaitymo ir tardymo. <...> Vietoj to, dauguma iš klausančiųjų mėgaujasi apkalbomis, jų smalsumas kyla iš istorijų apie sutuoktinius, kurių ten nėra“ (58 pr.).

Moters nuodėmingumas dar labiau pabrėžiamas palyginant vyro ir moters moralės tikėtinas normas: „Dar blogiau nei nusidedanti moteris yra išmintingas vyras, kuris kalba apie savo namų paslaptis kitiems“ (60 pr.). Toks moterų neteisingo elgesio išryškinimas straipsnyje byloja apie reikalingumą ištaisyti savo nuodėmes tam, kad Prisikėlimo dieną joms būtų atlyginta rojumi už teisingą musulmonišką gyvenimą. ISIS propaguojamas „teisingas“ gyvenimo būdas gali tapti išeitimi moterims, siekiančioms pagerinti savo moralę. Sukuriama iliuzija, kad tokias prigimtines nuodėmes moterys gali išpirkti tik sekdamos ISIS propaguojamu keliu ir prisiimant joms skirtus vaidmenis „kalifate“.

Islamiškas šeimos modelis pristatomas kaip tas, kurio nevalia griauti nei kalbomis, nei veiksmais: „Kai viena moteris skundžiasi savo vyru, kai kurios iš jos draugių kursto ir provokuoja. Dar blogiau, kai kurios moterys netgi nukreipia savo sesę į teismą ir paaiškina jai skyrybų procedūrą“ (59 pr.). Taip parodoma, kad teisingiausia būtų, jei bet kokios šeiminių problemos liktų nematomos visuomenei. Straipsnis užbaigiamas jauno šviesiaplaukio berniuko nuotrauka (8 pav.), kurioje jis

šypsosi ir bėga vilkėdamas striukę, išmargintą maskuojančiais karo uniformos raštais. Prierasas prie nuotraukos skelbia, kad sėkmė sutuoktinius aplanko tik tada, kai jie santuokoje būna kantrūs. Nuotrauka perteikia mintį, kad sėkmė santuokoje ateina sūnaus džihadisto pavidalu.

4.2.6. Asketizmas – moters teisingo islamiško gyvenimo siekiamybė

Aštuntojo „Rumiyah“ numerio straipsnyje „Asketizmas šiame gyvenime yra protėvių kelias“ toliau plėtojama nuodėmių, kurių moteris turėtų atsisakyti, tema. Kaip vienos iš pagrindinių ydų straipsnyje pateikiamos išlaidumas ir pasaulietinio gyvenimo troškimas. „Kai kurios iš jų neturi kito susidomėjimo pasauliu, išskyrus maistą ir drabužius. Jei ji valgo, ji persivalgo; jei rengiasi, ji daro tai pagyrūniškai; ir jei ji prisėda pasikalbėti, pokalbis dažniausiai būna apie maistą, rūbus ar šukuosenas“ (63 pr.). Straipsnyje pateikiami Khosrau rūmai (9 pav.) su prierasu, kad Dievo priešai gyveno prabangoje, kol Dievo Pranašas gyveno nuolankiai. Taip sudaromas įspūdis, kad pasaulietiniai turtai reiškia islamiškų vertybių atmetimą.

Pagal tradicinius šeimos vaidmenis vyro pareiga yra aprūpinti moterį materialiai. Iš vienos pusės moteris yra priklausoma nuo vyro finansiškai, kas dažnai veda į visokeriopą jos priklausomybę nuo vyro ir šeimos. Tačiau straipsnyje vyrai pateikiami kaip tie, kurie yra moterų išnaudojami įrankiai jų materialiams troškimams tenkinti. „Tas, kuris apsversto šiandieninę moterų situaciją, mato perdėtą jų mėgavimąsi prabanga ir šio menko pasaulietinio gyvenimo siekį. Kai jos apsipirkinėja, jos persistengia ir švaisto pinigus, ir kai jos prašo iš savo vyrų, jiems užkrauna per daug darbo ir nepatogumų, ir jei jie vėluoja duoti tai, ko buvo paprašyti dėl negalėjimo to išpildyti, jos kabinėjasi ir skundžiasi. Ir jos nuolat skatina juos naudotis paskolomis“ (61 pr.).

Vyras pristatomas lyg auka, kuri turi kęsti moters nuklydimus iš teisingo šeiminio ir religinio kelio: „Dievas <...> nemėgsta matyti pertekliaus ir švaistymo ženklų ir nemėgsta matyti, kaip žmona vargina savo vyrą prašydama visko, ko tik trokšta, nepaisant jo negebėjimo aprūpinti tuo“ (65 pr.).

Asketizmo propagavimas yra suprantamas džihado kontekste. Kadangi ISIS valdomose žemėse vyko nuolatiniai kariniai konfliktai, humanitarinė padėtis regione nebuvo stabili. Taigi, asketiškas pranašo Mahometo ir jo pasekėjų gyvenimas buvo tinkamas pavyzdys suvaldyti galimą nesaugumo jausmą ir nepasitenkinimą padėtimi

ISIS „kalifate“: „Tai kvietimas sekti geriausius iš kūrinių, o asketizmas yra tikinčiojo brangakmenis“ (64 pr.).

Sustiprinti asketizmo kaip vertybės suvokimui pateikiami protėvių, kurie gyveno asketišką gyvenimą, pavyzdžiai: „Viena moteris iš protėvių kasdien sekdamas savo vyrą iki durų prašydama, kad šis bijotų Dievo, kol bus išvykęs ir kad rūpintųsi tuo, ką parneš namo ir maitins juos – ar tai bus halal¹⁵ ar haram¹⁶, – o šiandien kai kurios moterys seka savo vyrus iki durų su pirkinių sąrašu <...> nesirūpindamos, kaip ir kur jų išpildys jos poreikius“ (62 pr.). Citatoje asketizmas iškeliamas kaip teisingo islamiško gyvenimo modelis, kuriuo turėtų vadovautis ir šiandieninė moteris gyvenanti „kalifate“.

4.2.7. Moters vaidmenys – ISIS ideologijos sklaidos įrankis

Devintajame „Rumiyah“ numeryje esančio straipsnio „Moteris yra pirmuo savo vyro namuose, atsakinga už savo bandą“ tema sutelkta į moters reprodukcijos skatinimą ir tinkamą vaikų auklėjimą. „Kiekviena moteris, kurią Dievas palaimino galimybe gimdyti Islamo valstybėje, turėtų pasinaudoti šia didžia malone <...> ir rūpestingai stengtis auklėti savo vaikus taip, kad tai pamalonintų Dievą ir atneštų naudos umai“ (66 pr.). Vaiką skatinama turėti ne dėl jo paties, ne dėl šeimos noro, tačiau kaip investiciją, leisiančią prisidėti prie ISIS vykdomos politikos ir išpildyti numatytus vaidmenis visuomenėje, kurių svarbiausias yra džihadisto vaidmuo. Šias mintis straipsnyje papildoma vaikų nuotraukos (10 pav.; 11 pav.) – abų jie plačiai besišypsantys berniukai, vilkintys karinę uniformą. Po viena nuotrauka parašyta, kad tai jo mama paskatino sūnų vykdyti džihadą, o po kita – kad tikra Dievo palaima auginti vaiką „kalifato“ žemėse.

Straipsnyje taip pat atskleidžiama vyro ir moters rolių padėtis šeimoje: „Vyras yra savo šeimos pirmuo, atsakingas už savo kaimenę, o moteris yra pirmuo savo vyro namuose ir yra atsakinga už savo kaimenę“ (67 pr.).

Nepaisant to, kad vyro vaidmuo šeimoje pateikiamas kaip viršesnis, moters apibūdinamas kaip itin svarbus: „<...> tai yra didžiulė užduotis ir milžiniškas pasitikėjimas, suteiktas musulmonėms, kuris savyje talpina didį apdovanojimą ir atlygį, jei ji išpildo tai, kas jai privaloma savo kaimenei, kuri yra jos vaikai“ (68 pr.).

¹⁵ Halal – viskas, kas leistina pagal islamo religiją.

¹⁶ Haram – viskas, kas draudžiama pagal islamo religiją.

Vėlgi, akcentuojamas moters kaip motinos vaidmens susietumas su musulmoniškos visuomenės gerbūviu ir ateitimi.

Teisingas auklėjimas pagal ISIS yra suprantamas kaip naujos džihadistų kartos ruošimas: „Vienas didžiausių Dievo palaiminimų liūto jaunikiams Kalifate <...> yra tai, kad jie yra auginami namuose po džihadisto tėvo sparnu. Taigi augant jų akys pripranta prie ginklų ir įrangos kaip <...> granatos ir sprogstamieji diržai. Taip pat žiūrėdami džihadistų vaizdo įrašus ir sekdami jų parašytas ir įrašytas naujienas liūtų jaunikliai ugdo meilę džihadui ir neapykantą priešams“ (69 pr.). Taigi, nors moters kaip motinos vaidmuo ISIS „kalifate“ akcentuojamas kaip itin svarbus jo ateičiai, pastebima, kad dėmesys telkiamas tik į pamokymus, skirtus auginti berniukus, tačiau nei viename straipsnyje, susijusiame su vaikų auklėjimu, nėra nurodoma kaip auginti ir auklėti mergaites. Galima daryti prielaidą, kad kokie svarbūs bebūtų moters vaidmenys „kalifate“, jie yra skirti prisidėti prie svarbesnės rolės jame įgyvendinimo – fizinio džihado.

Dešimtajame „Rumiyah“ numeryje, straipsnyje „Būk palaikytoja, o ne demoralizuotoja“, pabrėžiama moters pareiga užtikrinti tvirtos moralės palaikymą: „Kiekviena musulmonė, kuri gąsdina savo šeimos žmones ar kitus musulmonus, skleidžia gandus, kurie silpnina kitų širdis, turėtų prašyti Dievo atleidimo už šią nuodėmę“ (70 pr.). „Ši pareiga yra dar didesnė tarp džihadistų žmonių, motinų ir seserų, kadangi jos turi paremti juos savo namuose, saugoti juos nuo paniką skleidžiančių klaidingų ir atsimetėlių kalbų. Taigi, jos turėtų kalbėti su jais tik taip, kad stiprintų jų ištvermę ir jų širdis“ (71 pr.).

Šiais teiginiais iš esmės apribojama teisė kvestionuoti ISIS ideologiją ar svarstyti savo vaidmenis bei veiksmus „kalifate“; skatinamas tiesioginis ir visiškas Islamo valstybės nurodymų pildymas. Protavimas, apsvarstant ISIS siūlomus veiksmus, yra prilyginamas gandams, atsimetėlių nuo islamo kalboms, kurios kelia sumaištį musulmoniškoje umoje. Galiausiai, imama manipuliuoti asmens religingumu, kai abejojimas ISIS ideologija ar veiksmais yra prilyginamas nuodėmei.

4.2.8. Moters tradicinių vaidmenų kaita – kvietimas džihadui

Priešpaskutiniame, vienuoliktajame „Rumiyah“ numeryje, straipsnyje „Mūsų kelionė į Dievą“, vyrauja dauguma jau aptartų temų, dar kartą skatinant visiškai atsiduoti žurnalų propaguojamų vaidmenų „kalifate“ išpildymui: „Mano mylimos

seserys, mūsų vaidmenys ir atsakomybė nesibaigė. Greičiau, jie išaugo ir tapo dar svarbesni“ (72 pr.).

Moteryų pareigos demonstruojamos kaip neatsiejamos nuo vyrų: „Dievas mus pagerbė pasirinkdamas mus kaip džihadistų žmonas, seseris ir motinas, tai nejaugi mums dera būti užsiėmusioms materialiu pasauliu, kokiomis daugelis iš mūsų tapome?“ (73 pr.). „Kaip liūdna, kad matome seseris, besivaikančias šio pasaulio, o ne pirmenybę teikiančias jų džihadistams vyrams ir jų vaikų auklėjimui“ (74 pr.). Moters garbė yra susiejama su jos pareigomis vyrui bei vaikams – formuojamas supratimas, kad pagrindinės jos pareigos yra skirtos parengti savo vyrus ir vaikus tapti džihadistais, tik tada moterys bus laikomos pilnai išpildžiusiomis savo vaidmenis ir galės įgyti garbę visuomenėje.

Šiuolaikinis pasaulis ir asmeniniai savanaudiški troškimai laikomi pagrindiniais dalykais, atitraukiančiais moteris nuo islamiškų vaidmenų išpildymo, kurių svarbiausias – skatinti džihadą: „Kuomet jie aukojasi ir palieka savo mylimąsias, kodėl mes neaukojame savo troškimų pasninkaudamos per dieną ir kontroliuodamos savo aistrą ir liežuvį?“ (75 pr.). „Leiskite mums būti kaip tos moterys, kurios žinojo savo vaidmenis ir juos išpildė, būdamos džihadistų vyrų ramsčiu, kas yra vienas pagrindinių vaidmenų džihado žemėje“ (76 pr.). Vyro džihadisto vaidmuo yra prilyginamas net keletai skirtingų moters rolių, kaip pasninkas, vyro palaikymas, materialaus pasaulio išsižadėjimas. Iš tokių citatų galima teigti, kad nei vienas moters vaidmuo neprilygsta vyro džihadisto rolei – moteriai reikalingi tik kompleksiniai vaidmenys, kad ši prilygtų savo svarba vyrui visuomenėje.

Kadangi moters dalyvavimas fizinėje kovoje yra kontraversiškas klausimas islamo kontekste, visuose straipsniuose tiek „Dabiq“, tiek „Rumiyah“ žurnaluose moters džihadas skatinamas per įvairiausius aspektus, išskyrus fizinį. Tačiau, šis žurnalo numeris yra pirmas, kuriame randama nuoroda į fizinio moters džihado skatinimą.

„Kilkite su pasitikėjimu ir pasiaukojimu šiame kare, kaip tai darė teisingos moterys Dievo pranašo laikais, ne dėl per mažo vyrų skaičiaus, tačiau dėl savo meilės džihadui, jų troškimo pasiaukoti Dievo vardan ir rojaus troškimo. Tarp tų palaimintų moterų buvo Umm ‘Amarah Nasibah Bint Ka’b al-Ansariyyah <...>. Ji kovėsi su drąsa, jos ranka buvo nukirsta mūšyje, o Dievo pranašas apie ją pasakęs: „Išties Nasibah Bint Ka’b statusas geresnis nei kai kurių““ (77 pr.). Vis dėlto, toliau

straipsnyje nėra pateikiamas platesnis paaiškinimas, kada moteris turėtų imtis fizinio džihado ar kaip tai turėtų daryti.

Dar antrojo „Rumiyah“ žurnalo numeryje buvo paliesta moterų kovotojų tema. Straipsnyje „Žinia iš Rytų Afrikos“ minimos moterys, kurios įvykdė savižudišką ataką: „2016 rugsėjo 11 d. trys sesės įvykdė bebaimę ataką Mombasos policijos stotyje, Kenijoje, taikantis į Kryžiuočių saugumo pajėgas, tokiu aktu išreiškiant paramą Islamo valstybei po priesaikos davimo Kalifatui“ (1738, 2: 3). Įdomu tai, kad savižudėms moterims skiriama sąlyginai mažai dėmesio. Nepaisant to, kad jos giriamos už tokią ataką, straipsnyje nėra užsimenama, kad tai turėtų būti pavyzdys kitoms moterims, taip pat nėra kitokių moterų įsitraukimo į fizinį džihadą skatinimo ženklų.

Kita vertus, savižudiška moterų ataka yra panaudojama žeminti ir kartu skatinti vyrus: „Kas nutiko su tais vyrais, kurie tvirtino, kad seka Jį, bet ir toliau lieka užnugaryje, nuleidę savo kardus, netgi pasyviai žiūri, kai tam tikrais atvejais juos pranoksta umos moterys? Ir kodėl jie sėdėjo tingiai – jei ne bailiai, – kol umos tyros, kilnios moterys, kurioms džihadas yra savanoriškas ir doras aktas, stovėjo su visa savo drąsa atlikdamos vyrų pareigą? Jie gali imti pavyzdį iš nesuskaičiuojamų tūkstančių vyrų, kurie aukojosi save islamo vardan per amžius, arba jie gali imti pamoką iš savo drąsių seserų“ (ten pat).

Visuose trijuose pavyzdžiuose galime įžvelgti, kad moters fizinė kova lieka antraplanė – tiesiogiai neįvardijama, kokiais „tam tikrais atvejais“ moteris gali pranokti vyrą; pabrėžiama, kad džihadas yra pirmiausia vyrų pareiga; galiausiai teigiama, kad daugybė vyrų atlieką džihado pareigą, bet apie moterų skaičių nepasakoma nieko. Galima daryti išvadą, kad toks antraplanis moterų fizinėse kovose pateikimas yra apgalvota retorika, skirta neskatinanti daugiau moterų įsitraukti į kovas, o vietoje to atlikti savo kitas pareigas, anksčiau aptartas ISIS žurnaluose. Tačiau viso labo vienintelė pastraipa, pateikta „Rumiyah“ 11-tajame numeryje, yra skirta paskatinti moteris nepabijoti prisidėti prie fizinio mūšio, neiškeliant džihado kardų kaip svarbiausio moters vaidmens ISIS „kalifate“.

4.2.9. „Moteris arčiausiai Dievo yra savo kambaryje“ – konservatyvus požiūris į moters buvimą viešojoje erdvėje

Paskutiniajame, dvylitajame „Rumiyah“ numeryje, pasirodė straipsnis „Dievo vergės moterys yra Dievo namuose“, kuriame kartojasi jau aptarta moters judėjimo apribojimo namų erdve tema: „moterims numatyta likti namuose ir malda, kurią tu atlieki namuose, yra geresnė nei malda, kurią atlieki mečetėje“ (78 pr.).

Straipsnyje nurodymai moterims yra itin konservatyvūs ir bekompromisiai: „materiai draudžiama išeiti išsikvėpinusiai iš namų“ (79 pr.); „Ir savo kelyje į mečetę moteris turėtų vengti eiti kelio viduriu, o laikytis kelio pakraščio“ (80 pr.). Toks pamokymas grindžiamas Pranašo hadisu – „Dievo pranašas ėjęs į mečetę, o beeinant vyrai susimaišė su moterimis kelyje, todėl pranašas pasakęs: „Likite gale, kadangi ne moterims skirta vyrauti kelyje. Likite kelio nuošalėje“. Taigi moterys turėtų eiti šalia sienos, kad jos drabužiai liestųsi prie jos“ (81 pr.). Hadisas akcentuoja, kad tai vyrams, o ne moterims priklauso dominuoti visuomenėje.

Toliau straipsnyje pateikiamos taisyklės, kaip moteris turėtų elgtis mečetėje: „Materiai reikia rinktis paskutinę eilę atlikti savo maldai,“ <...> įstatymus leidžiantieji rūpinasi, kad moteris būtų kuo toliau nuo vyro, saugant ją nuo susimaišymo su jais netgi Dievo namuose, kas buvo nustatyta ne kam kitam kaip paklusnumui ir garbinimui“ (82 pr.).

Tokie konservatyvūs ir moters judėjimo laisvę ribojantys patarimai išties rezonuoja su raginimu, išspausdintu jau nagrinėto žurnalo numeryje, moterims dalyvauti džihade. Apskritai, lyginant visuose „Rumiyah“ straipsniuose pateikiamus patarimus moterims, kurie daugiausia yra susiję su veikla vyro, visuomenės ir vaikų labui bei moralinių tokių vertybių kaip palaikymas, nepiktžodžiavimas, aukojimas, tvirtybės išlaikymas puoselėjimu, raginimas kovoti Dievo vardan yra gana netikėtas ir prieštaringas žurnaluose vyravusiai retorikai. Kaip galima įsivaizduoti moterį mūsų lauke, kuri turėtų užleisti vyrams kelią ir eiti tik prisišliejusi prie gatvės sienų?

Daugybė skirtingų tiek „Rumiyah“, tiek „Dabiq“ žurnaluose pateiktų moters vaidmenų išties buvo gana kompleksiniai bei papildė vienas kitą. Daugelis vaidmenų konstruoti pagal islamo teisės normas ir pranašo Mahometo pavyzdį, ir buvo skirti pirmiausia ne pačiai materiai, o kitiems – vaikams, vyrui, šeimai, visuomenei. Tačiau gali kilti klausimas, kaip materiai išpildyti kartais kontrastingus vaidmenis, pateikiamus žurnaluose? Žvelgiant į nagrinėtuose leidiniuose labiausiai aptariamas moters veiklas, tampa aišku, kad prioritetu turėtų būti pasyvūs vaidmenys, susiję su šeimos ir visuomenės gerove. Visgi, tai nereiškia, kad moteris savo prioritetu nepasirinks to vienintelio pavyzdžio, skatinančio kovoti fizinį džihadą.

IŠVADOS

Šiame baigiamajame magistro darbe atliktas moterų vaidmenų konstravimo dviejuose ISIS ideologiniuose žurnaluose tyrimas leidžia pasiekti keletą tarpusavyje susijusių pamatinių išvadų ir apibendrinimų.

Pirmoji išvada teigia, kad tiek „Dabiq“, tiek „Rumiyah“ žurnaluose išlaikoma konservatyvių ir pasyvių moters vaidmenų tąsa. Žurnaluose vyrauja tradiciniai moterų vaidmenys islamiškoje visuomenėje, kurių vienas ryškiausių požymių – atskyrimas nuo kitų, vyrams skirtų vaidmenų. Akcentuojamos funkcijos, kurios pirmiausia susijusios su religinių ir moralinių vertybių musulmoniškoje bendruomenėje puoselėjimu, pavyzdžiui, žmona kaip besąlygiška vyro palaikytoja ar motina diegianti vaikams ISIS religinės ideologijos pamatus. Kalbant apie vieną kontraversiškesnių temų – džihadą – moteriai tinkama džihado forma yra laikoma aukojimas, pasaulietinio gyvenimo atsisakymas ir kantrybė bet kokiaje situacijoje.

Priešpaskutinio „Rumiyah“ numerio straipsnyje atsiranda kvietimas moterims vykdyti kardo džihadą, ko nebuvo teigiama iki tol. Toks ryškus konservatyvios religinės retorikos pasikeitimas beveik neabejotinai turėjo būti paskatintas karinių veiksmų ISIS valdomose teritorijose, kai „kalifatas“ ėmė prarasti svarbiausius savo gyvenamuosius centrus – Mosulo ir Rakos miestus.

Teorinėje darbo dalyje buvo atskleista, kad nepaisant kontraversiško požiūrio tradiciniame islame į moters dalyvavimą fiziniame džihade, nuo ginamojo ir puolamojo džihado atsiradimo moterys buvo įtraukiamos į karinius veiksmus savo didesnio efektyvumo ypač atliekant teroristinės ir sabotažinės prigimties išpuolius dėka nei vyrai. Stereotipai apie moterį kaip apie švelnios prigimties, naivią, motinišką asmenybę tapo vienais pagrindinių veiksnių, užtikrinančių jų veiksmingumą vykdant teroristines atakas. Tačiau nors atsiranda vis daugiau patvirtinimų apie vykstančią moters vaidmenų kaitą įtraukiant jas į fizinį džihadą, žurnalų tyrimas atskleidė, kad ISIS laikosi konservatyvios retorikos šiuo klausimu. Vos viena pastraipa iš 20 straipsnių yra veikiau nevilties dėl nepalankiai besiklostančių karo veiksmų šauksmas nei kintanti retorika siekiant legitimizuoti moters džihadistės vaidmenį. Galima daryti išvadą, kad tradicinių islamo normų propagavimas viešai yra svarbesnis nei moterų teikiama nauda teroristinėms organizacijoms. Nors moterų vaidmenys plečiasi, bet jų kaip džihadisčių funkcijų legitimizavimas vis dar išlieka menkai diskutuojamu klausimu islamo kontekste.

Antroji išvada teigia, kad moters vaidmenų svarba ISIS žurnaluose kuriama per atsakomybės už visą „kalifatą“ ir jo ateitį idėją. Moterys pristatomos kaip esančios atsakingos už kitų asmenų vaidmenų išpildymą – pirmiausia vyro ir vaikų. Būtent per tokio tipo atsakomybę yra formuojamas moters vaidmenų reikšmingumas. Pavyzdžiui, labiausiai straipsniuose vyraujanti retorika teigia, kad jei moteris neišpildys tam tikrų su žmonos vaidmeniu susijusių veiksmų, vyras nebus pakankamai motyvuotas atlikti savo pagrindinės funkcijos „kalifate“ – fizinio džihado, kuris yra tiesiogiai susijęs su ISIS „valstybės“ politine sėkme ir teritorine plėtra. Tokiu būdu visi moterų veiksmai „kalifate“ yra skirti įgyvendinti tikslams, kurie iš tikrųjų yra ne jų pagrindinė atsakomybė.

Teorinė darbo dalis atskleidė, kad visi vaidmenys per religinį diskursą yra susiejami tarpusavyje ir kuria savotišką priklausomybę. Moteris, būdama ISIS „kalifato“ dalimi, įgyvendina vaidmenis, kurie yra susiję vieni su kitais ir veda į vieną aukštesnį nedalomą tikslą – kalifato kūrimą pagal islamiškas normas. Galiausiai sukurama iliuzija, kad neįgyvendinant vieno ar kito vaidmens taip, kaip propaguojama ISIS pateikiamuose religiniuose pavyzdžiuose, tai atsilieps visai bendruomenės gerovei. Taigi, atskiras vaidmuo ISIS ideologijoje negali egzistuoti kaip pavienis reiškinys – vaidmenys yra susiejami vienas su kitu tam, kad įgytų reikšmę ir prasmę. Remiantis vaidmenų teorija, dėl religinių vaidmenų susietumo religinė tapatybė tampa neatsiejama kasdienybės dalimi.

Būtina pastebėti, kad efektyvesniam religinės tapatybės įgyvendinimui „Dabiq“ ir „Rumiyah“ žurnaluose pasirenkama dviejų socialinės tapatybės grupių tarpusavio konflikto taktika. Supriešinant, esą, vienalytes Vakarų bei islamo bendruomenes, moterys buvo skatinamos apsispręsti, kuriai grupei jos nori priklausyti. Nepaliekant pasirinkimo įgyvendinti savo religinę tapatybę kitur, išskyrus ISIS „kalifatą“, moterys buvo linkusios rinktis atsiriboti nuo Vakarų visuomenės, kuri pateikiama žurnaluose kaip netinkama vieta gyventi musulmonams, ir pasirinkti „kalifatą“ kaip geriausią išeitį įgyvendinti religinę tapatybę. Išpildant ISIS propaguojamus vaidmenis, kurie apibūdinami kaip esantys aukštesnio tikslo vardan ir nešantys didelę atsakomybę, buvo sukurta ypatingos svarbos visuomenėje iliuzija.

Trečioji išvada teigia, kad moterų vaidmenys yra formuojami siekiant per jas manipuluoti kitais ISIS „valstybės“ bendruomenės nariais. Tačiau tam, kad per moteris būtų galima išnaudoti ir paveikti kitus asmenis, pirmiausia stengiamasi įtikinti pačias moteris, kad ISIS ideologija – neabejotina ir vienintelė teisinga. Religinis

diskursas buvo pasitelktas vaidmenų, propaguojamų straipsniuose, įteisinimui, kaip nekvestionuojamų ir vienintelių pritinkančių musulmonei, o Mahometo šeimos modelio bei jo valdymo laikotarpio pavyzdžiai – kaip siekiamybė, kadangi islame šis Pranašas yra laikomas teisingiausiu sektinu pavyzdžiu. Taip ISIS tampa nesunku manipuluoti vertybine sistema, skatinant religinius interesus iškelti aukščiau asmeninių, įtraukti tikinčiuosius bei pasmerkti visus, nusistačiusius prieš jų ideologiją, kaip nepripažįstančius paties pranašo Mahometo pavyzdžio, kurį stengiamasi atgaivinti „kalifate“.

Atliktas tyrimas taip pat atskleidė, kad moterų vaidmenys ir straipsnių tematika žurnaluose dėliojama atsižvelgiant į kintančią ISIS politiką bei karinius veiksmus. Iš tiesų pirmieji „Dabiq“ žurnalų straipsniai skirti emigracijos į „kalifatą“ temai, o vėliau šis klausimas nebėra plėtojamas, kadangi tapo nebeaktualus dėl suplūdusių emigrantų iš įvairių pasaulio vietų. Be to, žurnaluose vartojami religiniai pavyzdžiai atrinkti taip, kad derėtų su ISIS retorika. Pavyzdžiui, tiek pranašo Mahometo sunoje, tiek Korane yra daugybė atvejų, prieštaraujančių vienas kitam. Viena kontraversiškesnių temų – džihadas prieš kitatikius – yra neskatinamas vienose minėtų šaltinių vietose, tačiau atvirai propaguojamas kitose. ISIS renkasi tik tuos pavyzdžius, kurie yra parankūs jų vykdomai politikai. Net ir vienintelį žurnaluose pasirodžiusį kvietimą moterims prisidėti prie fizinio džihado galima laikyti iliustratyviu pavyzdžiu, kaip ISIS išnaudoja prieštarinę požiūrį islame į moters kovą savo politiniams tikslams įgyvendinti.

Įtikinus moteris vykdyti ISIS propaguojamus veiksmus ir prisiimti atsakomybę už „kalifato“ ateitį, jos tampa vienu iš pagrindinių įrankių skatinant fizinį džihadą tarp kitų bendruomenės narių. Nepaisant to, kad fizinis džihadas vis dar laikomas pagrindine saugumo grėsme Vakarų valstybėse, verta atkreipti dėmesį, kad moterų skleidžiama ideologija yra viena iš esminių priežasčių, vedančių prie realių teroro išpuolių. Nors radikalioje ISIS retorikoje vis dar vyrauja pasyvūs moterų vaidmenys, tačiau būtent jie verčia atkreipti dėmesį į moteris kaip vertingas veikėjas teroristinėse organizacijose ir skatina tirti naujas, kitokias jų keliamas saugumo grėsmes.

Ištyrus „Dabiq“ ir „Rumiyah“ žurnalus, buvo rasta daugiau panašumų nei skirtumų. Pirmiausia, žurnaluose vyrauja panašios temos – šeimos kūrimo, reprodukcijos, islamiškų ir moralinių vertybių puoselėjimo bei pasaulietinio gyvenimo atmetimo temos. Antra, abiejuose žurnaluose aptariami klausimai atskleidžiami pasirenkant skirtingus religinius pavyzdžius ir prieigą. Pavyzdžiui, vienur kalbama

apie poligamijos svarbą santuokinio gyvenimo tęstinumui, kitur apie būtinybę tekėti antrą, trečią ir daugiau kartų vyro žūties atveju. Tačiau abiejuose žurnaluose religinė retorika išnaudojama vieninteliu tikslu – pagrįsti ISIS ideologijos legitimumą.

Tematiniu atžvilgiu vieninteliu neabejotinu skirtumu tarp žurnalų galima laikyti moterų kvietimą kovoti džihadą laisva valia. Vis dėlto, šis pavyzdys, kaip minėta, atsiranda prieš pat žurnalų leidimo pabaigą – priešpaskutiniame numeryje – yra neišbaigtas, nesistengiantis įtikinti, kadangi pabrėžiama, jog moterys neprivalo vykdyti džihado, o tik savarankišku apsisprendimu gali pasitrinkti kovos kelią.

Kalbant apie žurnalų iliustracijas, vėlgi randama daugiau panašumų. Galima išskirti vyraujančias vaikų nuotraukas. Ir „Dabiq“, ir „Rumiyah“ dominuoja berniukų karinėmis uniformomis iliustracijos. Abiejuose žurnaluose yra po vieną nuotrauką, kurioje atsiranda mergaitės profilis. Abiejų žurnalų nuotraukose, vaizduojančiose mergaites, jos vilki uždarais islamiškais apdaraais, kurie nėra būtini dėvėti nesulaukus brendimo amžiaus, tačiau taip yra pabrėžiamas moralinių ir religinių vertybių puoselėjimas – droviai besišypsanti mergaitė (6 pav.) ir mergaitė skaitanti Koraną (7 pav.). Berniukų nuotraukose vyrauja du motyvai – džihado, kuris išreiškiamas per maskuojančių karinių uniformų dėvėjimą ir ginklus (7 pav.; 9 pav.), ir religinis motyvas, kai vaizduojami besimeldžiantys berniukai (3 pav.; 5 pav.). Skirtumas tarp žurnalų tas, kad „Dabiq“ vaikinai vaizduojami besimeldžiantys, o „Rumiyah“ – su ginklais. Tai gali reikšti tokį pokytį, kad fizinis džihadas tampa pirminiu tikslu auklėjant berniukus, religines praktikas paliekant antroje vietoje.

Nepaisant to, kad ISIS kaip kvazivalstybinė veikėja yra beveik nugalėta fiziškai, tačiau „kalifato“ kaip idėjos grėsmė vis dar gyvuoja ir kelia ne mažesnę grėsmę. Nuo pat 2014 m., kai ISIS paskelbė atkuriantys „kalifatą“, buvo pradėta komunikacijos strategija, kuri skyrė didelį dėmesį plėtrai internete. Būtent virtualių platformų pagalba ISIS sugebėjo verbuoti žmones visame pasaulyje, leisdami ideologinius žurnalus, vaizdo įrašus ir kitokio pobūdžio žinutes įvairiomis kalbomis. Tolesni tyrimai turėtų susitelkti į tai, ar moterų vaidmenys, propaguoti žurnaluose, atitiko realią situaciją „kalifate“. Šiam tikslui aktualu tirti iš buvusių ISIS teritorijų išvaduotų asmenų liudijimus. Taip pat, svarbu giliau ištyrinėti moterų verbuotojų vaidmenį, kuris buvo viena efektyviausių priemonių, prisidėjusių tiek prie moterų, tiek prie vyrų įtraukimo į ISIS organizaciją. Šiuo metu vis dar yra mažai patikimų tyrimų apie pačias verbuotojas ir jų skleidžiamą propagandą. Pirmiausia reikėtų daugiau dėmesio skirti moterų tapimo verbuotojomis aplinkybių analizei, o tada tirti jų skleidžiamos

informacijos ideologinį patikimumą, kadangi daugelyje tyrimų nėra patvirtintų duomenų, jog moterys buvo apmokytos verbavimo metodų.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Pirminiai šaltiniai

1. 1436. „A brief interview with Umm Basīr al-Muhājirah“, *Dabiq*, 7: 50 – 51.
2. Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „The Twin Halves of the Muhājirīn“, *Dabiq*, 8: 32 – 37.
3. Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „Slave – girls or prostitutes? By Umm Sumayyah al-Muhājirah“, *Dabiq*, 9: 44 – 49.
4. Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „They Are Not Lawful Spouses for One Another“, *Dabiq*, 10: 42 – 48.
5. Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „A Jihad without fighting“, *Dabiq*, 11: 40 – 45.
6. Umm Sumayyah al-Muhājirah 1437. „Two, three or four“, *Dabiq*, 12: 19 – 22.
7. 1437. „Advice on Ihdad“, *Dabiq*, 13: 24 – 26.
8. 1438. „The fitrah of Mandind. And the near extinction of western woman“, *Dabiq*, 15: 20 – 25.
9. 1437. „O women, give charity“, *Rumiyah*, 1: 18 – 20.
10. 1438. „Stories of the steadfastness. From the lives of the Sahabiyyat“, *Rumiyah*, 2: 20 - 22.
11. 1438. „Abide in your homes“, *Rumiyah*, 3: 40 – 41.
12. 1438. „Marrying widows is an established in Sunnah“, *Rumiyah*, 4: 32 – 33.
13. 1438. „I will outnumber the other nations through you“, *Rumiyah*, 5: 34 – 35.
14. 1438. „Wala and Bara, o women“, *Rumiyah*, 6: 22 – 24.
15. 1438. „The flesh of your spouse is poisonous“, *Rumiyah*, 7: 30 – 32.
16. 1438. „Zuhd in the dunya is the way of the salaf“, *Rumiyah*, 8: 16 – 18.
17. 1438. „The woman is a shepherd in her husband’s home and responsible for her flock“, *Rumiyah*, 9: 18 – 21.
18. 1438. „Be a supporter not a demoralizer“, *Rumiyah*, 10: 16 – 19.
19. 1438. „Our journey to Allah“, *Rumiyah*, 11: 12 – 15.
20. 1438. „The female slaves of Allah in the house of Allah“, *Rumiyah*, 12: 36 – 38.

Antriniai šaltiniai

1. Aydin, Hayati 2012. „Jihad in Islam“, *GJAT*, 2, 2: 7 – 15.
2. Bloom, Mia 2011. „Bombshells: Women and Terror“, *Gender Issues*, 28, 1: 1 – 21.
3. Burke, Peter J., Jan E. Stets 2009. *Identity Theory*, New York: Oxford University Press.
4. Bidle, Bruce J. 1986. „Recent Development in Role Theory“, *Annual Review of Sociology*, 12, 67-92.
5. Chatterjee, Debangana 2016. „Gendering ISIS and Mapping the Role of Women“, *Contemporary Review of the Middle East*, 3, 2: 201 – 218.
6. Cook, David 2005. „Women Fighting in Jihad“, *Studies in Conflict & Terrorism*, 28, 5: 375–384.
7. Cunningham, Karla J. 2007. „Countering Female Terrorism“, *Studies in Conflict & Terrorism*, 30, 2: 113–129.
8. Davis, Jessica 2017. *Women and the ISIL phenomenon: from recruiters to suicide bombers and everything in between* [interaktyvus], researchgate.net. Prieiga:<
https://www.researchgate.net/publication/322505279_Women_and_the_ISIL_phenomenon_from_recruiters_to_suicide_bombers_and_everything_in_between/stats>
9. De Leede, Seran 2018. *Women in Jihad: A Historical Perspective* [interaktyvus], The Hague: The International Centre for Counter-Terrorism. Prieiga: <<https://icct.nl/publication/women-in-jihad-a-historical-perspective/>> [žiūrėta 2019 03 15]
10. Furlow, R. Bennett, Kristin Fleischer 2014. *De-Romanticizing the Islamic State's Vision of the Caliphate* [interaktyvus], Arizona: Center for Strategic Communication. Prieiga: < <https://csc.asu.edu/2014/10/28/de-romanticizing-the-islamic-states-vision-of-the-caliphate-2/>> [žiūrėta 2019 03 14].
11. Islam, Rumana 2015. „Gender and Terrorism: The ISIS Phenomenon“ iš *ELCOP Yearbook of Human Rights*, (ed.) Dr. Mizanur Rahman, Dr. Rahmat Ullah, Bangladesh: ELCOP.

12. Jorgensian, Marianne, Louise J. Phillips 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method*, California: SAGE Publications Inc.
13. Knapp, Michael G. 2003. „The Concept and Practice of Jihad in Islam“, *Parameters*, 33, 1: 82 – 94.
14. Kneip, Katharina 2016. „Female Jihad – Women in the ISIS“, *Politikon: IAPSS Political Science Journal*, 29, 88 – 106.
15. Musial, Julia 2016/2017. „„My Muslim sister, indeed you are a mujahidah” - Narratives in the propaganda of the Islamic State to address and radicalize Western Women. An Exemplary analysis of the online magazine *Dabiq*“, *Journal for Deradicalization*, 9: 39 – 100.
16. Peresin, Anita 2015. „Fatal Attraction: Western Muslimas and ISIS“, *Perspectives on Terrorism*, 9, 3: 21 – 38.
17. Peresin, Anita, Alberto Cervone 2015. „The Western Muhajirat of ISIS“, *Studies in Conflict & Terrorism*, 38, 7:495–509.
18. Račius, Egdūnas 2016. *Musulmonai ir jų islamai*, Antras leidimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
19. Sluss, David M., Rolf van Dick, Bryant Thompson 2011. „Role theory in organizations: A relational perspective“ iš *APA Handbooks in Psychology. APA handbook of industrial and organizational psychology*, ed. S. Zedek, Vol. 1. *Building and developing the organization*, Washington, DC, US: American Psychological Association.
20. Spencer, Amanda N. 2016. „The Hidden Face of Terrorism: An Analysis of the Women in Islamic State“, *Journal of Strategic Security*, 9, 3: 74 – 89.
21. Tajfel, Henri, John C. Turner 2004. „The Social Identity Theory of Intergroup Behavior“ iš *Key readings in social psychology. Political psychology: Key readings*, ed. J. T. Jost & J. Sidanius, et al., New York, NY, US: Psychology Press, 276-293.
22. Taylor, Charles 2010. „The Meaning of Secularism“ iš *The Hedgehog Review*, 12, 3: 24-34
23. Von Knop, Katharina 2007. „The Female Jihad: Al Qaeda’s Women“, *Studies in Conflict & Terrorism*, 30, 5: 397–414.
24. Winter, Charlie 2015. *The Virtual ‘Caliphate’: Understanding Islamic State’s Propaganda Strategy*, London: Quilliam.

25. Telešienė, Audronė 2005. „Kritiškosios diskurso analizės metodologinių principų taikymas sociologiniuose tyrimuose“, *FILOSOFIJA. SOCIOLOGIJA*, 2: 1 – 6.

PRIEDAI

Priedai iš: 1436. „A brief interview with Umm Basīr al-Muhājirah“, *Dabiq*, 7: 50 – 51.

1 priedas. Living in a land where the law of Allah (‘azza wa jall) is implemented is something great. I feel at ease now that I have carried out this obligation. (50 psl.)

Gyventi žemėse, kuriose įgyvendinama Dievo teisė yra nuostabu. Dabar aš jaučiuosi laisvai įgyvendinusi šį įsipareigojimą.

2 priedas. “Don’t show me this,” because when he would watch the videos, it would make him want to perform hijrah immediately and that would have conflicted with his intent to carry out the operations in France. (50 – 51 psl.)

„Nerodyk man to,“ nes kai tik jis pamatydavo tuos video, jis norėdavo nedelsdamas atlikti hidžrą į kalifato žemes, kas prieštarautų jo tikslui įvykdyti operaciją Prancūzijoje.

3 priedas. Study the Sīrah of the Prophet (sallallāhu ‘alayhi wa sallam) and the stories of the Companions. Observe what the goal of their lives was. <...> My sisters, be bases of support and safety for your husbands, brothers, fathers, and sons. <...> They should find comfort and peace with you. Do not make things difficult for them. <...> Do not waste your time and energy in play, futility, and what does not concern you. Learn your religion! (51 psl.)

Studijuokite pranašo (tebūnie jam taika ir Dievo palaima) suną ir jo pasekėjų istorijas. Pastebėkite, koks buvo jų gyvenimo tikslas. <...> Mano sesės, tapkite savo vyrams, broliams, sūnums paramos ir saugumo pamatu. <...> Neapsunkinkite jiems reikalų. Palengvinkite jiems viską. <...> Nešvaistikite laiko ir jėgų <...> tam, kas jūsų neliečia. Mokykitės savo religijos!

4 priedas. Why do you degrade yourselves by thinking you cannot understand the Qur’ān and Sunnah and believing you are in need of the understanding of this

imam or that scholar? It is true, we need the people of knowledge in general, but, alhamdulillah, Allah facilitated the understanding of the Qur'ān and Sunnah. (51 psl.)

Kodėl žeminate save galvodamos, kad nesugebėsite suprasti Korano ir sunos ir manote, kad jums reikia šio imamo ar ano mokslininko supratimo? <...> Dievas mus aprūpino Korano ir sunos supratimu.

Priedai iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „The Twin Halves of the Muhājirīn“, *Dabiq*, 8: 32 – 37.

5 priedas. So everyone who lives amongst the mushrikīn while being able to perform hijrah and not being able to establish his religion, then he is wronging himself and committing sin. (33psl.)

Visi kurie gyvena tarp stabmeldžių, nors gali atlikti hidžrą, bet negali įtvirtinti savo religijos ten, tuomet jis pats nusidėjėlis ir daro nuodėmę.

6 priedas. The Prophet (sallallāhu ‘alayhi wa sallam) has also said, “Women are the twin halves of men” [Reported by Abū Dāwūd, at- Tirmidhī, and Ibn Mājah]. (33 psl.)

Pranašas (tebūnie jam taika ir Dievo palaima) pasakęs, kad „Moterys yra antroji vyrų pusė“ ” [Perduota Abū Dāwūd, at- Tirmidhī, and Ibn Mājah].

7 priedas. I remember the day I performed hijrah, I was the only Arab woman amongst the muhājirah sisters during that trip. (33 psl.)

Atsimenu dieną kai atlikau hidžrą, buvau vienintelė arabė moteris tarp emigrančių sesių kelionės metu.

8 priedas. But I saw something contrary! I saw sisters who abstained from a life of luxury and abundant wealth. I saw sisters who abandoned a beautiful home and luxurious car, and ran for the cause of their Lord. (34 psl.).

Aš pamačiau kai ką priešingo! Mačiau seseris, susilaikiusias nuo prabangaus gyvenimo ir gausaus turto. Aš mačiau seseris, kurios apleido gražius namus ir prabangius automobilius, ir bėgo savo Dievo vardan.

9 priedas. Yes, the sister is their honor and it is their right to fear for her, but why do they not fear for their honor when the sister wants to travel to Paris or London to specialize in some worldly field of knowledge? <...> But if the direction is towards the Islamic State, then suddenly they all become fuqahā', saying this is permissible and that is not permissible. (34 – 35 psl.)

Taip, sesės yra jų garbė ir tai jų teisė bijoti dėl jų, bet kodėl jie nebijo dėl savo garbės, kai sesuo nori keliauti į Paryžių ar Londoną specializuotis kokiam nors pasaulietiniame moksle? <...> Tačiau jei kryptimi tampa Islamo valstybė, staiga jie visi tampa islamo religiniais teisininkais teigdami, kas leidžiama ir kas draudžiama.

10 priedas. I met a sister who was six months pregnant accompanied by her husband coming from Britain. I was surprised by this adventurer, so I said, “Why didn’t you wait a bit until you gave birth to the baby you are carrying and then perform hijrah!” She answered, “We could not handle waiting any longer. We melted yearning for the Islamic State!” (35 psl.)

Sutikau sesę, kuri buvo šeštą mėnesį nėščia, kurią lydėjo jos vyras, atvykęs iš Britanijos. Aš buvau nustebusi tokia avantiūra, taigi paklausiau, „Kodėl tu nepalaukei kol pagimdysi ir tada atlikti hidžrą!“ Ji man atsakė: „Mes nebegalėjome ilgiau laukti. Mes tirpome nuo ilgesio Islamo valstybei!“

11 priedas. Yes, he died and was buried in the Islamic State upon the fitrah, and this is better for him than to die through the curriculum of the tawāghīt’s schools. How valuable is the hijrah and how valueless is every sacrifice on its path. (35 psl.)

Taip, jis mirė ir buvo palaidotas Islamo valstybėje pagal savo prigimtį, ir tai jam yra geriau, nei mirti per per tawāghīt mokymo programą, kadangi kiek yra vertinga hidžra, tiek yra bevertė auka jos kelyje.

12 priedas. I saw sisters on a night enflamed by battle send their fifteen year old sons outside the home saying, “Allah is the greatest! Go to Jannah whose width is that of the Heavens and the Earth!” O Lord, it is their sons! Their own flesh and blood! But they are not more valuable than the religion nor this Ummah! (36 psl)

Mačiau moteris naktimis, nutviekstomis mūšių, siunčiančias savo 15-mečius sūnus iš namų, sakančias „Dievas didis! Keliauk į rojų, kurio plotis yra toks kaip dangaus ir žemės!“ O Dieve, juk tai jų sūnūs! Jų kūnas ir kraujas! Tačiau jie ne daugiau vertingi nei religija ir uma!

Priedai iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „Slave – girls or prostitutes? By Umm Sumayyah al-Muhajirah“, *Dabiq*, 9: 44 – 49.

13 priedas. Indeed, from the slave-girls are those that after saby turned into hard-working, diligent seekers of knowledge after she found in Islam what she couldn't find in kufr, despite the slogans of “freedom” and “equality.” Indeed it is our pure Islam, which upraises every lowly-one and puts an end to every deficiency. (48 psl.)

Išties, tapusios vergėmis moterys virsta darbščiomis, rūpestingomis žinių ieškotojomis po to, kai atranda islamą, kurio negalėjo atrasti anksčiau tarp bedievių, nepaisant „laisvės“ ir „lygybės“ šūkių. Išties, tai mūsų tyras islamas, kuris iškelia kiekvieną esantį žemiausiame lygyje ir užbaigia kiekvieną trūkumą.

14 priedas. Yes, this is our – as they allege – “savage” Islam, ordering us with kindness even towards slaves. This is demanded even if they were to remain upon their kufr. (48 psl).

Taip, tai mūsų – kaip jie teigia – „laukinis“ islamas, kuris mums įsako netgi su vergėmis elgtis gerai. To reikalaujama net tada, jei vergė neatsiverčia į islamą.

Priedai iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „They Are Not Lawful Spouses for One Another“, *Dabiq*, 10: 42 – 48.

15 priedas. And this small Muslim home is the core of the Ummah. (43 – 44 psl.)

Ir būtent tie maži musulmonų namai yra musulmonų bendruomenės pamatas.

16 priedas. Concerning the first, I say, know O female slave of Allah that although every accountable slave will alone be held responsible on the Day of Judgment for his deeds – as Allah says, {And all of them are coming to Him on the Day of Judgment alone} [Maryam: 95] – it is not permissible for you in any case to remain under the same roof with someone who has removed the noose of Islam from his neck, and the marriage contract between you and him was nullified the moment when he apostatized from the religion of Islam. (44 psl.)

Kas liečia pirmą, aš sakau, žinok o Dievo verge, kiekvienas atskaitingas vergas bus vienintelis atsakingas Teismo dieną dėl Jo darbų - kaip sako Dievas, {Ir kiekvienas patenka pas jį Teismo dieną} [Maryam: 95] - tau nėra leidžiama jokių atveju likti po vienu stogu su žmogumi, kuris nuėmė islamo kilpą nuo savo kaklo ir santuokos kontraktas tapo nebegaliojančiu, kai jis atsimetė nuo islamo religijos.

Priedai iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „A Jihad without fighting“, *Dabiq*, 11: 40 – 45.

17 priedas. Still, the absence of an obligation of jihād and war upon the Muslim woman – except in defense against someone attacking her – does not overturn her role in building the Ummah, producing men, and sending them out to the fierceness of battle. (41 psl.)

Nepaisant to, kad moterims nėra privaloma dalyvauti džihade – išskyrus gynybą, kai kas nors ją puola – nepamina jos vaidmens kuriant musulmonų bendruomenę, gimdant vyrus ir siunčiant juos į nuožmiausius mūšius svarbos.

18 priedas. If she hears of an imminent battle that he will be in, she gets angry. If she sees him putting on war armor, she gets upset. (41 psl.)

Jei ji išgirsta apie būsimą kovą, kurioje jis dalyvaus, ji supyksta. Jei ji mato jį dedantis karinius šarvus, ji nusimena.“

19 priedas. O my sister, who deluded you and told you that the life of jihād is one of comfort and ease? <...> Indeed you are in jihād when you await the return of your husband patiently, anticipating Allah’s reward, and making du’ā’ for him and those with him to attain victory and consolidation. You are in jihād when you uphold your loyalty to him in his absence. You are in jihād when you teach his children the difference between the truth and falsehood, between right and wrong. (41 psl.)

O mano sese, kas suklaidino tave ir pasakė, kad gyvenimas džihade yra patogus ir lengvas? <...> Tu atlieki džihadą kai tu kantriai lauki sugrįžtančio vyro, laukdama Dievo atlygio melddamasi jam ir per jį tu gausi pergalę ir tvirtybę. Atlieki džihadą, kai lieki jam ištikima kai jo nėra šalia. Atlieki džihadą, kai mokai jo vaikus apie skirtumą tarp tiesos ir melo, tarp teisybės ir neteisybės.

20 priedas. As for you, O mother of lion cubs... And what will make you know what the mother of lion cubs is? She is the teacher of generations and the producer of men. <...> So have you understood, my Muslim sister, the enormity of the responsibility that you carry? (44 psl.)

O liūtų jauniklių motina... ar žinai, kas ji tokia yra? Ji yra naujų kartų mokytoja ir vyrų gimdytoja. <...> Todėl ar supranti, mano musulmone sese, kokią milžinišką atsakomybę tu neši.

21 priedas. My Muslim sister, indeed you are a mujāhidah, and if the weapon of the men is the assault rifle and the explosive belt, then know that the weapon of the women is good behavior and knowledge. (44 psl.)

Mano sese musulmone, kadangi tu esi emigrantė, jei vyro ginklas yra šaunamasis ginklas ir sprogstamasis diržas, žinok, kad moters ginklas yra geras elgesys ir žinios.

22 priedas. My beloved sister, indeed from the blessings of Allah upon you is that He honored you with the life on the soil of the Khilāfah. So take advantage of that as much as you can to give your children a righteous upbringing upon clear tawhīd, a correct ‘aqīdah, kufr bit-tāghūt and worship of Allah alone, teaching them the heart-softeners, the remembrance of Allah, the Prophet’s biography, and the fiqh of jihād. (45 psl.)

Mano mylima sese, Dievas pagerbė tavo gyvenimu kalifato dirvožemyje. Taigi, naudokis tuo kiek gali, suteik vaikams teisingą auklėjimą apie Dievą kaip nedalomą vienybę, teisingą tikėjimą, apie bedievių ir stabmeldžius, Dievo garbinimą, mokysi juos apie širdė minkštinančius dalykus, Dievo prisiminimą, pranašo biografiją ir džihado teisę.

Priedai iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1437. „Two, three or four“, *Dabiq*, 12: 19 – 22.

23 priedas. They prohibited what He permitted, and permitted what He prohibited, and one of the most manifest things that they ruined and defamed in defense of women and their rights – as they claimed – was polygyny. (19 psl.)

Jie uždraudė tai, ką Jis leido, ir leido tai, ką Jis uždraudė, ir vienas iš paskelbtų dalykų, kurį jie sunaikino ir šmeižė moterų teisių vardan, kaip jie teigė, buvo poligamija.

24 priedas. This is a verse as clear as the sun that does not require extensive explanation or interpretation. (19 psl.)

Ši eilutė aiški lyg saulė, kuriai nereikia išsamesnio paaiškinimo ar interpretacijos.

25 priedas. Rather, let your example be the women of the prophetic household. (22 psl.)

Geriau, būkite moterimis, pagal pranašo šeimos pavyzdį.

26 priedas. For this reason, don't make it prohibited for yourself to help preserve the honor of a widow or become the guardian of an orphan because you seek to please your wife! (22 psl.)

Dėl šios priežasties neleiskite sau uždrausti padėti išsaugoti našlės garbę ar tapti našlaičių sergėtoju tik tam, kad patenkintumėte savo žmoną!

27 priedas. How many a shahīd ascends from this Dunyā – we consider him so, and Allah is his judge – and leaves behind a grieving wife and orphaned children. So who after Allah is willing to take care of them? (22 psl.)

Kiek daug kankinių paliko šį pasaulį – koku mes jį laikome ir Dievas yra jo teisėjas - kurie paliko gedinčias moteris ir našlaičius vaikus. Taigi kas kartu su Dievu pasirūpins jais?

28 priedas. Let every sister just put herself in the shoes of the wife of a shahīd and sacrifice some of the selfishness that is a part of our nature! (22 psl.)

Tegul kiekviena sesuo atsiduria kankinio žmonos padėtyje ir paaukoja dalį savo savanaudiškumo, kuris yra mūsų prigimtyje!

Priedai iš: 1438. „The fitrah of Mandind. And the near extinction of western woman“, Dabiq, 15: 20 – 25.

29 priedas. The fitrah is the inborn human nature instilled in man by Allah that aids him in distinguishing good from evil. (20 psl.)

Fitra yra įgimta žmogaus prigimtis, kurią jame įdiegė Dievas tam, kad padėtų žmogui atskirti gėrį nuo blogio.

30 priedas. Woman need not be a mother, a wife, or a maiden, but rather, she should work like man, rule like man, and have intercourse like an animal, without

being conscious of her Lord watching both her and her heinous partner in crime. (20 psl.)

Moteris nebeturi būti mama, žmona ar nekalta mergina, tačiau turi dirbti kaip vyras, valdyti kaip vyras ir santykiauti kaip gyvulys, nesuvokdama, kad Dievas stebi ją ir jos šlykštų partnerį darant nusikaltimą.

31 priedas. The fitrah is also the motherhood and mercy of mother for child. (23 psl.)

Fitra taip pat yra motinystė ir motinos gailestingumas vaikui.

32 priedas. The fitrah also entails modesty and chastity. <...> The fitrah is also that woman does not imitate man. <...> The fitrah is also that woman does not rule man. <...> The fitrah is also that women are not responsible for waging war, rather it is man who is judged for his abandonment of physical jihad. (23 pr.)

Fitra reiškia moters skaistumą ir tyrumą. <...> Fitra yra, kai moteris neimituoja <...> ir nevaldo vyro. <...> Fitra yra tai, kad moteris nėra atsakingos už džihado vykdymą, tai vyrai yra teisiame dėl fizinio džihado apleidimo.

33 priedas. The Western woman is encouraged to compete with men in the workplace, to display of her body what no man ever displays, and to be more promiscuous than any prostitute has ever been. (25 psl.)

Vakarietė yra skatinama varžytis su vyrais darbovietėse, demonstruoti savo kūną, kurio niekad nedemonstruoja vyrai, ir būti labiau pasileidusia nei bet kuri prostitutė kada nors buvo.

34 priedas. The solution is laid before the Western woman. It is nothing but Islam, the religion of the fitrah. (25 psl.)

Vakarietėms moterims yra išeitis. Tai yra ne kas kita, bet islamas, fitros religija.

Priedai iš: 1437. „O women, give charity“, *Rumiyah*, 1: 18 – 20.

35 priedas. Belief in Allah and waging jihad for His cause with wealth and soul are emphasized here, and jihad using one's wealth is mentioned first because wealth is used initially in order to prepare equipment and arm the troops, and because jihad using one's physical self (soul) has exemptions – those who are excused from fighting – and the woman is exempt therefrom. (18 psl.)

Tikėk Dievu ir vykdyk džihadą Jo labui savo turtu ir siela <...> džihadas savo turtu yra minimas pirmiausia, nes turtas yra naudojamas ginklams ir kariuomenei paruošti ir todėl, kad fizinis džihadas turi keletą išimčių – tuos, kurie atleisti nuo šios kovos, tarp kurių yra ir moterys.

36 priedas. It is known that women – other than those whom Allah protects, and they are very few – often engage in nonsense, showing ingratitude towards their husbands, backbiting, and other grave sins. So the Prophet guided them to that through which they could atone for some of what they have committed in this worldly life. Allah's Messenger went out to the place of prayer on one of the days of Eid, either Adha or Fitr, and he passed by the women. So he said, "O women, give charity, for verily I was shown that you make up the majority of the people of Hellfire." (19 psl.)

Yra žinoma, kad moterys - išskyrus tas, kurias Dievas apsaugojo, o jų yra tik keletas – dažnai užsiima nesąmonėmis, demonstruoja nedėkingumą savo vyrams, apkalbinėja ir vykdo kitas nuodėmes. Taigi pranašas vedė jas per tai, per ką jos galėjo išpirkti ką padariusios šiame gyvenime. Taigi Dievo pranašas įžengė į maldos vietą šventės dieną, nežinia *Adha* ar *Fitr* švenčių dieną ir praėjo pro moteris. Ir jis pasakė: „O moterys, aukokite, nes man buvo parodyta, kad jūs sudarote didžiumą žmonių pragaro liepsnose“.

37 priedas. When we reflect over the condition of some of the women today, we notice them spending extravagantly on transient worldly things of clothing, jewelry, feasts, and so forth. <...> So is the Muslim woman's hand open to spend on the worldly life but closed to spend on what benefits her in the Hereafter? (19 psl.)

Kai mes apmąstome kai kurių moterų padėtį šiandien, mes pastebime, kas jos gausiai leidžia pinigų pasaulietiniams trumpalaikiams dalykams, kaip drabužiai, papuošalai, šventės ir t. t. <...> Nejaugi musulmonių rankos atviros leisti pasaulietiniam gyvenimui, bet užsivėrusios leisti tam, kas joms duos naudos po mirties?

Priedai iš: 1438. „Stories of the steadfastness. From the lives of the Sahabiyyat“, *Rumiyah*, 2: 20 - 22.

38 priedas. She could play a major role in keeping her husband and children steadfast. (21 psl.)

Ji turi atlikti pagrindinį vaidmenį išlaikant savo vyrą ir vaikus tvirtus.

39 priedas. Such is the state of the Muslimah who believes in her Lord and thinks only the best of Him, expecting to be tormented for the sake of her religion. (22 psl.)

Tokia yra musulmonės būseną, kuri tiki savo Viešpačiu ir mano apie jį tik geriausius dalykus, tikėdamasi būti kankinama vardan savo religijos.

40 priedas. “All praise belongs to Allah, who honored me through their being killed, <...>.” (22 psl.)

Visa garbė priklauso Dievui, kuris pagerbė mane per jų nužudymą <...>.

41 priedas. They did not sit and cry, lamenting during the hours of hardship and tribulation. Instead, they carried the weight of the religion and the Ummah on their shoulders, helping a husband, inciting a son... The Muslimah should take women like these as her role models. (22 psl.)

Jos nesėdėjo ir neverkė, dejuodamos sunkią valandą ar dėl patiriamų vargų. Vietoje to, jos nešė religijos ir umos svorį ant savo pečių, padėdamos vyrui, ragindamos sūnų... Musulmonė turėtų vadovautis šiomis moterimis kaip pavyzdžiu.

Priedai iš: 1438. „Abide in your homes“, *Rumiyah*, 3: 40 – 41.

42 priedas. How then when the Shari’ah is full of evidences about women having to remain in their homes and to abstain from leaving unnecessarily” (At-Tafsir). (40 psl.)

Tada kaip tuomet, kai šarija yra pilna įrodymų, jog moteris turi likti namuose ir susilaikyti nuo nereikalingo išėjimo.

43 priedas. Indeed, if such was the commandment of Allah to the wives of the Prophet – the best of women, with the purest hearts, and most wary of what Allah has forbidden – then how about women who are less than them in status? (40 psl.)

Jei jau taip Dievas įsakė pranašo žmonoms – geriausioms iš moterų, su tyriausiomis širdimis ir labiausiai apdairios dėl to, ką uždraudęs Dievas - tuomet kaip yra su moterimis, kurios yra žemesniame statuse?

44 priedas. Yes, there is nothing wrong with Muslim women visiting each other, nor with keeping families ties, nor with her going to the market. However, nothing should be done in excess. Going out should be occasional in comparison to the default rule, which is that she stays at home. The believing woman in her own room is the closest she can be to her Lord in this life, and all praise belongs to Allah, the Lord of the creation. (41 psl.)

Nėra nieko blogo, jei musulmonės moterys lanko viena kitą, išlaiko šeimos ryšius, eina apsipirkti. Tačiau niekas neturėtų būti daroma per dažnai. Išsėdinėjimas turėtų vykti retkarčiais, lyginant su numatytomis taisyklėmis, kad ji turėtų likti namuose. Tikinčioji savo kambaryje yra arčiausiai Dievo savo gyvenime ir visa šlovė priklauso Dievui, kūrinijos Viešpačiui.

45 priedas. As for her going out becoming a habitual, regular practice, then such is at variance with the Shari'ah by diverging from the default rule, which is that women should stay home. (41 psl.)

Jei jos išeidinėjimai taps reguliariu įpročiu, kas neatitinka šarijos normų, tada moteris turėtų likti namuose.

46 priedas. Imam Ahmad was asked about women going out for the two Eids, to which he replied, "I do not like that." Ibnul-Mubarak said, "I dislike that women go out these days during the two Eids" (At-Tirmidhi: As-Sunan). Abu Hanifah said, "Women were allowed to go out to the Eid prayers. As for today, I dislike that they do so" (Ibn 'Abdil-Barr: At-Tamhid). (42 psl.)

Imamas Ahmad buvo paklaustas apie moterų išėjimą iš namų dviejų švenčių metu ir jis atsakė, „Man tai nepatinka. Ibnul-Mubarak teigė, „Man nepatinka, kad moterys išeina iš namų dviejų švenčių metu“ (At-Tirmidhi: As-Sunan). Abu Hanifah pasakė, "Moterims leidžiama išeiti melstis švenčių metu. Tačiau, šiandien man nepatinka, kad jos taip daro" (Ibn 'Abdil-Barr: At-Tamhid).

Priedai iš: 1438. „Marrying widows is an established in Sunnah“, *Rumiyah*, 4:32 – 33.

47 priedas. Thus, if there is a woman whose husband passes away and she remarries, <...> and so on as much as Allah wills, even if a hundred times – and then someone comes and censures and forbids her without a shar'i justification, but rather on the basis that this is "shameful," thereby placing a false understanding of "shame" that is rampant among many people <...> then such a censorious individual should fear for his worrisome condition. (32 psl.)

Jei vyras miršta ir moteris išteka dar kartą, ir jei kitas vyras irgi miršta ir ji vėl išteka, <...> net jei našlė teka ir šimtą kartų, tie, kas smerkia ir draudžia jai tai nerasdami pateisinimo šarijoje, bet pasiteisindami tik „gėdos“ motyvais, taip jie skelbia neteisingą gėdos supratimą <...> toks asmuo turėtų bijoti dėl savo nerimą keliančios būklės.

48 priedas. Furthermore, the Sahabah would race to propose to a Muslim woman whose husband had passed away and to care for an orphan whose father had passed away. (32 psl.)

Pranašo patikėtiniai lenktyniaudavo pasipiršti musulmonei, kurios vyras mirdavo ir pasirūpinti likusiu našlaičiu.

49 priedas. And she should look at her condition today – a young woman at the peak of her youth, with an orphan or two or three or more, and the land is a land of jihad with constant advances and withdrawals – as she rejects the one proposing to her from among pious men, and Allah knows best as to whether one's life will be long or short! A woman is always in need of a husband who will look after her and tend to her affairs, and any woman who says otherwise is opposing the fitrah upon which Allah created her. (33 psl.)

Ji turėtų pažvelgti į savo padėtį šiandien – jauna moteris su dviem, trim, keturiais ar daugiau našlaičių, o pasaulis yra džihado žemė su nuolatiniais pakilimais ir nuosmukiais. <...> Moteriai visada reikia sutuoktinio, kuris ją rūpintųsi, rūpintųsi jos reikalais, ir bet kuri moteris, kuri sako priešingai, prieštarauja savo fitrai, pagal kurią Dievas ją sukūrė.

Priedai iš: 1438. „I will outnumber the other nations through you“, *Rumiyah*, 5: 34 – 35.

50 priedas. By increasing the number of Muslims, kufr is terrified and the religion further triumphs. <...> As such, we find that their priority in every war against Islam and its people is to target women and children, in order to destroy the “land” and its “crops,” as women are “arable land.” They were only called “a place for sowing seeds” (Al-Baqarah 223) because they produce progeny. (34 psl.)

Didinant musulmonų skaičių, bedieviai yra įbauginti ir religija vėl triumfuoja. <...> Mes išsiaiškinome, kad jų prioritetas kiekviename kare prieš islamą ir jo žmones yra taikytis į moteris ir vaikus tam, kad būtų sunaikinta „žemė“ ir jos „pasėliai“,

kadangi moterys yra „ariama žemė“. Jos buvo vadinamos „tik vieta sėkloms sėti“ (Koranas – Karvė: 223) kadangi jos teikė palikuonis.“

51 priedas. As for the policy of birth control, it is a disease that was injected into our fertile ummah by the enemy in order to decrease the Muslim population and weaken its strength. (35 psl.)

Kalbant apie gimstamumo kontrolės politiką, tai yra liga, kuri priešų buvo įleista į mūsų vaisingąumą tam, kad sumažintų musulmonų populiaciją ir susilpnintų jos jėgą.

52 priedas. Likewise, we will not miss this opportunity to warn every Muslim sister of another evil policy of Islam's enemies, which is to delay marriage until a later age. This is part of the kafir plot to turn Muslimat away from their true role in life, that they were created for the tawhid of Allah and worshipping only Him and no one else and then for serving the religion by what Allah made easy for them, including marriage, bearing children, and raising them. (35 psl.)

Nepraleisime progos įspėti kiekvieną sesę musulmonę apie kitą nedorą islamo priešų strategiją, kuri yra atidedamas santuoka iki vėlesnio amžiaus. Tai yra dalis bedievių plano, nugręžti musulmonę nuo jų tikrojo vaidmens gyvenime, kuomet jos buvo sukurtos išpažinti Dievo vienybę, garbinti tik jį ir nieką kitą, garbinti religiją kurią Dievas padarė jiems lengvą, įtraukiant santuoką, vaikų gimdymą ir auginimą.

53 priedas. Also, marrying off one's daughters at what is known as a “young age” is considered a punishable crime according to the taghut laws of some so-called “Islamic” countries. As for the Shari'ah of Islam, then nothing is halal except what Allah has permitted, and nothing is haram except what Allah has forbidden. (35 psl.)

Taip pat, vesti kieno nors dukrą jauname amžiuje yra laikoma baudžiamuoju nusikaltimu pagal stabmeldžių įstatymus ar taip vadinamų „islamiškų valstybių“ įstatymus.

Priedai iš: 1438. „Wala and Bara, o women“, *Rumiyah*, 6: 22 – 24.

54 priedas. Perhaps on the list of contacts in your phone there is someone from among your family, relatives, or friends who curses the Islamic State and openly declares their enmity towards its leaders, and perhaps some of your conversations with your relatives contain enmity and hatred for the Khilafah and its soldiers of which Allah is aware, but you're neither worried nor concerned about that. (22 psl.)

Galbūt, savo telefono kontaktuose yra kas nors iš jūsų šeimos, giminių ar draugų, kurie keikia Islamo valstybę ir atvirai tvirtina savo priešišumą jos lyderiams ir galbūt kai kurie jūsų pokalbiai su giminaičiais talpina priešišumą Kalifatui ar jo kariams kuriuos saugo Dievas, tačiau tu nei susirūpinusi nei susidomėjusi tuo.

55 priedas. All this, and you don't say a single word, and you continue to show them affection instead of showing them anger for the sake of your religion and 'aqidah. Rather, you show anger – every bit of anger – if your husband prevents you from communicating with the likes of these people, because from your perspective they're just friends! (23 psl.)

Nepaisant to, jūs nesakote nė žodžio ir toliau rodote jiems savo meilę vietoje to, kad išreikštumėte jiems pyktį savo religijos ir tikėjimo vardan. Tačiau, jūs rodote pyktį – kiekvieną pykčio trupinėlį, – jei jūsų vyras neleidžia bendrauti su mylimais žmonėmis, nes jūsų nuomone jie tik draugai!

56 priedas. In conclusion, we do not incite you, O bondwoman of Allah, to abandon your family and relatives except in the case of those whose apostasy has become clear to you through a statement or deed of theirs which takes one out of the religion. (24 psl.)

Apibendrinant, mes nekurstome tavęs, o Dievo verge, atsisakyti savo šeimos ir giminių, išskyrus tuos atvejus, kai jų atsimetimas nuo religijos tampa tau aiškus per jų pareiškimus ar veiklą, kuri juos išstumia iš religijos.

Priedai iš: 1438. „The flesh of your spouse is poisonous“, *Rumiyah*, 7: 30 – 32.

57 priedas. Backbiting is a disease of the tongue that only incurs ruin and loss. (30 psl.)

Apkalbinėjimas yra liežuvio liga, kuri užtraukia pražūtį ir netektį.

58 priedas. Some women, may Allah rectify them, know backbiting and its enormity according to Allah, and they know that it is a disease of the tongue that only incurs ruin and loss. Yet they still make the exception of their husband and their co-wife, assuming that eating their flesh is allowed and that they are immune on Yawm al-Qiyamah to account and inquisition. <...> Instead, most of those listening enjoy it, their curiosity raised about the conduct and stories of these absent spouses. (31 psl.)

Kai kurios moterys, te Dievas jas pamoko, žino, kas yra apkalbinėjimas ir to siaubingumą pasak Dievo, ir jos žino, kad tai liežuvio liga, kuri užtraukia pražūtį ir netektis. Tačiau, jos vis tiek daro išimtį savo vyrams ir kitoms jų vyro žmonoms, darydamos prielaidą, kad jų mėsos valgymas yra leidžiamas ir kad jos yra apsaugotos Prisikėlimo dieną nuo atsiskaitymo ir tardymo. <...> Vietoj to, dauguma iš klausančiųjų mėgaujasi apkalbomis, jų smalsumas kyla iš istorijų apie sutuoktinius, kurių ten nėra.

59 priedas. When one woman complains against her husband, some of her friends react with incitement and provocation. Worse still, some women even guide their sister to the court and explain the procedure for divorce. (31 psl.)

Kai viena moteris skundžiasi savo vyru, kai kurios iš jos draugių kursto ir provokuoja. Dar blogiau, kai kurios moterys net gi nukreipia savo sesę į teismą ir paaiškina jai skyrybų procedūrą

60 priedas. Even worse than this woman who wrongs herself is finding an otherwise intelligent man speaking about the secrets of his home to others. (31 psl.)

Dar blogiau nei nusidedanti moteris yra išmintingas vyras, kuris kalba apie savo namų paslaptis kitiems.

**Priedai iš: 1438. „Zuhd in the dunya is the way of the salaf“, *Rumiyah*, 8:
16 – 18.**

61 priedas. The one who ponders on the situation of some women today will see from them an excessive indulgence in luxury and aspiration for this debased worldly life. When they shop, they overdo it and spend wastefully, and when they request from their husbands, they overtask and inconvenience them, and if they are late in delivering what was requested due to inability, they nag and complain. And they often push him to taking advances and loans, <...>. (17 psl.)

Tas, kuris apsvarsto šiandieninę moterų situaciją, mato perdėtą jų mėgavimąsi prabanga ir šio menko pasaulietinio gyvenimo siekį. Kai jos apsipirkinėja, jos persistengia ir švaisto pinigus, ir kai jos prašo iš savo vyrų, jiems užkrauna per daug darbo ir nepatogumų, ir jei jie vėluoja duoti tai, ko buvo paprašyti dėl negalėjimo to išpildyti, jos kabinėjasi ir skundžiasi. Ir jos nuolat skatina juos naudotis paskolomis.

62 priedas. One of the women of the Salaf used to follow her husband to the front door of their home daily, requesting from him before he departed that he fear Allah with regards to what he brings home and feeds them of provisions – her concern was the halal and haram – whereas some women of today follow their husbands to the door with a shopping list that has no end, with no concern as to where and how he will acquire her demands. (17 psl.)

Viena moteris iš protėvių kasdien sekdamo savo vyrą iki durų prašydama, kad šis bijotų Dievo, kol bus išvykęs ir kad rūpintųsi tuo, ką parneš namo ir maitins juos – ar tai bus halal ar haram, – o šiandien kai kurios moterys seka savo vyrus iki durų su pirkinių sąrašu <...> nesirūpindamos, kaip ir kur jų išpildys jos poreikius.

63 priedas. You will find some of them having no concern in the world except for food and clothing. If she eats, she overdoes it, if she dresses, she does so boastfully, and if she sits to converse, it's usually centered around food, clothes and hairstyles. (17 psl.)

Kai kurios iš jų neturi kito susidomėjimo pasauliu, išskyrus maistą ir drabužius. Jei ji valgo, ji persivalgo; jei rengiasi, ji daro tai pagyrūniškai; ir jei ji prisėda pasikalbėti, pokalbis dažniausiai būna apie maistą, rūbus ar šukuosenas.

64 priedas. However, it is a call to follow the best of the creation and zuhd is the jewel of the true believer, he in whose eyes the worldly life is insignificant and in whose heart the Hereafter is magnified. (18 psl.)

Tai kvietimas sekti geriausius iš kūrinijos, o asketizmas yra tikinčiojo brangakmenis ir tas, kurio akyse pasaulietiškas gyvenimas yra nereikšmingas, to širdyje padidinamas pomirtinis gyvenimas.

65 priedas. Allah loves to see the signs of His blessings upon His slaves, not the signs of excessiveness and waste, and does not love to see the wife fatiguing her husband by requesting everything that she craves despite his inability to provide that. (18 psl.)

Dievas mėgsta matyti jo garbinimo ženklus, bet nemėgsta matyti pertekliaus ir švaistymo ženklų ir nemėgsta matyti, kaip žmona vargina savo vyrą prašydama visko, ko tik trokšta, nepaisant jo negebėjimo aprūpinti tuo.

Priedai iš: 1438. „The woman is a shepherd in her husband’s home and responsible for her flock“, *Rumiyah*, 9: 18 – 21.

66 priedas. Every woman to whom Allah has granted the blessing of giving birth in the Islamic State should take advantage of this tremendous grace – which Allah has not granted to many other women – and painstakingly endeavor to raise her children in a manner that pleases her Lord and brings benefit to her ummah. (18 psl.)

Kiekviena moteris, kurią Dievas palaimino galimybe gimdyti Islamo valstybėje, turėtų pasinaudoti šia didžia malone, kuria Dievas neapdovanojo daugybės moterų - ir rūpestingai stengtis auklėti savo vaikus taip, kad tai pamalonintų Dievą ir atneštų naudos umai.

67 priedas. “The man is a shepherd over his family and is responsible for his flock, the woman is a shepherd in her husband’s home and is responsible for her flock, <...>” (Reported by al-Bukhari and Muslim). (18 psl.)

„Vyras yra savo šeimos piemu, atsakingas už savo kaimenę, o moteris yra piemu savo vyro namuose ir yra atsakinga už savo kaimenę“ (Pranešė al-Bukhari and Muslim).

68 priedas. “The woman is a shepherd in her husband’s home and is responsible for her flock,” it is a tremendous task and an enormous trust that has been placed on the Muslim woman, and which contains what it contains of great reward and recompense if she fulfills what is obligatory upon her with respect to her flock, which are her children. (19 psl.)

„Moteris yra piemu savo vyro namuose ir yra atsakinga už savo kaimenę,“ tai yra didžiulė užduotis ir milžiniškas pasitikėjimas, suteiktas musulmonėms, kuris savyje talpina didį apdovanojimą ir atlygį, jei ji išpildo tai, kas jai privaloma savo kaimenei, kuri yra jos vaikai.

69 priedas. From among the greatest of Allah’s blessings upon the lion cubs in the Khilafah <...> is that they are raised in the home and under the wing of a mujahid father. So they grow up with their eyes becoming accustomed to seeing weapons and equipment, including <...> grenades, and explosive belts. Likewise, watching the mujahidin’s video releases and following their written and recorded news nurtures within the lion cub the love of jihad and the mujahidin and hatred towards their enemies. (20 psl.)

Vienas didžiausių Dievo palaiminimų liūto jaunikiams Kalifate <...> yra tai, kad jie yra auginami namuose po džihadisto tėvo sparnu. Taigi augant jų akys pripranta prie ginklų ir įrangos kaip <...> granatos ir sprogstamieji diržai. Taip pat, žiūrėdami džihadistų vaizdo įrašus ir sekdami jų parašytas ir įrašytas naujienas liūtų jaunikliai ugdo meilę džihadui ir neapykantą priešams.

Priedai iš: 1438. „Be a supporter not a demoralizer“, *Rumiyah*, 10: 16 – 19.

70 priedas. So any Muslim woman who falls into that, of frightening the people of her household or other Muslims, spreading rumors that weaken others' hearts, then she must ask forgiveness from Allah for this sin <...>. (17 psl.)

Kiekviena musulmonė, kuri gąsdina savo šeimos žmones ar kitus musulmonus, skleidžia gandus, kurie silpnina kitų širdis, turėtų prašyti Dievo atleidimo už šią nuodėmę.

71 priedas. This duty is even greater among the wives, mothers, and sisters of the mujahidin, that they might support them in their homes, protecting them from the irjaf of the scaremongers and the speech of the munafiqin. So they should only speak to them in ways that will make them more steadfast and strengthen their hearts. (19 psl.)

Ši pareiga yra dar didesnė tarp džihadistų žmonių, motinų ir seserų, kadangi jos turi paremti juos savo namuose, saugoti juos nuo paniką skleidžiančių klaidingų ir atsimetėlių kalbų. Taigi, jos turėtų kalbėti su jais tik taip, kad stiprintų jų ištvermę ir jų širdis.

Priedai iš: 1438. „Our journey to Allah“, *Rumiyah*, 11: 12 – 15.

72 priedas. My beloved sisters, our roles and responsibilities have not come to an end. Rather, they have increased and have become of greater importance. (13 psl.)

Mano mylimos seserys, mūsų vaidmenys ir atsakomybė nesibaigė. Greičiau, jie išaugo ir tapo dar svarbesni.

73 priedas. Allah has honored us by choosing us to be the wives, sisters, and mothers of the mujahidin, so does it befit us to be busied by the lowly materialistic life as many of us have unfortunately become? (13 psl.)

Dievas mus pagerbė pasirinkdamas mus kaip džihadistų žmonas, seseris ir motinas, tai nejaugi mums dera būti užsiėmusiems materialiu pasauliu, kokiomis daugelis iš mūsų tapome?

74 priedas. How sad is it that we are witnessing sisters chasing after the Dunya here instead of making their priority the support of their mujahid husbands and the raising of their children to emulate the likes of Khalid Ibn Walid and ‘Abdullah Ibn az-Zubayr. (13 psl.)

Kaip liūdna, kad matome seseris, besivaikančias šio pasaulio, o ne pirmenybę teikiančias jų džihadistams vyrams ir jų vaikų auklėjimui, imituojančias Khalid Ibn Walid ir ‘Abdullah Ibn az-Zubayr.“

75 priedas. While they are sacrificing and leaving their loved ones behind why are we not sacrificing our desires by fasting during the day and taking control of our lusts and our tongues? (14 psl.)

Kuomet jie aukojasi ir palieka savo mylimąsias, kodėl mes neaukojame savo troškimų pasninkaudamos per dieną ir kontroliuodamos savo aistrą ir liežuvį?

76 priedas. Let us be as those women who knew their role and fulfilled them, for being supportive of your mujahid husband is one of your key roles in the land of jihad, my dear sister, and the importance of it can not be overemphasized. (14 psl.)

Leiskite mums būti kaip tos moterys, kurios žinojo savo vaidmenis ir juos išpildė, būdamos džihadistų vyrų ramsčiu, kas yra vienas pagrindinių vaidmenų džihado žemėje, mano miela sese, to svarba negali būti pervertinta.

77 priedas. Rise with courage and sacrifice in this war as the righteous women did at the time of the Messenger of Allah g, not because of the small number of men but rather, due to their love for jihad, their desire to sacrifice for the sake of Allah, and their desire for Jannah. Among those blessed women were Umm ‘Amarah Nasibah Bint Ka’b al-Ansariyyah. Adh-Dhahabi reported that she witnessed Uhud, Hdaybiyah, the day of Hunayn, and the day of Yamamah. She fought with courage

and her hand was cut off in battle, and the Messenger of Allah g said about her, “Indeed the status of Nasibah Bint Ka’b today is better than the status of so-and-so and so-and-so” (Siyar A’lam an-Nubala). (15 psl.)

Kilkite su pasitikėjimu ir pasiaukojimu šiame kare, kaip tai darė teisingos moterys Dievo pranašo laikais, ne dėl per mažo vyrų skaičiaus, tačiau dėl savo meilės džihadui, jų troškimo pasiaukoti Dievo vardan ir rojaus troškimo. Tarp tų palaimintų moterų buvo Umm ‘Amarah Nasibah Bint Ka’b al-Ansariyyah. Adh-Dhahabi pranešė, kad ji dalyvavo Uhud, Hodaybiyah mūšiuose, Hunayn mūšio dieną, ir Yamamah mūšio dieną. Ji kovėsi su drąsa, o jos ranka buvo nukirsta mūšyje, o Dievo pranašas apie ją pasakęs: „Išties Nasibah Bint Ka’b statusas geresnis nei kai kurių“ (Siyar A’lam an-Nubala).

Priedai iš: 1438. „The female slaves of Allah in the house of Allah“, *Rumiyah*, 12: 36 – 38.

78 priedas. Know, my Muslim sister – may Allah guide you to all that is good – that the default with regards to the woman is for her to remain in her home, and that the prayer which you perform in your house is better than the prayer you perform in the masjid. (36 psl.)

Žinok mano sese musulmone – tegul Dievas jus veda į viską kas gera - moterims numatyta likti namuose ir malda, kurią tu atlieki namuose, yra geresnė nei malda, kurią atlieki mečetėje.

79 priedas. And in general, a woman wearing perfume when she leaves her house is prohibited regardless of whether she is going to the masjid or elsewhere, and it is not permissible for anyone to smell the fragrance of a woman other than her husband and her maharim (near-relatives). (37 psl.)

Apskritai, moteriai draudžiama išeiti išsikvėpinusiai iš namų, nepaisant ar ji eina į mečetę ar kur kitur, ir niekam nėra leidžiama uosti jos kvapo, išskyrus jos vyrą ir *maharim* – artimus giminaičius.

80 priedas. And on her way to the masjid, the woman must avoid walking in the middle of the path and should instead stick to the sides of the path. (37 psl.)

Ir savo kelyje į mečetę, moteris turėtų vengti eiti kelio viduriu, o laikytis kelio pakraščių.

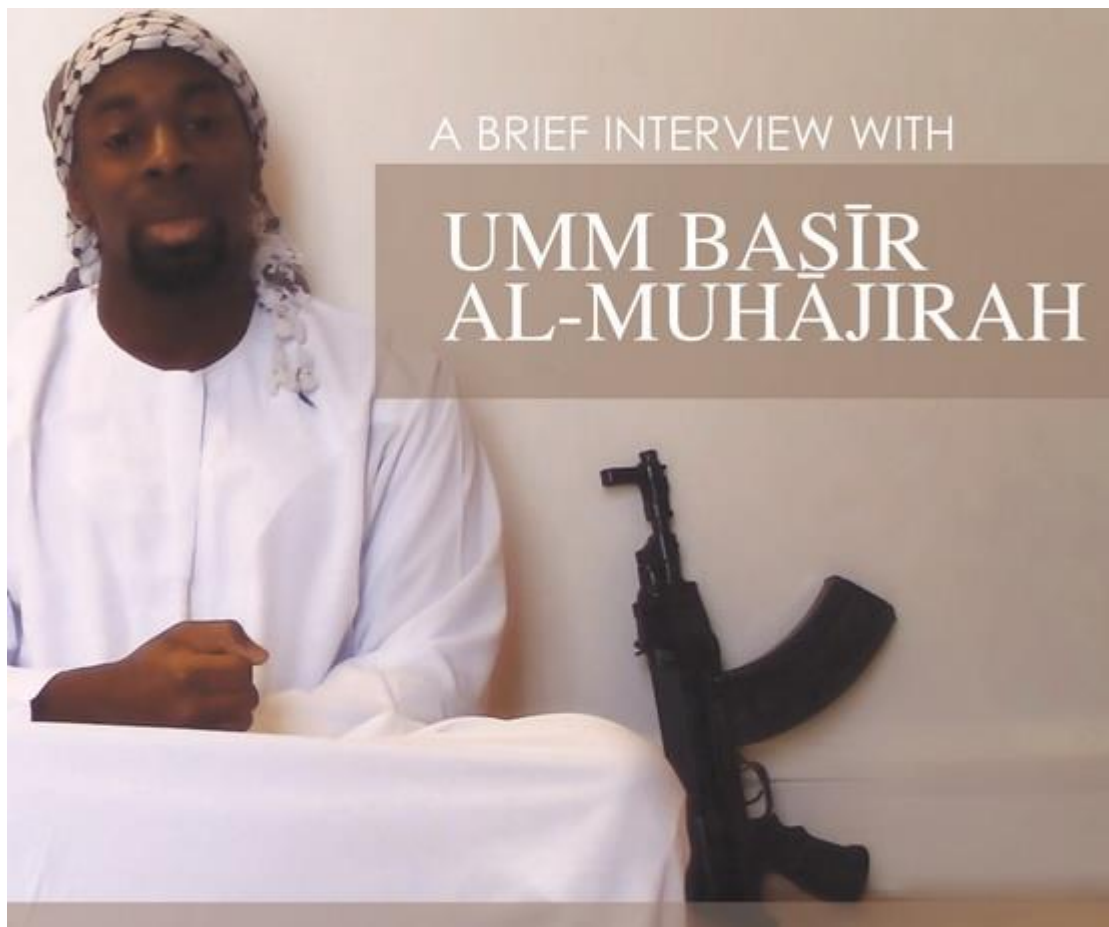
81 priedas. Hamzah Ibn Abi Usayd al-Ansari reported that his father narrated that Allah's Messenger came out of the masjid and the men had mixed with the women on the road, so he said to the women, "Remain back, as it is not for you [women] to dominate the road. Stay on the sides of the path." So the women would walk adjacent to the wall, so much so that their garments would get caught on the wall due to them walking so closely to it (Reported by Abu Dawud and at-Tabarani). (37 psl.)

Hamzah Ibn Abi Usayd al-Ansari pranešė, kad jo tėvas pasakojęs, kad Dievo pranašas ėjęs į mečetę, o beeinant vyrai susimaišė su moterimis kelyje, todėl pranašas pasakęs „Likite gale, kadangi ne moterims skirta vyrauti kelyje. Likite kelio nuošalėje“. Taigi moterys turėtų eiti šalia sienos, kad jos drabužiai liestųsi prie jos (Pranešė by Abu Dawud and at-Tabarani).

82 priedas. It is upon the Muslimah to seek out the last of the women's rows for prayer, for Abu Hurayrah said, "Allah's Messenger said, 'The best row for the men is the first row and the worst is the last row, and the best row for the women is the last row and the worst is the first row'" (Reported by Muslim). So we find that the Legislator takes the utmost concern to distance her from the men, and prevents her from mixing with them even in the houses of Allah, which have not been established except for obedience and worship. (37 psl.)

„Moteriai reikia rinktis paskutinę eilę atlikti savo maldai,“ Abu Hurayrah pasakė, „Dievo pranašas sakė, „Geriausia eilė vyrui yra pirma eilė, o blogiausia eilė yra paskutinė, ir geriausia eilė moteriai yra paskutinė, o blogiausia pirma“ (Pranešė Muslim). Taigi, išsiaiškinome, kad įstatymus leidžiantieji rūpinasi, kad moteris būtų kuo toliau nuo vyro, saugant ją nuo susimaišymo su jais netgi Dievo namuose, kas buvo nustatyta ne kam kitam kaip paklusnumui ir garbinimui.

1 paveikslėlis. Iš: 1436. „A brief interview with Umm Basīr al-Muhājirah“, *Dabiq*, 7: 50 – 51.

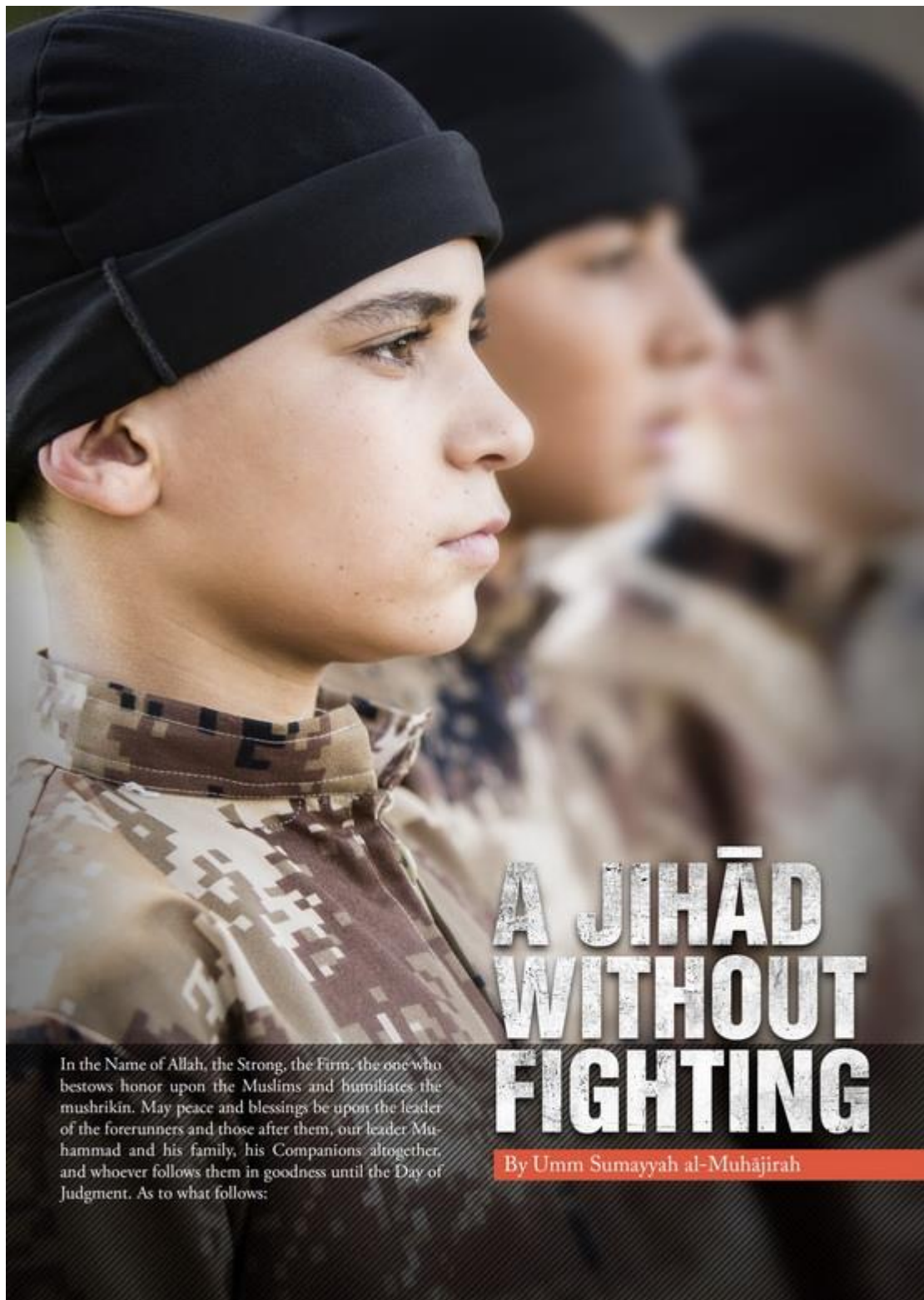
2 paveikslėlis. Iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „The Twin Halves of the Muhājirīn“, *Dabiq*, 8: 32 – 37.

3 paveikslėlis. Iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „They Are Not Lawful Spouses for One Another“, *Dabiq*, 10: 42 – 48.

4 paveikslėlis. Iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „A Jihad without fighting“, *Dabiq*, 11: 40 – 45.

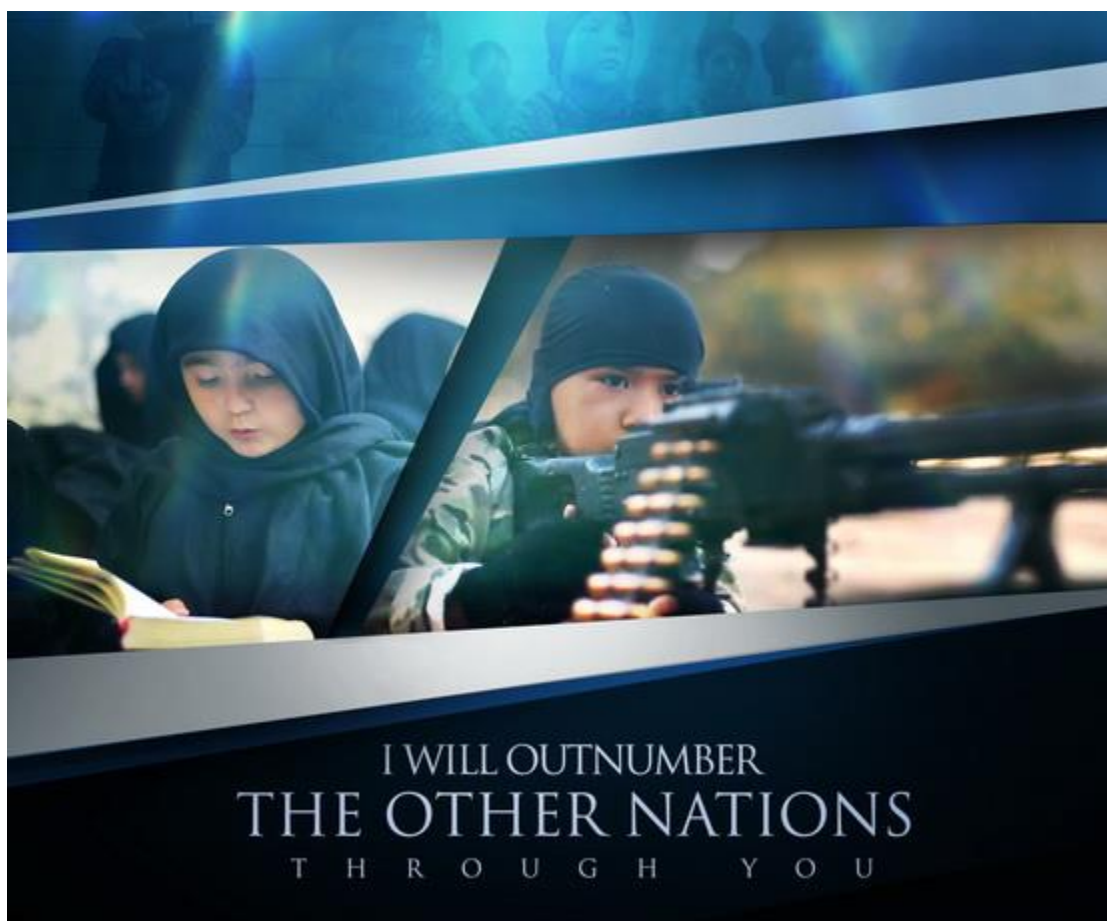
5 paveikslėlis. Iš: Umm Sumayyah al-Muhājirah 1436. „A Jihad without fighting“, *Dabiq*, 11: 40 – 45.

6 paveikslėlis. Iš: 1438. „The fitrah of Mandind. And the near extinction of western woman“, Dabiq, 15: 20 – 25.

7 paveikslėlis. Iš: 1438. „I will outnumber the other nations through you“, *Rumiyah*, 5: 34 – 35.

8 paveikslėlis. Iš: 1438. „The flesh of your spouse is poisonous“, *Rumiyah*, 7: 30 – 32.

9 paveikslėlis. Iš: 1438. „Zuhd in the dunya is the way of the salaf“, *Rumiyah*, 8: 16 – 18.

10 paveikslėlis. Iš: 1438. „The woman is a shepherd in her husband’s home and responsible for her flock“, *Rumiyah*, 9: 18 – 21.

11 paveikslėlis. Iš: 1438. „The woman is a shepherd in her husband’s home and responsible for her flock“, *Rumiyah*, 9: 18 – 21.

SUMMARY

Female Role Making in Religious Discourse: An Analysis of ISIS Ideological Magazines "Dabiq" and "Rumiyah"

ISIS is the first terrorist organisation, which attracted the largest number of women from Western countries, comparing to other terrorist organisations of all the time, offering life in a traditional Islamic „caliphate“ under sharia law. The aim of this thesis is to examine female role making, based on religious discourse in ISIS ideological magazines "Dabiq" and "Rumiyah".

The methodology of the thesis is *Critical Discourse Analysis* by N. Fairclough (1993 m.). The *Role Identity theory* by D. M. Sluss, R. van Dick and B. Thompson, and *Social Identity theory* by H. Tajfel and J. C. Turner will be used.

The tasks of the theoretical part of the thesis are: to review the scientific literature on how ISIS ideology exploits religious discourse to encourage women to implement certain roles; to review the prevailing attitude about women participation in jihad from traditional islam and terrorist organisations point of view.

The objectives of the research part of the thesis are: to investigate the dominant roles of women in ISIS magazines *Dabiq* and *Rumiyah*; to analyze the rhetoric used in articles which aims to create the importance of women's roles; examine how the roles of women could be useful for constructing the future of the ISIS "caliphate" and its community.

The study revealed that the magazines maintain the continuation of conservative and passive roles of women that do not encourage physical jihad. Likewise, the roles of a woman are formed in relations with other individuals, so as to manipulate other members of the ISIS "state" community through women.

Research can be useful for institutions investigating the rhetoric of terrorist organizations to recruit female members.